

3 994

విషయ సూచిక

సంపుటి 8. సంచిక 50.
శుక్రవారం, జూలై 13, 1951.

3

ముఖచిత్రం: ఆభి నీలి మధుబా		
మూలకం (కవిత) —		పుట.
కవక మేవం మొక శ్లోక రావు	2
సంపాదకీయ వ్యాఖ్య	3
నెహ్రూ పింహిలలోకనం — “అశ్వని”	...	5
భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలు —		
తురపాటి వెంకట కుటుంబరావు	9
క్షుణ్ణి సగం — “గారడ”	...	11
ద్వికంఠ (కవిత) — “ధారాశాస్త్రీ”	...	12
జేబుకొంగల బాధకుడు (కథానిక) — “పువ్వు”	...	13
ప్రారంభకాలపు తెలంగాణ — “మహా”	...	17
కొంగ్రెసుకే నాటలు — “జీవభక్తుడు”	...	19
చట్టం: శాసనం (హామీయాపకం) —		
అంగర న్యాయాధ్యక్షుడు	21
చిగిరిన విధుర జీవితం (కథానిక) —		
పెనుమర్తి కొమ్మేశ్వరరావు	25
కుర్రవాడి ఏడుపు కౌణిం (స్కెచ్) —		
బులుసు జీ. ప్రకాశ్	30
తారాపథం: “పేరంటాలు” సమీక్ష —		
పి. నరసింహమూర్తి	32
వివాదాస్పదం — “తాతాజీ”	...	34
ఉద్యోగ పర్యవేక్షణ కల్యాణి (కథానిక) — “శర్మ”	...	36
“తెల్లదుంపలు” — జి. అచ్యుతరామయ్య	...	39
సుమన్తీ (కవిత) — సి. నారాయణరెడ్డి	...	40
విలువలేని అనుభవాలు (కథానిక) —		
యన్. ఆర్. నంది	41
అగ్నిప్రాయ వేదిక : ఆంధ్ర రాజకీయాలు —		
“ఉమేష్”	...	45

మూగ కంఠం

కనకమేడల వెంకటేశ్వరరావు

ఇది మూగవోయిన కంఠం

ఈ కంఠానికి శక్తిలేదు
తినడానికి భుక్తిలేదు
ధనిక దగ్ధపు సమాజం
నుడిమివైచింది కంఠం
పలక లేని కంఠం
అంతులేని ఎంతో ఆవేదన
నష్టమూలక నయనాలతో
అనుభవించింది కంఠం
ననా చలనం లేని కంఠం
ఈ కంఠం సహించింది
తరతరాల దానాన్ని
అనుభవించింది గుర్రయ్యగారి
చారిత్రవ, బాధాని
ఎనా ఈ కంఠానికి ముక్తిలేదు
పలకడానికి శక్తిలేదు
అకటి మంటల కాసుతియై
డబ్బించి పోయిందీ కంఠం
కెదలనే వాళ్ళ కేతనానికి
లియై పోయిందీ కంఠం
ఇక పలక లేదు
ఇది మూగవోయింది

కాని

2. కూర సమాజమా!
అన్యాయమయ ప్రపంచమా!
తస్మాత్ జాగ్రత్త
కలిగి ఉండండి అప్రమత్త.

ఈ కంఠం

అకటి మంటల కాసుతియై
కోటాను కోట్ల ప్రజల
హృదయ విదాక
అక్రందనాలను నిలయం
భరింపరాని దాండ్యపు
దాళలలో పడి నలిగిన
ప్రజానీకపు భయంకర
అర్థనాదాల కాకరం

ఇది పగిలినదా

ఇది పగిలినదా

ఆగలేదు మీరు

నిలువలేరు నిలం

మూగవోయిన ఈ కంఠం

ప్రళయాన్ని పవ్వలం.

స్వతంత్ర

సంపుటి-3
సంచిక-511

జూలై 13, 1951

ప్రచురణ:
ప్రతి శుక్రవారం

ఆశ్చర్యం: అద్భుతం

అరిలిండియా కాంగ్రెస్ కమిటీకి సమర్పించిన నివేదికలో, ప్రధాని నెహ్రూ యీ హెచ్చరిక చేశాడు: “ఏదో విధాన ఎన్నికలలో గెలిచి అధికారం చేజిక్కించుకునే మామూలు గతం రాజకీయవేత్తల వలెనే మనం ప్రవర్తించవలసి ఉంటుందా? లేక కాసనసభల్లో పార్లమెంటులో స్థలం కంటే, మన ఆదర్శాలనూ, ఆదర్శాలనూ అమూల్యంగా ఎందుకు స్వల్ప ప్రవర్తించవలసి ఉంటుందా? వచ్చే ఎన్నికలకు అభ్యర్థులను నిలబెట్టడంలో జాగరూకత చూపాలని నా ఆశ. మనం పదేపదే ప్రబోధించే ఆదర్శాలను, ఆచరణలో చూపించిన చిత్తశుద్ధిగల విశిష్ట వర్తకులనే నిలబెట్టాలి. గెలుపడమే ప్రధానంగా పోచి కల్మషుక్తు కూడగట్టుకోవడం కంటే, శీలమతుల్ని నిలబెట్టి ఏడిపోయినా గౌరవప్రదమే”

ఎన్నికల ప్రచారానికి సమయం వేరు: దాని ధోరణి కూడా వేరుగానే ఉంటుంది. ఆస్మశోధన వేళ వేరు. ఒక్క గుక్కలోనే రెండూ ఉచ్చరించడానికి ప్రయత్నించడం రెండింటిలో దేనినీ సాధించలేదు. ఇటీవల తను ఏది మాటాడినా ప్రజలు అవసమ్యకంతోనే

వింటున్నారన్నది గమనించకండా పండిత నెహ్రూ యిలా ధర్మపన్నాలు వర్ణించుకుంటూ పోతుండడం విపాదకరం. సమీప భవిష్యత్తులో నెహ్రూ ఎలా ప్రవర్తిస్తాడన్నది ఎవరికీ తెలియదు. అభివృద్ధి నిరోధక శక్తులను ఎదిర్చి ధైర్యంగా నిలిచి కాంగ్రెస్ ను ప్రాధానితం చేసి దేశానికి మేలు చెయ్యవచ్చు; లేదా మాటలకూ చేతలకూ ఎక్కడా పొందని విధంగా ప్రవర్తించి దృష్టశక్తులచేతుల్లో కీలుబొమ్మగా ఉండిపోవచ్చు. అది ఆయన అభిమతానికి, అంతరాత్మకీ సంబంధించిన విషయం. దెన కల్లెదుటనే జరుగుతున్న యథార్థ సంఘటనలను చూసి కూడా కళ్లు మూసుకున్నట్టే, అవేవో భ్రాంతి అయినట్టే, మాట్లాడుతూంటే కేవలం గంభీర ప్రపంచనాల వల్ల నాయకత్వం శాశ్వతంగా నిలబెట్టుకోగల్గడం అసంభవం. కాని ప్రస్తుతం కాంగ్రెస్ సంస్థలో ఆలోచనా శక్తి స్తంభించి పోయింది. పదేపదే వాగిన గ్రామఫోన్ రికార్డులాగ, నాయకుల వాక్కులకు అర్థప్రేరేపణ శక్తి లేకండా పోతున్నది.

ఒక చెంప పండిత నెహ్రూ యిలా ప్రబోధిస్తూ ఉండగానే యింకో చెంప

అప్పుగా నెహ్రూ ఆశయాలకు విరు
ద్ధంగా కాంగ్రెస్ ఎన్నికల సన్నాహం
జరుగుతున్నది. ఈవారిలో కాంగ్రెస్
కార్యదర్శి కళా వెంకట్రావు
గారు మద్రాసులో కొత్త మంత్రి
నియమకాన్ని గురించి సాగించిన మంత
నాలు, వాటివివరాలు, బహుళా పండిత
నెహ్రూ చెప్పిన పదదానికి అవకాశం
ఉండదు. ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెస్ పెద
లకూ, కళా వెంకట్రావుగారికి యిప్పుడు
ఆంధ్రదేశం మీదా, మంత్రి వర్గంలో
ఆంధ్ర ప్రాతినిధ్యంమీదా హక్కుగా
ప్రేమజనించుకొచ్చింది. ఈకట్టున తమిళ
నాయకుల వైఖరికట్ట కాస్త ఆగ్రహం
ప్రదర్శించడం కూడా జరిగింది. ఇద్దరు
తెలుగువారిని మంత్రిలుగా నియమించ
డానికి సంప్రదింపులు చురుగ్గా జరుగు
తున్నాయి. ఇన్నాళ్లు లేని తొందర
యిప్పుడు దేనికి? రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని
యింకో యిద్దరు ఆంధ్రులు అంతరించక
పోతే ప్రభుత్వం కుంటుపడుతుందా
అంటే అది లేదు. మంత్రి సంఖ్య
ఎంత ఉన్నా ఒకటేనని ఏనాడో రుజు
వయింది. ఇక ఆంధ్ర ప్రాతినిధ్యం కొర
వడిందని బెంగపెట్టుకుని అది భర్తీ
చెయ్యడానికి పూనుకున్నారా అంటే, -
కళా వెంకట్రావుగారి మంత్రిగిరి స్థానం
కాళీ అయి రెండున్నర సంవత్సరా
లయింది. సంజీవరెడ్డిగారి స్థానం కాళీ
అయినవెంటనే, అది తిరిగి భర్తీ
చెయ్యబడదని ముఖ్యమంత్రి ప్రకటన
చడం జరిగింది. ఇంతయూక యిప్పుడీ
హుటాహుటి మంతనాలు దేనికి?

ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెస్ అధ్యక్ష
పదవి చేజిక్కించుకోవడంలో, మంత్రి
వరీయులు అనేకులకు అనేక వాగ్దానాలు

చేసి తమ పక్షానికి తిప్పుకున్నారు.
అందులో మంత్రి గిరి యిస్తామని ఎంద
రిగో హామీ యిచ్చారు. అటువంటి
వర్గాలన్నీ యిప్పుడు తత్కాలి కోరు
తున్నవి. తప్పించుకునే సూక్ష్మలేదు.
రానున్న ఎన్నికలలో తమ పక్షాన
ప్రచారానికి పెత్తంబాట్లు కావాలి.
ఈ వర్గాలన్నీ ఎదురు తిరిగి ప్రతిపక్షం
చేసిపోకుండా నొక్కిపట్టి ఉంచాలంటే,
వాగ్దానంచేసిన వరాలు యిచ్చితీరాలి.
మంత్రిపదవులు ఎవరికి స్థే ఎక్కువ ప్రయో
జనకరంగా ఉంటుందో అన్న సమస్యపై
మంత్రివర్గీయులలోనే ఏకాభిప్రాయం
లేకపోయేరికి, కళా వెంకట్రావుగారు
నడుంకట్టి రంగంలోకి దిగవలసివచ్చింది.
ఇటుచూస్తే ఈ ఉద్యోగ ఫలప్రదానా
నికి ముఖ్యమంత్రి అంత సుముఖంగా
లేకపోవడం, అటుచూస్తే మంత్రిత్వం,
ఆపేక్షిస్తున్నవారి సంఖ్య అపారంగా
ఉండడం—కళా వారు ఎదుర్కున్న
సమస్య చిక్కుతో కూడుకున్నదే
అనాటి. చివరికి శ్రీ కందుకూరి బాలనారా
య్యారెడ్డిగారిని, శ్రీ వల్లిపూడి పళ్ళం
రాజుగారిని నిశ్చయించారని వార్తలు.
అంటే, శ్రీ అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావు
గారూ, శ్రీ కల్లూరి సుబ్బారావుగారూ,
యథాప్రకారంగానే మిగిలిపోయారన్న
మాట. వీరిద్దరిపట్లా ఆంధ్ర ప్రజలు
ప్రత్యేకమైన సానుభూతి చూపవలసి
ఉంటుంది. అయినప్పుడూ, కానప్పుడూ
ప్రకాశంగారిమీద భ్వజమెత్తడం దగ్గర
నుండి, చేనేత కార్మికులకు “బానిలో
పడి ఛావండి” అని సలహా యిచ్చే
దాకా, శ్రీ కల్లూరివారు యథాశక్తి
దేశ సేవ చేశాడు. అయ్యదేవరవారి
రంగు ఫిరాయింపు సరేసరి. చివరికి

వీరిద్దరి కృషి నిష్కామకర్మ అయింది. రానున్న ఎన్నికల కోలాహలానికి నాందీప్రస్తావన యీ విధంగా ఉంది. ఇంకో ఆరు నెలల ముచ్చటకీ ఇద్దరు కొత్తమంత్రులు రాష్ట్రానికి అవసరమా అన్నది వేరే ప్రశ్న. ఆ యిద్దరూ తెలుగు వారై నంత మాత్రాన ఆంధ్రులు ఉబ్బి తబ్బిబ్బయిపోతారా అంటే, ఏమో! మంత్రివర్గంవారి ఆశ అది. కాంగ్రెస్

ఆదర్శాల సంగతి అటుంచి, ప్రజల్లో ముతాతత్వం, కులతత్వం, స్వార్థకరత్వం, వీలయినంతవరకూ ప్రకోపింపచేసి ఓట్లు సాధిస్తే, అదే ఓడివేలు. జరుగుతున్న చరిత్ర పండిత నైహూకి తెలుసుకో తెలియదో మనకీ తెలియదు. ఆరు నెలల తెలియదంటే నిజంగా అశ్చర్యం. తెలిసే ఆరు నెలల యిలా మాట్లాడుతున్నారంటే, అదృశ్యం.

నైహూ సింహావలోకనం

“అశ్వని”

ఈ వారం బెంగళూరులో ఏ. ఐ. సి. సి. సమావేశం కానున్నది. ఇంతవరకూ జరిగిన కాంగ్రెసు పరిపాలన యొక్క మంచి చెడ్డలను గురించి సింహావలోకనం చేస్తూ నివేదిక ఒకటి ప్రధాని నైహూ ప్రకటించాడు. దాని ఆధారంపైనే బెంగళూరులో చర్చలు జరుగుతాయని కూడా తెలిసింది.

నైహూ సింహావలోకనం ఎవరి దృష్టినుంచి కూడా ఏమంత సంతృప్తి కలిగేదిగా కనిపించదు. అందులో వాస్తవికత తమి లేవు. హోలాపాలైతే బోగడ అమించినట్లయితే అనే ఇష్టతా పునఃప్రతిపాదాయి; కాని వాటిని పరిష్కరించటాని “నిష్పనయుత”మైన చాగ్గాలేవే నూచించబడ లేవు. “కాంగ్రెసు మంత్రులు నీలిమంతులుగా వ్యవహరించాలి. ఆదర్శాలను పాటించాలి. ‘తలుపులు’ తెరిచి ఉంచాలి” ఇత్యాది ధ్వజపన్నాలే ఉన్నాయి ఇందులో కూడా. సామాన్య ప్రజలు ప్లాఫీం చని అనేక విషయాలను గురించి నైహూ కాంగ్రెసు వీపుతట్టాడు.

ఈ తరుణంలో కాంగ్రెసు అత్యవసరంగా చేయవలసిన పని ఏమంటే, నలుముఖాల తనతో ఎన్నికలలో పోటీ చేయనున్న వివిధ రాజకీయ పక్షాల కార్యక్రమం సరిఅయినది

కాదనీ, అంతకన్న తన కార్యక్రమం ప్రజల అవసరాలను సాధించి ప్రజాజీవితం ముందుకు తీసుకుపోవటానికి మరింత బాగా ఉపయోగపడ గలదనీ రుజువుచేయటం; బోగడ తాను చేసిన పొరపాట్లైతేనా ఉంటే వాటిని నిశితంగా విమర్శించి వాటిని ఎట్లా సరిదిద్దుకునేదీ నూచించటం. ఈ ఆశయాలతో ఏ. ఐ. సి. సి. బెంగళూరు సమావేశానంతరం ప్రజాతిక ప్రచురిస్తే ప్రచురించవచ్చు. కాని ఆ ప్రజాతికకు నైహూ సింహావలోకనం తోడ్పడుతుందనుకోవటానికి ఆలే అవకాశం కనిపించటం లేదు.

ఇతర పార్టీలను గురించి మాట్లాడుతూ సోషలిస్టులూ, ప్రజాపార్టీనీ నైహూ పైపైన విమర్శించాడు. కాంగ్రెసుకూ, ప్రజాపార్టీకీ గల వ్యత్యాసం విధానంలో ఉన్నదీ కార్యక్రమంలో ఉన్నదీ సరిగా తెలియటం లేదన్నాడు. ఆదర్శ విభేదాలు స్పష్టంగా లేవన్నాడు. వ్యక్తిగతమైన సంఘర్షణలు బయటబడేయన్నాడు. (ఈమాట అబద్ధంకాదు. దీనికి ప్రజాపార్టీ నాయకులు ఏం సమాధానం చెబుతారో చూడవలసి ఉంది.) మొత్తంమీద ప్రజాపార్టీ, సోషలిస్టు పార్టీలు కేవలం పదవుల కోసమే కాంగ్రెసును ప్రతిఘటించుతున్నట్టూ, వారికి వేరు లక్ష్యాలు లేనట్టూ

నెహ్రూ భావిస్తున్నా దనిపిస్తుంది. అందుచేత ఆ పార్టీల - ప్రతిఘటనను గురించి నెహ్రూ ఎట్టి ఆంక్షానా కనబరచలేదు. పోతే కమ్యూనిస్టులనూ, కమ్యూనిస్టులనూ (హిందూ మహాసభలాటి సంస్థలనూ) విధ్వంసక వర్గాల కింద నెహ్రూ జమకట్టాడు. వాళ్లు రాజ్యాన్ని తారుమారుచేయ యత్నిస్తారనీ. దాన్ని ఏ ప్రభుత్వమూ సహించదనీ ఆయన చెప్పాడు. మరొక సందర్భంలో కమ్యూనిజము గురించి మాట్లాడుతూ, “కమ్యూనిజము ప్రజలకు ముఖ్యపనురాలు జరుపుతాననీ భద్రత కలిగిస్తాననీ అంటుంది కనక చాలామంది కది రుచిస్తుంది. కాని దాని వెనకగా సంఘర్షణ, హింస, నిరంకుశత్వమూ, వ్యక్తులను అణచి వేయటమూ మొదలైనవి సంభవించటం మనం చూస్తూనే ఉన్నాం. ప్రజాస్వాతంత్ర్యాలను బలిచేయసూడా ఆర్థికభద్రతా ఆభ్యుదయాలను సాధించలేమా? కొన్ని ఇబ్బందులున్నప్పటికీ ఇది సాధ్యం కాదనుకో నవసరంలేదు” అని, కమ్యూనిజం అవలంబించకుండానే “వెల్ ఫేర్ స్టేట్” సాధించవచ్చునని నెహ్రూ తేల్చాడు.

కమ్యూనిజం గురించి నెహ్రూ చెప్పిన దానిలో వింత ఏమీలేదు. కమ్యూనిజం గురించి సరిగా తెలియకుండా, అది అంటే భయపడే వారూ, పని పెట్టుకుని కమ్యూనిస్టు వ్యతిరేక ప్రచారం చేసేవారూ, పోషల్లిష్టు వ్యవస్థలో అమలులోకి వచ్చే సంస్కారం రుచించని “మేధావులూ” కమ్యూనిజం విజృంభించటం వల్ల ఆర్థికంగానూ, రాజకీయంగానూ నష్టపడే వారూ తరుచు అనే మాటలనే నెహ్రూ కూడా అన్నాడు. కమ్యూనిజంలో విశ్వాసం గలవారూ, దాన్ని సమర్థించేవారూ, కోలే వారు నెహ్రూకు చాలా ప్రశ్నలు వేయ వచ్చును: ఈవారు ఇండియాలో వ్యక్తులకున్న స్వాతంత్ర్యం ఏపాటిది? ప్రజాస్వామిక దేశాలు ఆర్థిక గుడ్డిని యుద్ధయత్నాలద్వారా ఎందుకు కొని తెచ్చి పెట్టుకుంటున్నాయి? హింస మాట ఎత్తదలిస్తే ప్రపంచ యుద్ధాలను చెప్పి మరొకటి చెప్పాలి గనక, రెండు ప్రపంచ యుద్ధాలలో కమ్యూనిజం పోషించిన పాత్ర ఏమిటి? “ప్రజాస్వామిక” దేశాలు పోషించిన పాత్ర

ఏమిటి? మూడో ప్రపంచ యుద్ధానికి కాలదువ్వరున్నా దెవ్వరు? ప్రపంచంమట్టారా యుద్ధ స్థావరా లెవరికున్నాయి? ప్రజాస్వామిక దేశాలలో నూటికి 90 వలసదేశాలనూ, ఆర్థికంగా వెనకపడిఉన్న దేశాలనూ ఎందుకు దోచుకుంటున్నాయి?

ఈ ప్రశ్నలకు నెహ్రూ ఏ సమాధాన మిచ్చినా మనకు ఒకటే ననుకుందాం. కాని నెహ్రూ ఇండియాలో కమ్యూనిజమునకు ప్రత్యామ్నాయంగా “వెల్ ఫేర్ స్టేట్” ఏర్పాటు కొవాలనటం చాలా హాస్యాస్పదమైన సంగతి. ఇందులో నెహ్రూ రాజకీయ విచక్షణా శక్తి అణుమాత్రమైనా ప్రతిఫలించటంలేదు. ఈ “వెల్ ఫేర్ స్టేట్” నివాదం బ్రిటిషు వారిది. 1945లో తొలుత ప్రభుత్వం ఏర్పడిన తరువాత కొన్ని మార్పులు బ్రిటనులో జరిగాయి. ధనిక వర్గాలపై తీవ్రంగా పన్నుల భారం వేశారు. కొన్ని ప్రధాన పరిశ్రమలను జాతీయం చేయాలని సంకల్పించారు. నిరుద్యోగ సమస్య దాదాపు అంత ముండించారు. దేశమంతటా ఉచిత వైద్య సౌకర్యాలు ఏర్పాటు చేశారు.

కాని దీన్ని సాధించటానికే ఆ మొరె కాదగ్గర భారీగా ఆపకలు చేయవలసి వచ్చింది. “మా దగ్గర డబ్బు కొట్టుకుపోయి ఈ బ్రిటిషు వాళ్ళు సోషలిజం అమలు చేస్తున్నారు” అని ఆమెరికను పత్రికలు హేళన చేశాయి. “పరిశ్రమలు జాతీయం చేయటమూ, ఉచితంగా కల్ల జోళ్ళూ, కట్టుడు పళ్ళూ యివ్వటమూ మానిలేగాని మనం బ్రిటనుకు దాండ్లు ఇవ్వరాదు” అని మరొకన్ని ఆమెరికను పత్రికలు కొరాలు మిరియూలు గూరాయి. ఏమైనా ఈ ఆపక ఊరికే పోలేను. ఆమెరికా తెచ్చిన “ఒత్తిడి” ఫలితంగా బ్రిటను భారీగా యుద్ధ యత్నాలకు ఒడిగట్టి పోసి వచ్చింది. “సోషలిజముకూ యుద్ధోత్పత్తి తూగను. ఏదో ఒకటి మానుకోవాలి” అన్నది నానాటికి బ్రిటిషు వారికి స్పష్టంగా తెలిసి వస్తున్నది.

బ్రిటనులో ఆరంభమైన “వెల్ ఫేర్ స్టేట్” గతి ఈ విధంగా ఉంది. ఇక మనం ఈ దేశంలో “వెల్ ఫేర్ స్టేట్” సాధించే

తేమిటి? అది సమీపంలో లేదని నెహ్రూ త్రిటను ప్రారంభించిన “వెల్ ఫేర్ స్టేట్”కు కూడా ఒప్పుకున్నాడు. అది సమీపంలో లేదన్న వలన ప్రాంతాల మధ్య భూరిగా ఉండి నెహ్రూ లెక్క ప్రకారం కమ్యూనిజంలో ఉన్నంత దౌర్జన్యంలో కాకపోవచ్చుగాని, మొత్తంమీద మలయాలో ప్రజల రక్తంపిండి త్రిటను రబ్బరు సాధించి దానిమీద విపరీత మైన లాభాలు తీస్తున్నది. పెర్షియా లో త్రిటను నూనె ద్వారా సంపాదించే లాభాలు ఏ ప్రమాణంలో ఉన్నాయో మనం ప్రతిక లలో చదివేకొన్నాం. కామన్వెల్త్ లకు తలగానూ, ఆసియా ముడి పదార్థాల గుర్త ఎగుమతి దారు గానూ, స్టెల్లంగు ప్రాంతానికి బ్యాంకరుగాను త్రిటను చాలా ఆర్జిస్తున్నది. ప్రతి బ్రిటిషు కార్మికుడు సంపాదించే ప్రతి నాలుగు పిల్లింగుల లోనూ ఒకటి “సామ్రాజ్యం” ధర్మాన లభి స్తున్నదని, అందుచేతనే త్రిటనులో కమ్యూ నిస్టుల మాటలు పారవసీ కూడా చెప్పేవారున్నారు! ఇటువంటి సమస్యలు ఇండి యాకు లేనని వెళి చెప్పనక్కర్లేదు.

“వెల్ ఫేర్ స్టేట్” మనకు ఎంతదూరంలో ఉందో చూద్దాం. (1) మనం ఇంకా పరిశ్రమ లను జాతీయం చేసే పద్ధతిని గుంచి నిర్ణయించ లేదు. మన దేశానికి “మిశ్రమ” ఆర్థిక విధా నము ఉండాలని, అందులో ప్రభుత్వ భాగమెంతో ఇకముందు నిర్ణయ మవుతుందని నెహ్రూ అంటూనే ఉన్నాడు. కనీసం భారీ పరిశ్రమలనన్నా జాతీయంచేయ్యగదా “వెల్ ఫేర్ స్టేట్” సాధించటం సాధ్యంకాదు. ప్రస్తుతం చైనాలో కూడా “మిశ్రమ” ఆర్థిక విధానమే ఉన్నది; అయినా చైనా కమ్యూ నిస్టు రాజ్యం. కనక “మిశ్రమ” ఆర్థిక విధాన మన్నంత మాత్రాన అది “వెల్ ఫేర్ స్టేట్”కు దారితీసేదో, సోషలిస్టు వ్యవస్థకు దారితీసేదో చెప్పటం సాధ్యంకాదు. దాన్ని నిర్ణయించటం సాధ్యం చేసే విషయాలింకా నెహ్రూకే తెలి యవు. (2) మనకు ఆమెరికా భారీగా దాల్చి వ్వదు. ముఖ్యంగా మనం యుద్ధ వ్యతిరేకులం గనక. యుద్ధ యత్నాలు భారీగా చెయ్యటం మన ఆభిమతం కాదని నెహ్రూ స్పష్టంగా చెబు తున్నాడు గనక ఆమెరికా కోట్లకోట్లీ దాల్చు అప్పిచ్చే ఆక ఎంతమాత్రమూ లేదు. ఆమెరికా అంతులేకుండా దాల్చు అప్పిస్తేగాని త్రిటను వంటి పారిశ్రామికదేశమే “వెల్ ఫేర్ స్టేట్”కు ఉపకరించలేకపోతే, చెప్పకోలిగిన పరి శ్రమలు లేకుండా, ఆమెరికా దాల్చు లేకుండా మనం “వెల్ ఫేర్ స్టేట్” వివిధంగా సాధిస్తామన్న సమస్య కలిగిపోతుంది. (3) అన్నిటికన్న ముఖ్యమైన విషయ మేమంటే మనకు సామ్రాజ్యం లేదు!

ఇంతలా కూడా ఎందుకు? మన ప్రభుత్వం మన ధనిక వర్గాలని పన్నులద్వారా పిండలేక పోవటమేగాక, వారు పన్నులు ఎగగొడిలేకట్టి వ్యవహారాలు తీసుకోలేదు. ఇటువంటి ప్రభు త్వానికి ప్రధానిఅయిన నెహ్రూ “వెల్ ఫేర్ స్టేట్” ప్రస్తావించటం కేవలం విచిత్రంకావాలి, లేదా అపాయకరమైన ఆత్మవిచిత్రం కావాలి.

నెహ్రూ సింహావళాకనంలో అన్నిటికన్న పెద్ద లోపమేమంటే నెహ్రూ కాంగ్రెసు పరి పాలనను పాలకుల దృష్టిలో చూశాడు గాని పాలకుల దృష్టిలో చూడలేదు. తీయన తన మనస్సులో అనుభవే హింసాచిత్రాలకు వాస్త వానికి ఏమీ సంబంధం లేదు. యథార్థం కళ్ళు ఎదట నగ్న నాట్యం చేస్తున్నా ఆయన చూడ లేదు. ఉదాహరణకు, సంస్థానాలను ఇండి యాలో చేర్చటం చాలా గొప్ప విషయంగా నెహ్రూ చెప్పాడు. ఈపని సాధించిన స్వగృహ పతేలు “సంస్థానాధీశులను మన మిత్రులుగా చేసుకున్నాం”, అని చెప్పి చనిపోయిన కొంత కాలానికి ఈ మిత్రులే ఒక సంస్థానాధీశుని అధ్యక్షుడుగా పెట్టుకుని యూనియను ఏర్పాటుచేసి ఒక ఆట ఆడారు! సంస్థానప్రజల

జీవితంలో ఆవగించుకొన్న మార్పు కలిగినట్లు లేదు. ప్రేమెచ్చు వారికెట్లా పెరిగాయేమోకూడాను. నెహ్రూ దృష్టిమంచి గొప్ప పరిణామంగా కనిపించేది ప్రజలదృష్టిలో చిన్నపరివర్తనగాకూడా లేదు. ఇదే రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలలో ఉన్న కాంగ్రెసుమంత్రుల విషయంలోనూ వర్తిస్తుంది. వీరంతా బుద్ధిశక్తులైన, అగ్రతరాలవారినీ ఎన్నికలకు నిలబెట్టలే ఇంక దేశప్రజలు కోరినది ఏమీ లేదని నెహ్రూ భావిస్తున్నట్లు కనిపిస్తుంది. కాని ఈ వర్గాలలోనే ఆవిరిలి వివిధంగా పెచ్చు పెరిగిందో, అభ్యర్థులకు సర్దుబాటుచేయకపోవడం వల్ల ఎటువంటి మేలుమైన పనులు జరుగుతున్నాయో ప్రజలకు తెలుసు— నెహ్రూకు తెలిసినట్లు కనబడదు.

నెహ్రూ ఎంతసేపూ “ఇది చేతాము; ఇది చేయలేకపోయాము, చెయ్యలే” అన్న భారణిలో ముట్టాడతాడు. ఈ కాంగ్రెసు ప్రభుత్వం ఏమీ సాధించలేకపోయినా ప్రజలు బాధపడి ఉండదు. తాము కోరిన ప్రభుత్వం కోసం ప్రజలు ప్రాణాలు విడువమంటే విడుస్తారు. కాని కాంగ్రెసువల్ల జరిగిన లోపం ఏమీ చెయ్యలేక పోవటంకూడా కాదు; కాంగ్రెసు చేసిన ప్రతిపని ప్రజాసామాన్యానికి ప్రాణాంతకంగా పరిణమించటం. దేశంలో ఎవరూ బాగుపడలేకపోయే ఎట్లా ఉండుకో. కాని జరిగినో అది కాదు. కాంగ్రెసు అధికార వర్గాలవారు బాగుపడ్డారు; ధనిక వర్గాలవారు బాగుపడ్డారు; బహిష్కారాలను రద్దు చేస్తామని నోటికిచ్చి అందరి పొలాటూ కలుపుకునే అవికాశంకూడా విరివిగా పెట్టటంవల్ల బహిష్కారం బాగుపడ్డారు; ప్రజల జీవితం అంతకంతకూ క్షీణించి మార్గహాసం అవుతున్న సమయమంటే ప్రజా విప్రోధక వర్గాలు బాగుపడటమూ, కాంగ్రెసు అధికార వర్గాలు ప్రజల దృష్టిలో ఈ ప్రామాణ్యం సన్నిహితంగా కనబడటమూ జరిగింది. ఈ పరిణామానికి తుమా

పని లేదు. నెహ్రూ తన సింహావలోకనంలో దాన్ని ప్రస్తావించలేదు. ప్రజల విముఖత హెచ్చిందని మాత్రమే నెహ్రూ అన్నాడు. ఆ విషయం తెలుసుకున్నవాడు చెప్పదగినది ఎంతో ఉన్నది కాని నెహ్రూ చెప్పలేదు. ప్రజల సమస్యలన్నీ కాంగ్రెసు ఒక్కతైటిలో పరిష్కరించనందుకు ప్రజలు విముఖులైనారని నెహ్రూ అనుమానం కావాలి.

తన సింహావలోకనంలో నెహ్రూ ఒక విచిత్రమైన మాట అన్నాడు. కాంగ్రెసు వరంగా ఆత్మవిమర్శ చేసుకునే శక్తి నెహ్రూలో ఎంతగా ఉందో చూడటం వ్యక్తం చేస్తున్నట్లు కనిపిస్తుంది. నెహ్రూ అన్నమాట ఇది: “...స్వాతంత్ర్యం రావటంతో దేశానికిగల ఆధిప్త్యాలున్న వేనక గడ్డాయని ఒకటూ ప్రజలు అనుకుంటుండవచ్చు. అందుకే నేవారు సంగుచిత చర్యలకూ, సర్వేయన్ విధానానికి గురుతున్నారు.”

సరిగా దీనికి విరుద్ధమైన భావాన్ని “న్యూ స్టేట్స్ మన్ ఆండ్ నేషన్” అనే బ్రిటిషు వార పత్రికలో ఒక విశ్లేషణ ప్రకటించాడు. “బాహ్య శ్రమ (తమ) వైఖరిగటంతో కాంగ్రెసు విచ్ఛిత్తి అంగీకరించింది” అన్నాడాయన. కాస్తే ఇదే నిజంగా కనబడుతుంది. స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన తరువాత, కేసులు నింపుకోవడమూ, ఇరు చక్కెట్లకోసం పనులూ తప్ప ఇంక పని ఏదీ లేదు. ప్రవర్తిస్తున్న వారెవరన్నా సభాసభలో ఉంటే వారు కాంగ్రెసు అధికారులే. మిగిలిన పార్టీలలో సంస్కరణలుంటే అవి సిద్ధాంతాలకు సంబంధించినవి. కేవలం పదనీ వ్యాయాసంతో కూడిన సంగుచితత్వం కాంగ్రెసుగా నీరీకలు బయలుదేరినది ఒక్క కాంగ్రెసులోనే. కాంగ్రెసు మనోవైకల్యాలను దేశప్రజలకు నెహ్రూ ఎందుకు అంట గట్టుతున్నాడో అర్థమవుతుందా ఉంది.

కాంగ్రెసుకుని బ్రిటిషు సామ్రాజ్యాస్త్రిము గతముతో కడ తేరింగి. తెల్లవాన తరువాత భామ వేషమువలె దాని మొగాన ఇప్పుడు ఆరదళము మరకలు మొగమీసము మొలకలు మోటుశరీర లక్షణాలు ప్రస్ఫుటమగుచున్నవి — త్రిలింగ.

భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు

శుద్ధ సాటి చెంకటకుటుంబరావు

భాషాప్రయుక్తంగా భారతదేశ పునర్విభజనాంధోళన ఈనాటిది కాదు. ఈ ఆంధోళన అతిప్రాచీనమైనది. బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాద ప్రభుత్వాధికారులు సృష్టించిన ప్రస్తుత రాష్ట్రాలు, భాషా, సంస్కృతులు ప్రాతిపదికగా పునర్విభజించబడాలని 1913 లోనే స్వర్ణీయ లోకమాన్య బాలగంగాధర్ తిలక్ ఒక ఉద్యమాన్ని ప్రారంభించాడు. 1916లో ఆయన డెమోక్రాటిక్ స్వరాజ్యపార్టీ ఎన్నికల ప్రచారకలో కూడా భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర విభజనావశ్యకతను గురించి వివరించాడు.

1920 లో గాంధీజీ కూడా భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర విభజన సిద్ధాంతాన్ని ఆమోదించడమే కాక, ఆ సంవత్సరం డిసెంబర్ లో శ్రీ సేలం విజయరాఘవాచారి ఆధ్యక్షతను నాగపూర్ లో జరిగిన కాంగ్రెస్ మహాసభలో ఈ సిద్ధాంతాన్ని అంగీకరింప చేశాడు. తదాది, అనగా 1921 నుంచి, అఖిలభారత కాంగ్రెస్ భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు కాంగ్రెస్ సంఘాలను స్థాపించి, వాటిద్వారానే కాంగ్రెస్ కార్యక్రమాన్ని నడిపిస్తున్నది.

1937-9 సంవత్సరాలలో కాంగ్రెస్ మంత్రివర్గాల పరిపాలనా సమయంలో కూడా మద్రాస్, నాంద్యాయి శాసనసభలలో భాషాప్రయుక్తంగా ప్రస్తుత రాష్ట్రాలను పునర్విభజించాలనే తీర్మానాలు ఆమోదించబడినవి.

1945వ సంవత్సరంలో ఆమోదించబడిన కాంగ్రెస్ ఎన్నికల ప్రచారకలో భాషాసంస్కృతుల ప్రాతిపదికగా ప్రస్తుత రాష్ట్రాలను పునర్విభజించాలని స్పష్టీకరించబడింది.

1903 లోనే ప్రారంభించబడి, 1920 లో గాంధీజీ, అఖిలభారత కాంగ్రెస్ లోనే ఆమోదించబడినా, భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర నిర్మాణోద్యమం నేటివరకూ ఫలించకపోవడం మిక్కిలి శోచనీయం.

స్వాతంత్ర్యం సిద్ధించక పూర్వం భాషా

ప్రయుక్త నిర్మాణావశ్యకతను గురించి కాంగ్రెస్ నాయకులు మహాపన్యాసాలు చేసేవారు. భాషా, సంస్కృతులతో నిమిత్తం లేకుండా ప్రస్తుత వికృత రాష్ట్రాలను సృష్టించడంలో బ్రిటిష్ వారు ఆపశరించిన స్వాతంత్ర్యపీఠాన్ని వారు వినుర్పించేవారు. ఏకభాష, ఏక సంస్కృతి, ఏక చరిత్ర, ఒకే ఆచార సంప్రదాయాలు కల భాషావర్గాలను వివిధ రాష్ట్రాలలో విభజిస్తే, వారిలో సమైక్యత నెలకొన జాలదనీ, తాము నిర్మించిన అసహజ రాష్ట్రాలలోని వివిధభాషలవారు పరస్పరం కలహించు కొంటూవుంటారనీ, తత్ఫలితంగా భారత జాతీయోద్యమానికి భంగం కలుగకలదనీ, ఈ దురుద్దేశంనే బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదులు ప్రస్తుత కృత్రిమ రాష్ట్రాలను సృజించారనీ కాంగ్రెస్ నాయకులు ఇదిపాటి చెబుతూ వుండేవారు. బ్రిటిష్ వారి ఈ దుష్ప్రయత్నం “విరుగుడు”గానే కాంగ్రెస్ మహాసభ భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ సంఘాలను స్థాపించి, వాటిద్వారా తన కార్యక్రమాన్ని, స్వాతంత్ర్యోద్యమాన్ని నిర్వహించింది.

అయితే, స్వాతంత్ర్యం సిద్ధికి పిదప పరిస్థితి మారింది. భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర నిర్మాణ సూత్రాన్ని గురించి మహాస్వామలు చేసిన కాంగ్రెస్ నాయకులే నేడు ఆ సూత్రాన్ని నిరసిస్తున్నారు. ఆ సిద్ధాంతాన్ని కండించడమే నేడు దేశభక్తికి తార్కాణంగా పరిగణించబడుతున్నది. భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలను కోరేవారు నేటి కాంగ్రెస్ నాయకుల దృష్టిలో “సంకుచిత రాష్ట్రీయ తత్వ ప్రేమకులు.”

భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల నిర్మాణం వల్ల భారతదేశంలో వుండే రాష్ట్రాల సంఖ్య అధికం కాగలదనీ, తత్ఫలితంగా కేంద్రప్రభుత్వం బలహీనం కాగలదనీ, అందువల్ల, ఆ సిద్ధాంతాన్ని త్రోసిపుచ్చాలని కొందరి వాదం. కాశ్మీర్ వివాదం మున్నగు సమస్యలు పరిష్కారమయ్యే

పరమా భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల నిర్మాణ సమస్యను వాయిదా వేయాలని మరికొందరి అభిప్రాయం. అంతేకాక, భాషా రాష్ట్రాలు జాతీయ సమైక్యతకు భంగకరమనీ, వాటివల్ల వివిధ రాష్ట్రాల మధ్య విభేదాలు పెంపొందగలవని నీరి అపోహ. వాస్తవిక దృష్టితో పరిశీలిస్తే ఓరి వాదన పరీక్షను నిలచునట్టిది కాదు.

సుమారు 16 కోట్ల జనాభా కల యునైటెడ్ ప్రేట్స్ 49 రాష్ట్రాలుగా విభజించబడినా, ప్రపంచంలో అగ్రరాజ్యంగా వెలుగొందు తున్నది కాని, దాని జాతీయ సమైక్యతకు భంగం వాటిల్లేదు కదా! దాదాపు 20 కోట్లు జనాభా కల సోవియెట్ రష్యూలో 17 రిపబ్లిక్లు (సంపూర్ణ స్వపరిపాలనాధికారం కల రాష్ట్రాలు) నిర్మించబడినవే! కాగా, ద్వితీయ ప్రపంచమహాసంగ్రామంలో యుద్ధప్రపంచాన్ని గడగడ లాడించిన జర్మనీని ఎగుర్కొని సోవియెట్ రష్యూ ఆఖండ విజయాన్ని పొందడంలో భాషాప్రయుక్తంగా నిర్మించబడిన ఈ రిపబ్లిక్లు కేంద్రప్రభుత్వానికి ఇనోధిక శక్తిని చేకూర్చినవే కాని, దానిని బలహీనం చేయలేదుకదా! అయినప్పటికీ భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలు కేంద్రాన్ని శక్తివిహీనం చేయగలవనే వాదనలో పటుత్వం వున్నదా?

ఇక, కాశ్మీర్ మున్నగు సమస్యలు పరిష్కార మయ్యేవరకు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల నిర్మాణ సమస్యను వాయిదా వేయాలనే వాదన విషయం: నిజామ్, కాశ్మీర్ సమస్యలు పరిష్కరించబడేవరకు భాషా రాష్ట్రాల నిర్మాణ సమస్యను వాయిదా వేయాలని కొందరు కాంగ్రెస్ నాయకులు ఇదివరకు చెప్పేవారు. ఏవిధంగా వైలేనేమి, తుదకు నిజామ్ సమస్య పరిష్కరించబడింది. ఇక, ఇప్పుడు కాశ్మీర్ సమస్య పరిష్కరించబడుతున్నది. ఈ సందర్భంలో కాంగ్రెస్ నాయకులు ఒక విషయాన్ని ఆలోచించాలి. ప్రభుత్వం అనేది వున్నప్పుడు, దానిని ఎల్లప్పుడు ఏదో ఒక సమస్య ఎదుర్కొంటూనే వుంటుంది. అజ్ఞానం మహత్తర రాజకీయ పరిపర్తాలు జరుగుతున్న నేటి కల్లోల

ప్రపంచంలో సమస్యలు లేనికొలమే వుండదు. అయినా, విప్లవం జరిగిన తొలిదినాలలో సోవియెట్ రష్యూ ఎదుర్కొన్న వాటికంటే విషమ సమస్యలను నేడు మన ప్రభుత్వం పరిష్కరించవలసి వున్నదా? ఒక ప్రక్క విప్లవం ఇంకా సమాప్తి కాక పూర్వమే, మరొక ప్రక్క దేశంలో, వెలుపల నుంచి మహాప్రమాదాలు సంభవించనుండగా, విప్లవం జరిగిన మరునాటి 1917 నవంబర్ రివ లేదీన రెనిన్ కలగావుల గంగా వున్న రష్యన్ రాష్ట్రాలను భాషా ప్రయుక్తంగా పునర్నిర్మించాలనే ఆశురతను ఒక అమెరికన్తో వెలిబుచ్చాడు. తలచే వుండాలి కాని మార్గం అనేది లేకుండా పోతుందా?

భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలను నిర్మించడం వల్ల భారతదేశంలోని ఆయా ప్రాంతాల భాషలు, సంస్కృతులు, సాంస్కృతికం, ఆచార సంప్రదాయాలు ఏకరీతిగా అభివృద్ధి చెందగలవు. ఆయా భాషావర్గాలు రాజకీయంగా, ఆర్థికంగా, నాంఘికంగా అభ్యున్నతి చెందదాని? భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాల నిర్మాణం విశేషంగా తోడ్పడగలను. ఒకే రాష్ట్రంలో వుండే విభిన్న భాషా వర్గాల మధ్య వున్న పరస్పర అవిశ్వాస అనుమానాలు అప్పుడు తొలగిపోగలవు. తత్ఫలితంగా భారతదేశంలో సుస్థిరమైన జాతీయత వెలకొనడం, కేంద్రప్రభుత్వం మరింత పటిష్ఠం కావడం జరుగుతుంది.

కనుక, కేంద్రప్రభుత్వంలోని కాంగ్రెస్ నాయకులు స్వాతంత్ర్య సంప్రాప్తికి పూర్వం తాము ఈ సందర్భంలో చేసిన వాగ్దానాలను జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొని, భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాల విభజన సిద్ధాంతాన్ని అమలుపరచడానికి భూనుకొనాలి. నిష్పక్షితులైన అధికార, అనధికార ప్రముఖులకల సరిహద్దు నిర్ణాయక సంఘాలను నియమించి, వివిధ భాషా రాష్ట్రాల సరిహద్దుల నిర్ణయానికి వారు ఉద్యమించాలి. వచ్చే ఎన్నికలలోగా ఈ కార్యకలాపం యావత్తు ముగిసిపోవాలి. అంతేకాని, ఎన్నికల ప్రణాళికలో భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల నిర్మాణం విషయం ప్రసావించబడినంత మాత్రాన ప్రజలు సంతోషి

కేంద్రబోరు. ఆ రోజులు పోయినవి. ఇదివరకు ఎన్ని ఎన్నికల ప్రణాళికలలో ఈ విషయం చేర్చబడలేదు కనుక?

బెంగళూర్ లో జరుగనున్న భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర నిర్మాణవాదుల సమావేశం ఈ విషయంలో కేంద్రప్రభుత్వంపై తీవ్రమైన ఒత్తిడి తీసుకొనివచ్చి, వచ్చే ఎన్నికలలోగా భాషా

ప్రయుక్త రాష్ట్ర నిర్మాణోద్యమం ఫలించేటట్లు చూడాలి. ఈ సిద్ధాంతం విషయంలో కేంద్ర ప్రభుత్వనాయకులకు కల ఆపోహలను, అనుమానాలను తొలగించి, భాషా రాష్ట్రాల నిర్మాణానికి సంబంధించి నిర్దిష్టమైన నూతనలను జూలై 16వ తేదీన జరుగనున్న సమావేశం చేయాలి.

క్రమంలో సగం

“కా ర డ”

క్రమ గోదావరికి, నేను పోలీసు స్టేషన్ కి వెళ్ళాను. గడిచిన తర్వాత నడుస్తోంది. కాలం ఎరుకు తిరిగింది. కొరియా యుద్ధం సమాప్తమైపోయింది. కావలసినన్ని గోధుమలు, కేషన్ పెరిగింది. మనుష్యులు సన్నగిల్లుతున్నారు.

అమెరికాకు ఆర్థిక సంక్షోభం రాకుండా కాపాడానికి మూల్యోపయోగం రాజ్యాలు విదేశాంగ మంత్రులు ప్రాన్సులో ఎక్కడో సమావేశమై ఆయాగో మార్చి ఎక్కడ యుద్ధం ప్రారంభించాలో చర్చించి నిర్ణయించగలరు.

పైకి కవతుల వాదాచిత్రానికి ‘శాంతి రక్షణ’ అని పేరు పెట్టటం ఎంతయినా సుమచితంగా ఉంది. నేటి వీరకాయలో నెయ్యి తియ్యటం విషయమై నియమించబడిన కేంద్ర “నెయ్యి నిపుణుల” సంఘం రిపోర్ట్ నిమిత్తం మద్రాసు రానున్నారు. ఆంధ్ర రాజకీయాల విషయం పట్టించుకోగలరు.

జానపద లక్షణాలు మిళితమైన సాంఘిక చిత్రాలు గూడా కథానాటకాలు చేసుకోగలవని గాబోలు నమ్ముతున్న కొందరు తగిన వారిని వలసేసి పట్టుకోబోతున్నట్టు మద్రాస్ వార్త. ఇప్పటికే అట్లాంటివారు “సర్వీస్” తానే నిర్వహించగలమని మద్రాస్ చేరినట్టు తెలుస్తున్నది.

అసలు కన్న నకలుమీద మోజు. రచనల మీదకన్న రాసేవాళ్ళమీద మోజు. సినిమా శాస్త్రాలమీదకన్న తారలమీద వ్యామోహం! పత్రికలమీదకన్న ముఖచిత్రాలమీద మోజు.

నక్షత్రాల పేర్లన్నీ ఇదివరకే పెట్టేసినందువల్ల, గ్రహాలపేర్లు ఉపయోగించటం అవసరమని గీతారావు మోతాంజులో వ్రాశాడు. ఉం ధూని పిలిచి. శని పిచ్చుకు, బృహస్పతి ఫలం సర్క్యూట్; ఇత్యాది. అంగారక, మార్స్, చంద్ర, ఇత్యాది... అలా వ్రాస్తూ గీతారావు, వ్యాసారావుగారి పుస్తకంలోని కొన్ని ఆమూల్య భాగాల్ని గూడా ఉదహరించారు. కొత్త పిల్లల పత్రికలు స్థాపించగలవారికి గూడా అంగులో పేర్లు ఉన్నాయి. “అమడం; ఉర్లున్నె; ఉయ్యాల; బిస్కట్లు” అల్లుళ్ళకు ప్రత్యేకంగా, “అలక” అనీ, ఎన్నిసార్లు ఓడిపోయినా తిరిగి తిరిగి, రాజకీయాల్లో ప్రవేశిస్తూ, కేంద్రానికి, రాష్ట్రానికి మధ్య రెక్కలు కట్టుకుని తిరిగే రాజకీయ వేత్తలకు ప్రత్యేకం “ఇఖండి” అనీ పత్రిక పెట్టవచ్చునని వ్యాసారావు తన పుస్తకంలో ఉదహరించారు.

కొత్త పార్టీలో కలకలం, లేదా కలవరం, అంటే శ్రేచిహ్నవటం; గైరు హాజరు; ఆయింట ఆ పార్టీలో కొని కట్టెలు, ఈయింట ఈ పార్టీలో మాత్రం కాలితయ్యా? తడి తడే; ఎండు ఎండే; పొగమాత్రం జోరుగావుంది. ఆంధ్రులకు ఈ పొగబాధ ఎప్పటికీ నివారణ బొతుందో జోస్యలు చెప్పలేరు.

“అవసరం” తప్ప అన్య పదంలేని నిఘంటువుల్ని వేదాంతరావు తన అనుచరులకు ఉచితంగా సప్లయచేస్తున్నారు. రాసున్న ఎన్నికల్లో, అభ్యర్థులకు ఇవి చాలా “అవసరం” అని వారి ఉదారాకాయం.

ద్వి కంఠ

“ధారాళాశ్రు”

క్రమవోయా సాగించు

ప్రతిభానిత సాగింపుల
ప్రత్యక్షమన ప్రకాశమోద
సంబంధపు సహాయం—

నా హృదయం మసాలాట్టు
చెట్టు శోష్టు నైపులట్టు
అనుభూతుల కట్టెమంట
ఇల గాఢలు ఆజ్ఞాధార—

* * *

వివరవోయా రసగానం

విశ్వప్రతి మందస్వన
విషయం దుండయలో
హృదయాలను సాగించే
మధుసూల సమ్మేళన—
పాటపాద మోమోనాగు

పాగు గొంతుకొక్కనాడు
చుట్టుప్రక్క జనమంతా
ఇట్లు వదిలి వెళ్లివారు—

* * *

ఈ ప్రకృతి స్వర్గలోక

సమ్మోదోద్యానములో
పూలతావి సాగించిన
తేనెజాలు నిలిగింతల
శోనిస్సుల కాటపట్టు—
ఏడుస్తున్నవి పూవులు
కన్నీళ్లుల కారుస్తూ
తిండిలేక బట్టలేక
చావలేక బ్రతకలేక—

* * *

ఈ ప్రకృతి స్వర్గలోక

సమ్మోదోద్యానములో
వీరునదీ తీరాంచలమున
చంద్రకాంత జేరిపైస
పల్లవాల శయ్యమీద తోయిత్సాన్ని
మిశ్రదచ్చారణ కాంతిచ్చుట కనరాగా

దేవకాంత శయ్యించిన

పుణ్యస్థాన మేళన—
పువ్వుపువ్వు విచ్చినట్లు
వెన్నె లున్నదనుకొంటే
మారుమూల నిలిసిన
వేయి పాము పడగల వలె
భయపెట్టిన నీ కేలను—

* * *

నీకోసం కామరున్న

వేల్పు పాని యిగిగోగోయ—
ఎవరే, నీదేవుడే,
ఎందుచేత యింతగాత్ర
ఒంటరిగా ఎప్పుడూ
పడుగున్నావ్ విచ్చిల్లాలి—

* * *

నీకోసం కామరున్న

దేవకన్య పుడకలారు
చిక్కిపోయి చూడలే
స్థితికి వచ్చే సోదరుడా—
ఈ కం నాకు తెలుసు
చనుకట్టిన చెమట కంపు
గట్టిముక్తు దుండం
అయినా యీ చోకాలం
ఏమో ఒక ఆనందం
ఇంతకు నీ కేటేమిటికీ—

* * *

స్వరమేళ—

నే నెవరో నీకు తెలుసు
నే నెవరును నీ నెవరో
నీవులేని నేను నున్న
నేనులేని నీవు నున్న—
నే నుంటేనే నీ తీసి
నీ వుంటేనే నా చేసు
మనమిద్దర మీ జగమున
చావులేని బ్రతుకులను—

జేబుదొంగల బాధితుడు

“చుక్క”

ప్రసిద్ధ తొందరగా నడిచిపోతున్నాను. వచ్చే పోయే బళ్లలోటి, కార్లలోటి గొప్ప కోలాహలంగా వుంది. నేను ఏదో శ్రీవ్రంగా ఆలోచిస్తూవుండటంవలన మునుప్పులను అంతగా పట్టింది చూడలేను.

అంతవరకూ కలగనిది, నన్నెవరో వెంట డిస్తున్నట్లు చిన్న అనుమానం కలిగింది. నడుస్తూ వుండగానే తిరిగి చూశాను. నే ననుకున్నది నిజమే. ఆయన నెనెవరోగాని నన్నంటి పెట్టుకునే నడుస్తున్నాడు. అయినా నే నెందుకు అనుమానపడాలో? ఎవరి పని చూసుకోవాలి? వాళ్లు వెళ్ళిపోతూ వుంటారు. ఆలాంటిది నన్నే వెంట డిస్తున్నాడనుకోవడం తెలివి తక్కువ అనుకోని మళ్ళా పేగంగా నడవడం ప్రాచీనం కాదు.

కొని మనసు ఒక మూల పీకుతోంది. ఏం చెయ్యడానికో నోచలేదు. ఎందుకంత ఆందోళన? అగి అడిగేదామా అనుకున్నాను. తీరా అడిగితే ఏమనుకుంటాడో? మళ్ళా తిరిగిచూశాను. ఆయన నడుస్తూ నావేపు చూస్తున్నాడు. ఇంతలో వెనకనుంచి ‘అగూర్’ అన్న పిలుపు వినిపించింది. చప్పున ఆగిపోయాను. అనుకున్నది నిజమే, ఆయన నాతోనే వస్తున్నాడు.

మరియి చూడటానికే వెంటనే వెళ్ళుకు వెళ్ళిద్దామంటున్నాడు. పం చా, కోటు వేసుకున్నాడు. బాగా మునిపోయేయి. గడ్డం బాగా పెరిగింది. కళ్లు లోతుకుపోయి నీరసంగా కనిపిస్తున్నాడు.

నేను గాభరాతో ఏం చూట్టాడాలో తెలియక నిశ్చేష్టుడివై నిలుచున్నాను.

“మితో చిన్న పనుండి వస్తున్నానండీ” అన్నాడు.

ఆశ్చర్యమేసింది నాకు. ఆయన ఎవరో, ఏం పని చేస్తున్నాడో, ఎక్కడున్నాడో తెలియదు చరిగదా, నేనెన్నడూ ఆయనను చూడలేదు.

ఆలాంటి అపరిచిత వ్యక్తి నాతో పనే మొచ్చిందా అనుకున్నాను.

“నాతోనా? ఏంపనండీ?” అన్న మాటలు నా నోటినుంచి అప్రయత్నంగా వెలువడ్డాయి.

“అబ్బే, మరేంలేదండీ. నాకగల పెద్ద నాళ్ళతో మాట్లాడడానికే కష్టమనిపిస్తుంది. అంచేత మీలాంటి కుర్రాళ్ళంటే కొంచెం మాట్లాడడానికి మనస్కరిస్తుంది.” అని సావధానంగా ఏదో పెద్ద గ్రంథాన్ని వెళ్లించేవాడిలాగ ప్రారంభిస్తున్నాడు. తను చెప్పేవన్నీ ఎవరైనా వింటూనేమో అన్న భీతితో కాబోలు యిటూ, అటూ చూస్తూ, చెప్పవలసిన విధంగా చెప్పకపోతే నే నెక్కడ వివశండా వెళ్లిపోతానో అన్న భయంతో ఒక్కొక్క మాటే చెబుతున్నాడు. ఇద్దరం నోడ్డుకు ప్రక్కగా తప్పుకున్నాం.

“మీది ఈ వూరేలా వుంది” అన్నాడు నా సంగతి చెబుసుకోడానికి ఆదుర్దాపడుతున్నవాడిలాగ.

“అవునండీ” అన్నాను ముక్తసరిగా.

“చదువునుంటున్నారా? లేక ఏదేనా పని...”

“చదువు మొన్న నే పూర్తయింది. ఇంకా ఏ పని లేదు” అన్నాను. అక్కడితో ఆసంభాషణని త్రుంచివేద్దామన్న ఉద్దేశంతో. ఆయన మాత్రం,

“బాగానేవుంది. మరేంలేదు. మీతో ఒక విషయం మనవి చేసుకుందామని, తమరు కోపగించుకోక పోలే.”

“అబ్బే. ఎంతమాట? చెప్పండి.”

అన్నాను. అంత మనిషి ఎదురుగా అంత విషయ విధేయతలతో ఏదో చెబుతా నంటూ వుంటే, వద్దనడం మర్యాదకొదని.

“చాలాదూరంనుంచి వచ్చాను. కలకత్తాలో జేమ్స్ అండ్ వారిస్ కంపెనీలో పని చేస్తు

న్నానంటే. అకస్మాత్తుగా యీ పూరు రావలసి వచ్చింది."

అని పూసుకున్నాడు. అయితే ఆయన పనికి నాకూ సంబంధమేమిటి? ఇంత వరకూ ఆ కంపెనీ పోయినా వినలేదే. ఆలోచనలతో బుర్ర వేడెక్కి పోతోంది.

"అయితే ఏవంటారు?" అనడిగాను.

"మాకాదూ, మీరు యీ పూరి వారేగనుక, యిక్కడ గంగతులు బాగా తెలిసున్నవారు గనుక చెబుతున్నాను. అప్పుడే వారం గోజు అయింది నేనొచ్చి. సక్రంలో బస చేశాను. మర్నాడు పని చూసుకుందాంకదా అని రాత్రి పడుకున్నానంటే. ఈ పూరు కూడా అలాంటిదే అని తెలిసుంటే బాగ్రతగా వుండివుండును. నాకేం తెలుసు యిలాంటిదని. తెలారేక చూద్దానా, ఏమింది? నా సామాన్లు లేవు. జేబులో మరీ పర్పు లేదు. కట్టుకున్న బట్టలతో మిగిలాను."

దీని స్వరంతో పూర్తి చేశాడు మాటని. ఆయన ముఖ కవచాలు పూర్తిగా మారి పోయాయి. ఆ సమయంలో ఆయన ముఖం చూస్తే ఎవరికైనా బాలెస్తుంది. అనుకోకుండానే 'అయ్యో' అన్నాను.

ఆయన తలవాల్చి ఒక్క కన్నీటి బింగువును రాల్చి "ఇప్పుడు నాకేం కావాలో చెప్పండి. ఇంకెవ్వరూ నాకు నా అన్నవాళ్లు లేరు. పోనీ స్నేహితులేనా వున్నారా అంటే అంతకన్నా లేరు. ఇలా జరిగిందని, డబ్బు పంపమని మా వాళ్లకు వ్రాద్దామంటే చివరకు చేతిలో చిల్ల గవ్వయినా లేకుండా పోయింది."

అని నిట్టూర్చి కళ్లు తుడుచుకున్నాడు. మరేమీ మాటాడలేదు. ఆతనప్పుడు డబ్బు అవసరంలో పున్నట్లు అర్థమైంది. నా గుండెలో రాయిపడ్డది. ఇంకా ఏమి చెబుతాదా అని ఆయనవేపు చూశాను.

"పెద్దవాళ్లతో యిది చెప్పకోదానికి ఎంతో కష్టమనిపిస్తుంది. ఒకప్పుడు బహుగా బలి?నవాణ్ణి. అడిగాక యింత వరకూ ఎవరి దగ్గరా చెయ్యి చాచి ఎరగను! సగం చచ్చి మీతో చెబు తున్నాను."

నాకు మరి అంకోశనగావుంది. జేబులో డబ్బులు లేసుకున్నట్లు భావకంలేను. ఇంత సేపు ఆయన తన దుస్థితిని నామంసు చెప్పకున్నాక 'నా దగ్గరేమీలేవంటే' అంటే ఆయన మనస్సంత చివుక్కుమంటుందో. ఆ గాభరాలోనే "అయితే ఏవంటారు?"

అన్నాను. ఈ మారు జవాబియ్యడానికి కొంచెం సంజోహించాడు. దగ్గరగా ఎవరూ లేకుండా చూసి,

"మీరు కనికరిస్తారన్న ఆశతో అడుగు తున్నాను. ఇంకెవరిని అడగటానికీ నా బిట్లు చస్తోంది. వారం గోజులనుండి భోజనంలేను. మీకేమైనా..."

జోరుకున్నాడు. జేబులు చూసుకున్నాను. ఒక్క పావలా కానుంది. వారం గోజులనుంచి భోజనం లేదంటున్న మనిషి చేతులో పావలా కాపలా పెట్టడం. నాకే ఎంతో సిగ్గుచేసింది.

"పని తొందరమీద జేబులో డబ్బులు లేవు కోడం మర్చిపోయానంటే. ఒక్క పావలా కాను మాత్రం వుంది. మరొకలాగ అనుకోకుండా తీసుకుంటే సంగోషిస్తాను."

అన్నాను మాటలు తడబడుతూ, ఏమను కుంటాడో అనికొంచపడుతూ.

"అదే పదిలేంటి. లేనిదానికి మీరేం చేస్తారు" అన్నాడు.

మా సంభాషంతా యింగ్లీషులోనే జరిగింది. నేను తొందర పనిమీద వెళ్తున్న విషయం స్ఫురణకు వచ్చింది. గంగబా అడవికేళాను.

మర్నాడు మా రామం గాగానే జరిగిన దంతా పూర్వగచ్ఛినట్లు చెప్పాను. చాల విచారించేడు.

జేబు దొంగలమీద చిన్న వుపస్థాపనం దొర్లింది. వీళ్లు ఒక్కొక్కరికి ఎటువంటి యిక్కట్లు కలిగిస్తున్నారో, ఎందరిచేత చేయరానిపనులు చేయిస్తున్నారో, ఎందరిని ఏస్థితి నుంచి ఏస్థితికి దిగబోతున్నారో, అన్న విషయంమీద నిలుచున్నపాటున ఒక వుపస్థాపనం యిచ్చాడు. కొంత సేపటివరకూ వాడినోట్లోంచి యింకా మాటలు దొర్లతూనే వున్నాయి.

"అదంతా కాదయ్యా, వీళ్ళకు తినడానికి తిండి లేకపోయే, సంపాదించడానికి శక్తి లేక

పోతే, దొంగతనమే చెయ్యాలా అంటాను. ఎందుకు అడుక్కోకుడమా?"

అన్నాడు వేగిరం యీ విషయం నుంచి విరమించనన్న భోరణిలో. మావాడి సంగతి నాకు బాగా తెలుసు. ఏ విషయాన్ని పట్టుకున్నా ఒకంతకుగాని ఎదిలిపెట్టడం జరగదు. అందుచేత నేనేమీ అనకుండా పూరుకున్నాను.

"పాపం, యింతో అంతో గట్టుగా బతుక్కొస్తున్న ఆ పెద్దమనిషిచేత చెయ్యి చాపించారా. అతనిబట్లు ఎంతలా నిలువునా కాలి పోయిందో చెయ్యిచాచి అడగటానికి."

ఇంకా మావాడికి వుక్రోధం సేగలేదు. నోటికొచ్చినవి ఎవో వాగుతున్నాడు. ఆక్కడికి ఆ విషయంనుంచి ప్రసంగం మూకుద్దామన్న వుద్దేశంతో మరేవో విషయా లడిగాను. వాడు పూరుకోలేను.

"ఈ జేబుదొంగల నందన్న కట్టకట్టి కొరదాలతో కొట్టిస్తే నేగాని బుద్ధి రాను. పాపం నిన్న ఆయన నూడు. రేపు నేనవుతాను. అందరినీ ఒకలాంటిదే నంటావా బాబో?"

చివరకి ఎలావైతే నేం పోగుతున్నాడు. వాడన్నదీ నిజమే. ఈ జేబుదొంగల ప్రవర్తన ఆమాంతుంగా ఆ వ్యక్తిచేత చెయ్యి చాపించింది. ఆ గోజల్లా యీ సంగతులతోనే గడిచిపోయింది.

కొన్నాళ్ళకు యీ సంగతే పూర్తిగా మర్చిపోయాను. చాలకొలంపాకూ యీ జేబుదొంగల ప్రసక్తేరాలేదు. ఒకనాటి సాయంత్రం రీడింగు రూమ్లో పేపరు చదువుకుంటున్నాను. ఇంతలో రాము పాడావిడిగా వచ్చి,

"ఒకే, నీ కోవిషయం చెప్పాలి, రాపోదాం" అన్నాడు. వాడి ఆత్మీయ మాట అడదో చాలా పుష్ప విషయం అనుకొని వెంటనే లేచి వెళ్ళాను. ఇద్దరంకలిసి బీచిచేరుకున్నాం.

"నిన్నొక సంగటన జరిగిందిరా. అది చెబుదామని నిన్నటినుంచి వెగుతున్నాను నిన్ను"

ఆ వేదనను, ఆత్మీయతను ఆ పురుషుంటూ అన్నాడు. నేను మాటాడకుండా కూర్చున్నాను. ప్రారంభించాడు చెప్పడం.

"నిన్న శ్రీపతి, నేనూ కలిసి కాఫీ హోటలుకు వెళ్ళాం. లోపల కూర్చున్న తరువాత వాడుప్రిన్సిపాలుగురించి ఏదో ఏకరువు పెడుతూ వుంటే వినడానికి యిద్దం లేకపోయినా వింటున్నాను తప్పకుండా అని.

"అప్పటికి పదినిమిషాల ముందునించి నా వెనకాల ఏవో మాటలు వినిపిస్తున్నాయి. ఇతల శ్రీపతి మాటలు వింటున్నాను గనక ఆమాటలు సరిగ్గా వినలేక పోతున్నాను. ఆయన వెనకో పాపం బ్రతిమాలుకున్నాడు ఎదుగుకుండా వున్న పెద్దమనిషిని. ఎదురుగా వున్నాయన విననట్లు నటిస్తున్నాడు. ఆయన చెబుతున్న మాటలు వినాలన్న కుతూహలంతో ఆయనవేపు చూశాను.

"మానిపోయిన పంట్లాం వేసుకున్నాడు. కొంటు చిన్న చిరుగు పట్టింది. వెయ్యిస్సు అతనికి యిండుమిండు నలభై పైమాటే. ముఖమంతా పాలిపోయింది. విచారంతో క్రుంగి పోతున్నట్లున్నాడు. ఒక చెవిని అటు మళ్ళించాను.

"నేను మీకు శ్రమకలిగిస్తున్నందుకు చాలా కించపడుతున్నాను. నేను చెప్పకునేది కొంచెం వినండి."

"అంటున్నాడు. కాని ఎదురుగా వున్నాయన యిది విడిచిండుకున్నట్లు లేదు. తన స్నేహితుడితో కలుపు చెప్పుకుంటూ నవ్వుకుంటున్నాడు. మళ్ళీ అడిగాడు ఆయన.

"అందరినీ నేను విడిచి అడిగే వాడిని కానండి. నా బాధను తెలుసుకో గలవారని మీతో చెప్పకుంటున్నాను. తమరు కనికరించకపోతే ప్రాణాలు పోతాయండి."

"అయితే ఏమంటావయ్యా?"

"అంతమీకూ చెబుతున్నదేదీ విననట్లు నటించిన మనిషి నోటినుంచి ఈ మాటలు వచ్చాయి. మరమర చూస్తున్నాడు.

"మీరలా కోపించుకుంటే ఏం చెయ్యగలను చెప్పండి. నేను పైపూరి వాడిని. బొంబాయినుంచి యిక్కడకు ఇరవై మైళ్ళ దూరంలోవున్న పూరికి నన్ను బదిలీ చేశాను. దాటిలో కొంగలు కట్టుకున్న బట్టలతో నేనూ బలిచేశారండి."

“అని కళ్ళంట నీళ్ళు బొటబొట కార్చాడు. తీసుకొని ఒక నిట్టూర్పును బరువుగా వదిలాడు. ఎదురుగావున్న ఆయన మాత్రం కూర్చొని వింటున్నాడు.

“మీలాంటి వుద్యోగస్తులు నా గుర్తురావల్లను అర్థం చేసుకోగలరని నీళ్ళు విడిచి చెప్పంట్టున్నాను. టిక్కెట్లు సయితం మనీపర్సన్లు వుండిపోవడంచేత అది కూడా నాకుదక్కకుండా పోయింది. టిక్కెట్లు లేకుండా ప్రయాణం చేస్తున్నానని టిక్కెట్లు కలక్షరు యిక్కడ దింపేశాడండీ. ఇప్పటికీ నాలుగు రోజులయింది. భోజనం లేదు, కంటికి కునుకు లేదు.”

“కన్నీరు తుడుచుకున్నాడు. అయినా ఎదురుగా వున్నాడును కరుణ కలుగలేదు. అంతా విని ఆయన లేచిపోవడానికి సిద్ధంగా వున్నాడు.

“అయ్యా! నీకు పుణ్యమంటుంది. ఒక కప్పం కాఫీ అయినా యిప్పించండి. నోరు విడిచి అడుగుతున్నందుకై నా కనికరించండి.”

“ఆ స్నేహితు నిద్దరూ మూటాడకుండా వెళ్లిపోయారు. కొంతమేరం వెళ్ళి నవ్వుకున్నాడు. నాకు వొళ్ళు మండింది అంత కనీస హృదయులా అనుకున్నాను. పోనీ నేనికా మనుకుంటే దగ్గర దమ్మింది ఆయినా లేదు. ఏం చెయ్యను?

“ఆయన మాత్రం అలాగే కుర్చీలో కూలబడ్డాడు. చేనీదిలేక మేము బయటికి వచ్చేణం.

“నే వెళ్ళకూడదుతాను. ప్రభుత్వం యీ శేబుకొంగలనని కొంచెమయినా అగుపులూ వుంచడం. అందరినీ అలాంటి బాధలకు గురి చేస్తున్నారు గదా. ఎంత బాధపడ్డానో పాపం! చివరకి కాఫీకి కూడా చెయ్యి చాచవలసి వచ్చింది.”

మా రామం చెప్పవలసిన దంతా పూర్తి అయిపోయింది. కళ్ళారా చూశాం కాబట్టి జరిగిన సంఘటనలను స్పష్టం చేయకొని విచారిస్తూ కూర్చున్నాం. విచారించి చేసే కేసుంది, దేశంలో ఎలాంటి విపరీత చర్యలు జరుగుతున్నాయో అని అనుకోడం తప్ప?

మే మిద్దరం ఈ సంగతులు మూట్లాడుకుంటున్న సమయంలో శ్రీపతి చిన్న నవ్వు

ముఖంలో మాదగ్గరకు వస్తూనే.

“ఒరే రామం! నిన్న మనం చూసిన ఆయన్ని వెళ్ళాం పిల్లలలో సహా దింపినట్టున్నాడురా టిక్కెట్లు కలక్షరు” అని ఫక్కన నవ్వేడు. రామానికే ఇదేమీ అర్థం కావట్టుంది. పెరిగా చూశాడు.

“తనొక్కడే బొంబాయినుంచి వస్తున్నానన్నాడు గదా వెళ్ళాం, పిల్లలు? నిటి? అదేవరిని చూసి అనుకున్నావా?” సంకేహాన్ని వెలిబుచ్చుతూ అన్నాడు రామం. దానికి శ్రీపతి,

“పట్టపగలు ఆమాత్రం కనిపెట్టలేననుకున్నావా? ఇబాళి మా నాన్న గారిని దిగబెట్టడానికి కేసునుకు వెళ్ళాను. నిన్న మనం చూసిన ఆయన వెళ్ళాం పిల్లల్ని ముగ్ధంగా వుతది పూర్తి సారేంవించి నిలబెట్టవచ్చునూ వచ్చానో, లేన గోదా చెప్పవంటున్నాడు. ఆర్థమూడటం వల్ల నాకో సాధం.” అని వండుటకై శ్రీపతి మరొకసారి నవ్వాడు. వాడి నైశిధి చూసి రామానికి ఒప్పు మండింది.

శ్రీపతి సంగతి చాగా వెళ్ళాడు. ఎప్పుడూ పరిహాస భోజనం, వివాహపక్షం, సేవంగా ఆహ్వానించడం వాడికి చాలా సార్లుగా వంటాయి. అనుచేత నావన్న దానిని లక్ష్యపెట్టలేను మేమిద్దరం.

కొన్నాళ్ళ తరువాత ఏవో నుంచి సినిమా వచ్చిందనగానే మా స్నేహితులం అందరం సినిమాకి వెళ్ళాం. చూడగ్గా టిక్కెట్లు దొరికడం చాలా కష్టంగా వుంది.

ఇంతలో టిక్కెట్లు కొనడానికి వెళ్ళిన శ్రీపతి గొంగబాబుచ్చి “అయ్యో చూడండరా” అన్నాడు.

మా అందరి చూపులు అతనికేపు మళ్ళీయి. శేబుకొంగలు తనని కట్టుబట్టలలో వొలిచేరనీ, ఏదైనా సహాయం చెయ్యమని ప్రతిమాలుకుంటున్నాడు.

“ఈమారుకూడా ఆయన్ని టిక్కెట్లు కలక్షరు నైలనుంచి దింపినట్టున్నాడురా”

అన్నాడు శ్రీపతి. భూల్లుమన్నార స్నేహితులందరూ.

అయిననుచూసి రామం, నేనూ విస్తుపోయాం.

ప్రాతఃకాలపు తెలంగాణ

“వెంపా”

మధ్యాహ్నం నీ తొందరను గుర్తించి చెప్పబోయే విషయాన్ని ఆపి విశోభాజీ భూదానయజ్ఞాన్ని గురించిన నీ అనుమానాన్ని నివృత్తిచేయాలని ప్రయత్నించా. నా ప్రయత్నం యేమాత్రం ఫలించినా నా శిఖలు కీర్తికాయాన్ని ధరించగలవని భావిస్తా. నెహ్రూ మాతగా పర్యటించిన శ్రీ విశోభాజీ అసలు భూదానయజ్ఞ కార్యక్రమాన్ని అదిలో ఆలోచించనే లేదు. ఆయన పర్యటనలో ఒక చోట, అన్నార్తులు “మీరెన్ని శాంతితాలాపనలు చేసినా మా పన్నా చల్లారినాడే వాటి ప్రయోజనమే”ని తెలియచెప్పేటట్టి తెలంగాణ కళాాలానికి సూలకొరణం ఆర్థిక అసమానతే సుమా! అని ఆ మానంద్రునికి అప్పుడు విశదమైంది. ఆ తరువాతి ఈ మహాయజ్ఞాన్ని తిలకిస్తాడు. పాడిందే పాడుతున్నానని నీ అనుమానమైతే విషయాన్ని చూగుస్తున్నా విను.

నిజాం ప్రభుత్వ క్రింద పరిపాలింపబడే కర్నాటక ముగ్ధాదా ప్రాంతాల సంకతి యిక్కడ అప్రస్తుతం గనుక మనకు కావలసిన తెలంగాణానే తిరిగిందాం. తెలంగాణా యితర విషయాలు కూడా యిక్కడ అతికినట్లు కనిపిస్తాయి గనుక కలిసిపోయే భాగాన్నే ఇక్కడ ఉద్దేశిస్తే నీకు శ్రమ తగ్గించిన వాల్లవుతానని నా ఆశ. రెండువందల యేండ్లుగా యిక్కడి తెలుగు సోదగులు ఇనుప తెరల చాలున ముగ్ధర జీవితాన్ని మిగతా ప్రపంచంతో విడిచి అనుభవిస్తున్నారంటే వాళ్ళ నానుకొనే వున్న సర్కారు రాయలసీమలోని చోడ బుట్టిన ఆంధ్రులు సిగ్గుపలసిన విషయం. నిజాం తాబే దారులైన జమీందార్లు, జాగీర్దార్లు, దేశముఖులు, పట్టణ పట్టాణులు అక్కడి ప్రజానీకాన్ని తమ ఇనుపపాదాల క్రింద మెత్తలుగా వేసుకొని నాగిపోయారంటే నేను నీకు విశదీకరించవలసిన పనిలేదు.

అసలు నీవు, నీ వుద్యమం తీవ్ర విమర్శకు గురైన కారణం తెలుపమని నీవు వ్రాసినప్పటికీ నేనా ప్రశ్నకు సంబంధించని విషయాలు వ్రాస్తున్నా నీవెంతో సంతృప్తిని ప్రకటించడానికి కారణం; నేటికాలానికి సాయుధుడవై నీవు అంగలూరుస్తున్నావే గాని నీ వుద్యమ గత చరిత్రనుగురించి నీకు అతిస్వల్పంగానూ ఒక్కొక్కప్పుడు అసలు తెలియని కారణంగానే నవీ గుర్తించుకో! నీకు, నీ విమర్శకులకు అవిషయాలన్నీ తెలిస్తే నిన్నింతగా వారు విమర్శించడం గాని నీవు వాళ్ళకు సమాధానం చెప్పలేని నిష్పర్యాయ పరిస్థితిలో వుండటంగాని జరిగి వుండేది కాదు. అప్పుడు యీనాటి నా అవుసరం కూడా నీకు వుండివుండేది కాదంటే నీవు గర్విస్తావు కూడా.

నిజాం ప్రభుత్వకు అంతు చిక్కకుండానే పట్టేలు పట్టారీలనుండి జమీందార్లువరకు తెలంగాణా ప్రజలశ్రమ శక్తిని పిండి యకరాల కొద్దీ వైశాల్యంగల దివాణాలను తీర్చి దిద్ది పనులలో పరాకాష్ఠ చేసారు. ఇక సామాన్యులకు మిగిలింది రెక్కలు మాత్రమే! ఈ రెక్కలతోనే వంశ పారంపర్యంగా దివాణాలను సంరక్షించుకుంటూ ముగ్ధరదార్పద్యంలో మునిగి భారమైన జీవితాన్ని దొర్లించుకుంటూ రావడం తెలంగాణా ప్రజలకు శతాబ్దాల తరబడి నిత్యజీవిత విధానంగా మారింది.

కేవలం దేశాన్ని బ్రిటిషు పాలననుండి నేతి చేద్దామనే మహదాశయంతో కాంగ్రెసు నడుము విగించి పని చేస్తున్న గోజాలవి. అయితే వైజాంలో అది కాస్త నిషేధింపబడి వుంది. ఆ సమయంలో తెలంగాణా పెద్దలందరూ కలసి “ఆంధ్రమహాసభ, అని ఒక సంస్థను స్థాపించుకొన్నారు. ఎత్తే అది సామాన్యుని నిత్యజీవితాన్ని తీర్చి దిద్దటానికి వుపయోగపడలేదు. ఆ సమయంలో నీ సోదరులు

బ్రిటిషు ప్రభుత్వంచేత నిషేధింపబడ్డ సంగతి విసు తెలిసినది! వారికి అతి సామాన్యస్థితి కలిసి తానే అవకాశం లేక బెంగగా వుంది. ఈ పరిస్థితిలో అభ్యుదయ శక్తులు కొన్ని తెలంగాణా వైపుకి తమ దృష్టిని కేంద్రీకరించాయి. అప్పుడు తెలంగాణాలో పనిచేస్తున్న సంస్థ “ఆంధ్ర మహాసభ”. ఆదేనినాదం (ఆంధ్రమహాసభకు) కమ్యూనిస్టు కార్యకర్తలనుండి ప్రతిఘటించింది. మధుచ్ఛాత్రుడు శైవవుల దగ్గరకు చేళ్ళు యిసుకు చేతులు పట్టుకొన్నాయి. భూకంఠానికి ఈగి వట్టుగా దివాళాలు కింపించాయి. మిత్రయా, ఈ సంవత్సరంలో కవిత్వం వొడ్డిస్తున్నానని నవ్వ

స్థితిని చిత్రించడంలో నా కి లం ఊర్లు చేస్తోంది. అంతే. ఆ పిలుపు నిరాశానీధులకు అనిర్వచనీయమైన ఆనందాన్నిచ్చింది. ఎన్ని యింకాలో మేడిని నొక్కిపట్టే వాకంత్వానికి ఆ నినాదం జీవశక్తిని పోసింది. ఏడిత ప్రవాహానికి ఒక్కొక్కటిగా ఆ పిలుపు వైపుకి ఆకర్షింపబడ్డారు. ఇంతగా ఆంధ్రమహాసభ మారిపోవడానికి కారణమేమిటని అనుమాన పడేవు, దానికంతటికీ చిత్తశుద్ధిగో నాగిందే మీ కార్యకర్తల చిత్తశుద్ధి కారణమంటాను. అతి సామాన్యస్థితిను సంచలనం కల్గించే విధంగా ఆంధ్రమహాసభను నీ వెనకటి తరాల వారు మార్చగలిగారు.

“నీకొమ్మారులూ తాలో; నీ బాన్సుని” (బానిసను) అని పూనులు కొట్టుకుంటూ బాట్ల క్రింద వలకే సామాన్యనరు గింటి కాలానికి “నీ బాన్సుని” అడడానికి అభిమానం యేర్పడ్డది. గ్రామగ్రామాన మహాసభలు, బుర్రకిర్రలు, బసుసుల కర్షణ ఇంకా రకరకాల వైజ్ఞానిక ప్రచారంగో తెలంగాణా ప్రజల్లో చూతన ప్రభవ్యం వైవిధ్యం కలిగింది. అంతకు ముందు ఆంధ్ర మహాసభను ప్రారంభించిన బెహగోగాని

పూర్తిగా యిప్పుడు నీ అరుణపతాక ఛాను క్రిందే రానురాను ఈ ఉద్యమం సాగింది. గతం జన సామాన్యమంతా ఆ పతాకం తమ సంఘటిత శక్తికి చిహ్నమని భావించి ప్రేమించారు. జమీందార్లు బాహుటంగా గైతుల్ని వేటాడటాన్ని నీ సోపనులు ఎదుర్కోవడంకో జమీందారులకు ఎక్కడా మనుష్య శక్తం దొరికేది కాదు. వానిలో నీను స్వేచ్ఛాప్రస్ఫుత్తికి అటూకి మైన కమ్యూనిస్టులపై పంపట్టారు.

ఆ నేకమంది రాకబడిన కార్యకర్తలను తుపాకీల పట్ల నీ అసహనానికి కూడా జమీందారులు వెనుకాడలేదు. జమీందారులు తెలపబడిన ఈ హింసాపీఠావానికి ప్రత్యామ్నాయంగా ఉద్యమం మెలం తీవ్రపడిన పురోగమించింది.

నీ పీఠమగూలు చిరువుగొని అందకరవడపు కారణమని నాకు తెలుసు. అవును, నీకు అధికారమంది కూడా! తెలంగాణాలో కలిగిన యాదృశ అవేదనలో ఆహాకాత్రులు కమ్యూనిస్టు కార్యకర్తలు సాగించిన త్యాగ ఫలమే నవదానికి ఎన్నటూ స్పష్టపడిపోయిన పనిలేదు. వారు ఏ సమయంలో ఏ దిశలో ఉండి తిని ఎక్కడ నీలయితే ఆక్కడ నిశ్చించి కానికి బలపాటు కల్పించి నుచల మైదు సృష్టించి, పనిచేసారు. ప్రత్యామ్నాయం తెలంగాణా వాసుల స్వాధీనమేవల్లో వారి ప్రవేశాద్విత కలిగింది. వానకొండ వీధిలో గ్రామాలపైనా భూపోషణలూగి సామాన్య గ్రామీణుడు విశ్వసించాడు. ఆంగ్లేయ ఆ కార్యకర్తలకు ఉద్యమవ్యూహి కావలసిన సహాయం తేలిగ్గా లభించింది. నా వ్రాతలు నీకు అనిగాహన అవుతున్నాయిగా! అనుమానాలుంటే తెలియజేయి. మరో వేధిలూ విన్నీకరించడానికి ప్రయత్నిస్తా.

ఆ సమానం మనం రాజకీయవేత్తల్ని ఆపిపోసుకోవడం మంచిదికాదు. వాళ్లు రాజకీయాలు వదిలేసినా, వాళ్ళని పోషించవలసిన బాధ్యత ఎలాగూ మనల్ని వదిలద!

కాంగ్రెసు కే వా ఓటు

“ శ్రీభక్తమహా ”

[అమధ్య - ఈ సమయమున శ్రీ మత మున్నీగారు నాగపూరులో 2/10 వందీ కాంగ్రెస్ ప్రచారకుల సమావేశంలో (ప్రజానీతి మధ్యవర్తి!) ముచ్చటెస్తూ - “దేగాన్ని సాష్టనా చేయగలిగింది ఒక్క కాంగ్రెసే: ఇంకో ఉద్యమి ఎప్పుడుంటే వినాశం తప్పదు” అని సమ దవ్యర్థమైన సాటిని తోటివలె చెప్పారు (పూర్తి వివరాలు జూలై 5వ తేదీ ఆంధ్రపత్రికలో చూడవచ్చును). అప్పుడే యీ క్రింద వివరించిన కారణాల ఫలితంగా నా ముచ్చటలో శబ్దం చేసుకున్నాను, కాంగ్రెస్ కే నా పేరుని. శ్రీ మున్నీగారి తొల్యిని చదివాక నా నిశ్చయం వలన సంకల్పంగా ముందుకువచ్చింది. ఇంకెవరో ఎప్పుడు వినాశం తెచ్చి పెట్టుకోవడం చేసి? శ్రీవాణి బోర్డుని కొట్టి పారేయొద్దనీ, నా యీ క్రింది కా గానము సానుభూతితో విశ్రాంతి పొందమని, సాతకులకు వసతి. - చనువు]

మొదటి . . .

[illegible]

రెండవ భాగం

గత ఎన్నికల ప్రచారికలో కాంగ్రెస్ చేసిన
వాదానాళు వగవచ్చేదని కొందరు-కాదు
కాదు, అశేష భారత ప్రజ-కోలపెడకున్నా
రంటాశేమా? "అపద మొక్కులు సంపద

మరపును" అని నామెర మనసు ఉండనే ఉన్నది కదా! చేసిన వాగ్దానాలన్నీ చెల్లించాలనే ఆంకెవ్వరితోనే వాళ్ళు అప్పుట్లో అవన్నీ అన్నా"ని రుజువు చెయ్యగలరా, ఎవరెవరో ఈ చెక్కప్రకారం మాస్తే, భారత చరిత్ర ప్రాగంభంనుండి నేటివరకు వనకు మిగిలేది ఆ సత్యహరిష్ఠం గురూ, భగ్గునానా, — ప్లీడ్లక కవ! వనం ఎంత గురిపిస్తోయినా, వాళ్ళిద్దరినీ చూసే కవి! భారతీయ, వ్యాం అన్న మాటకు నిర్వచనమే లేని యా రోజుల్లో మనకీ మనస్సం ప్లేభిమంతా చేరికి? సత్యానికే తాత లేని ప్లేడ్లలో దాన్ని గురించి మూటాడుకోనడ మెందుకు? ఇక గాంధీజీ తన జీవితమంతా సత్యాన్నేమిటోనే గడిపారంటూ కేమా! మన ద్వైతానికొకానా కూడా సత్యాన్నేమిటోనే మూసే ఉన్నాను. ఇంకొకా చెయ్యగలరు. కనక ప్రజలు యింతలోనే సంధ్యాన్నేషణకు కడంగట పాడి గాను. ముంజేలి కంకణమున కద్దమేల అన్నట్లు కొంగ్రెస్ మనసీనుల లోపాలు బోలారు కనుమలవలె అందరికీ స్పష్టంగా కనబడిలే కన బడనివ్వండి గాని, మనది స్వరాజ్యం; సురత రాజ్యం; పాలించువారు మనవారు; కనక రండా గర్భంలాగు మనం మెదలకండా హిరుకోపం

సింజే. ఇంతకూ— ముదిమి పైబడినకొద్దీ మతి
మరుపు ఎక్కువవడం అనుదినానుభవంలోదే.
ఇక ఎన్ని కల ప్రణాళికలోని విషయాలు
వృద్ధకాంగ్రెస్ ఆచరణలో ముచిపోయిందన్నది
ఏదో నేరంగా పరిగణించడం దేనికి? ఎటువంటి
ధీమంతుడైనా ప్రమాదవశాన తిప్పులు చెయ్య
వచ్చును; పురాణ ఘనమైన ధర్మరాజంతటి
వాడే అబద్ధమౌడవలసి వచ్చింది. ఇక పోగా
సత్యహరిశ్చంద్రు డొక్కడే మనకు దిక్కు.
అన్నట్లు యింగో దిక్కు కూడా ఉంది— అదే
శుక్రాచార్యులవారి నీతి. సత్యసంధత యొక్క
ఉప్పతాన్ని తగ్గించి, సడలించి మనహాయింపు
లెన్నో ప్రసాదించి, ఎన్నో విషయాల్లో అబద్ధం
అడవచ్చునని హామీ ఇచ్చావే ఆచారి. కనక
యీ విషయం ఇంతటిగో విడిచిపుచ్చుదాం.

మూడవ కావ్యం

అవశ్యం కాంగ్రెసుకే ఓటు చెయ్యాలన
దానికి మరొక ప్రజల కాంగ్రం ఏమిటంటే—
నాయకులంతా లోకపోట్లు తిని, కైళ్లతో మగ్గి
స్వరాజ్యం తెచ్చారుకదా! స్వాధీనం లేకుండా
ప్రపంచంలో ఎవరూ ఏ పని చెయ్యరు కదా!
స్వరాజ్యం వచ్చిన యీ నాలుగేళ్ళలోను ఎన్ను
రూట్లనీ, సిమెంటు కోటాలనీ, నాలుగోటా
లనీ, ఇనుం కోటాలనీ, “సైన్ హ్యూర్” ఎపా
యింటో మొట్టనీ (అర్హత అనలే అక్కర్లేకండా,
పని ఏమాత్రం చెయ్యవక్కర్లేకండా పెద్ద
జీతాలు ముట్టచెప్పే ఉద్యోగాలు) కాంగ్రెసు
వస్తువుల అమ్మకానికి గురైనారుగాను, లంక
పాటలకు యిబాదాదారులుగాను, రాజీయ
బాధితులుగా ముస్తాకై పటాలనింప ధూసులు
మంజూరు చేయించుకుని, — యిత్యాది, ఇంకా
బహిరంగం కాని, రచ్చ కక్కురి లాభాలెన్నో
గుంజుకున్నారు కదా! ఇక్కడికి “ఛాన్సు”
నీటికి తీసేసి యింగోకరి కివ్వవడదా అంటా
లేమో! “అశాపాశను తా కడనో నిడపు;
లేదంతయు రాకేంప్ర!” అన్నట్లు అశ అనే
సుగణ సాధనకు అంతమెక్కడో వంద గురక

రాలున్న ధూస్వాములు వేల యకరాలలోన
ప్రయత్నించడం లేదా? లక్షలు మూటకట్టిన
వస్త్రకుటు కోట్లకు ప్రాకులాడడం లేదా?
ఉన్న బ్యాంకు లన్నిటిలోనూ డిపాజిట్లు వేసిన
పెద్ద ఉద్యోగులు ఇంక చాలనని లంచాలు
తీసుకోవడం మానేశారా?

కాంగ్రెసువారు చేసిన అంత పెద్ద త్యాగా
నీకి—

ఇంత స్వల్ప లాభంగో—

పట్టుమని పది సంవత్సరాలయినా యీ
భోగం అనుభవించకండానే—

అల్పసంగోషంగో పడి ఉండమనడానికి
మనకు నోరెట్లా వస్తున్నది? మనవి నాలుకలా,
తాటి పట్టెలా? “రెండా నాల్కల్ ...
లెక్కల్ నేయ పెక్కుల్ సుమీ గంగా మొండి
ఘండి బండలకు” అన్నట్లుగా వాన మార్గ
ప్రజల మనస్తత్వం యిలా దూరిపోయిందేమిటి?
“జనగణమృతియునే జననట్లు” ప్రాజ్ఞులు
ధనము సమకూర్చాలని పెద్దల చెప్పినట్లుకదా?
కాంగ్రెసువారు ప్రాజ్ఞలే అని ఆదర్శంగా
కంగా రుజువయిందికదా! అయినంటి పూజ్యుల్ని
ఆక్షేపించడం ‘శిశికాల మహర్షియం’ కౌశ
వాకేమిటి? ఇంతవరకూ కాంగ్రెస్ వా రాగం
చిన గడ్డన గూళ్లు చిన్న కేలలోకయినా
చాలవే! ఇంకా పెద్ద కేలు బావురువం
టున్నాయి. కనక వెక్కెము కక్కే నేనాకా
వారిని కడుపు నింపించుకోనివ్వడం ఉత్తమ
ఫర్షం. వారి కింతా వాహం తోలేదనీ, రుచి
దొరికిన కొద్దీ నగదా ఎక్కువపుగోందనీ వాని
మాటలనెల్లా, చేతిలవ్వు సేలుసుకుంటూనే
ఉన్నాం. ఎగుటివారి వాన (పన్న) తి కనిపెట్టి
వారి కనుగం గా నడుచుకోవడమే బుద్ధివం
తుల లక్షణం.

కనక ప్రజలు వివేకంతులై ఏ—సాక్షి కూడా
కాంగ్రెస్ విజయవానికే నోడ్చుకొనారని అభి
ప్రాయము.

నా ఓటుమోత్రం విధిగా కాంగ్రెసుకే!

—: 0 :—

యుద్ధ కాలానికి, శాంత కాలానికి అంతర్యంలో ఉన్న తేడా ఒక్కటే యుద్ధ
కాలంలో నీరక్రువుని ద్వేషిస్తావు. శాంతిసమయంలో నీమక్రున్ని ద్వేషిస్తావు.

చట్టం : శాసనం

అంగర సూర్యారావు

(స్థలం ఆంధ్రదేశంలోని అనంత రాజకీయ పక్షాలలో ఒక ప్రముఖ పార్టీ కార్యాలయం. సమయం రాత్రి ఎనిమిది గంటలు. ఎలక్ట్రిక్ లైట్లు, సీరింగ్ ఫాన్, కుర్చీలు, టేబిలు, ఒక ఛేడియో సెట్ వైరా కాఫీ హోటలుకు వుండవలసిన లక్షణాలన్నీ ఆహాలుకు వున్నాయి. సన్యాసి చుట్టకొలుస్తూ ఒక కుర్చీలో కూర్చుని దీనిపత్రిక చూస్తున్నాడు. సన్యాసి అంటే వైరాగి అనికాదు ఆగ్రం, జిల్లా నాయకుడు. ఒక క్షణం గడిచింది. అధ్యక్షుడు తొందరగా ప్రవేశిస్తాడు. ఆ వెనుక కార్యదర్శి వస్తాడు. ఇద్దరి బట్టలూ తొందర వందరగా రోడ్డు మట్టితో నిండివున్నాయి.)

అధ్యక్షుడు: (కోపంతో) మోసం! గ్రోహం! దగా! యీ పట్నం కప్పించి నాకు చేయించిన ఎగ్జావ్ యిదా? ఉత్తర హింసాస్తానం అంతా నా ఉపన్యాసం అంటే పక్షి చచ్చి పోతుంటే! లక్షలకొద్దీ ప్రజలు హాజరయిన మహాసభలో ఉపన్యాసాల్ని గృహం కొని నా పరాయిటువంటి మర్యాద చెయ్యలేదు. ఈ జిల్లావాళ్ళకు తిండి లేకపోయినా సాగరు తిగ్గ లేదు.

సన్యాసి: ఆయన తమకు సంబంధించి శాంతిని విషయ సుఖం సుఖిస్తారా?

అ: (సన్యాసిని చూసి) ఓహో సన్యాసి! నువ్వుకంటే వున్నానటయ్యా? మీ పూజివాళ్ళు నాకు చేసిన మర్యాద యేమిటో చూశావో?

స: చిత్తం. అదే సెలవివ్వమని తమర్ని కోశాడి?

అ: సెలవివ్వాలట! సెలవు! ఆలీనయం సూర్యలక్షణం అన్నారు. అందినే జుట్టు. అందక పోతే కాళ్ళు. సిండ్రిలలా పైకి కనబడరు, బహిరంగ సభలలో మాత్రం చెప్పులు విసురు తారు.

కారదర్శి: (ఏదో గొత్తవిషయం కనిపెట్టిన వాడిలా) ఈ పట్టణంలో జోళ్ళ ముఖాలు ఎక్కువగా కనిపిస్తున్నాయి. ఆధమం కొన్నిటివైనా బహిష్కరిస్తే బాగుండును.

స: చిత్తం! ఈ విషయం కూడా మన ఆంతరంగిక సభలో చర్చకు తేవాలనుకుంటున్నాను. తిండి, బట్టా కరువు వున్న ప్రజలకు జోళ్ళు ఎక్కువగా సప్లయ అయితే ప్రమాదం వుందన్న సంగతి నేను యిదివరకే తెలుసుకున్నాను—కొని తమలాంటి పెద్దలు, అభిలభారత నాయకులు నచ్చి ఉపన్యాసం యిస్తే శాంతంగా విని శపటి ఎలక్షన్లలో మనకే వోటు వేస్తారన్న ఆశతో మిమ్మల్ని పిలిపించాం. కొని,

కా: (మధ్యలో అనుకొని) శేపటి ఎలక్షన్ల వామా వందలకే మీ ప్రజలు మాకే ఓట్లు వేతారు (బట్టలు గులుపుకుంటాడు.)

అ: వాడెవరో కుర్రవెధు! వాడికెంత ధైర్యం! ప్రజల సొమ్ము ఎంత తిన్నావని నన్ను ప్రశ్ని వేస్తాడా? సమాధానం వినకండా చెప్పు విసుగుతాడా? వెనకాల వున్న జనం అంతా వెంటనే నోలచేసి జోళ్ళు, సిగరెట్ పేకలు, గోడ్డుదుమ్ము మా నెత్తిన వేస్తారా? ఈ ప్రజలు శాసనధిక్వారం చేస్తారా?

కా: ప్రజలకు శాసన ధిక్వారం మనం కేర్చిన విద్య నన్నమాట మనం మరిచిపో గూడదు.

అ: పరాయి ప్రభుత్వపు గోజుల్లో శాసనాన్ని ధిక్కరిస్తే సాగుతుంది కొని స్వతంత్ర భారతంలో ఎంతమాత్రం సాగదని ఋజువు చేస్తాను. (కార్యదర్శిని) వెక్కిరి! వైరాన్ను డిపార్టుమెంటుకు ఒక నోట్ రాయ: శేపటి బడ్జెట్ లో “లా ఆండ్ అడ్జర్”కు పది లక్షలు అదనంగా కేటాయించమనీ, జోళ్ళ పరిశ్రమ మీద గొత్తపన్ను విధించమనీ.

కా: చిత్రం! కేపటి టపాలో పంపిస్తాను.

స: అగ్యూ! తమరు కొంచెం శాంతించి నేను చెప్పేటట్లు వినండి. ప్రజలలో విద్యా విహీనులు అధికంగా వున్నారు. నోజునోజుకూ అనాగరికత బలిసిపోతూ వుంది. ఎటువంటి వారిలో ఎలా ప్రవర్తించుకోవాలో వాళ్ళకు అర్థం కౌవడంలేదు. అందుకు ఇవాళటి సంఘ టనే నిదర్శనం. (ఉపన్యాస భోగశిలో) కనక ప్రజలలో విద్యావిజ్ఞానం, నాగరికతా, పెంపొందే వంటూ ఎలక్షన్లను గడుపు లేకుండా వాయిదా వెయ్యమని నా మనవి. నేనీవారంలో జరిపిన పర్యటనలో పోలీసువాన్ వెనుక లేకుండా ఒక ఉపన్యాసం కూడా యిచ్చలేక పోయానని తమకు నువవి చెయ్యడానికి మిక్కిలి చింతిస్తున్నాను. మీనుమిక్కిలి పోలీసు వాళ్ళున్నా ప్రజల ఆనందకొరం తగ్గదం లేదు. వాళ్ళకు వాళ్ళ ప్రాకార విలువ తెలియడం లేదు. తిండి లేక గడ్డకంటే మహాకష్టం బోలెడు చస్తా మంటున్నారు. మీవంటి మహానాయకులను చూసి శాంతించడానికి వారు వెచ్చిపోతున్నారు కనుక నువరు కారణాలవల్ల ఎలక్షన్లను గడుపులేకుండా వాయిదా వెయ్యమని కోరుతూ నేను విచింతిస్తున్నాను.

కా: నేనీ ప్రతిపాదనను చలపరుస్తున్నాను.

ఆ: ఇది ఆలోచించవలసిన విషయమే! కానీ ప్రస్తుతపు విషయం ఆలోచించండి. యీ ప్రాంత సభలో ప్రజలు మనమీద తిరుగుబాటుచేసి దెలిస్తే యిక్కడ మనకు పలుకుబడిలేదని ఎవరైనా అనుకోవచ్చు. ఈ ఆపాయం గాకుండా ఉపాయం వెదకిండి.

కా: చిత్రం. ఈ విషయం నేను ముందే ప్రతికలకు నేనుమెంటు యిచ్చాను. తమకు చదివి వినిపిస్తాను. “ఈ పట్టణపు సహారంగ సభలో జరిగిన అల్లరి కేవలం ప్రతిపక్షపు రాజీల సుభ్యర్థల ఫలితమే!”

(ఇంతలో ఒక యువకుడు లోపలికివస్తాడు. అతడుమిడికి సమస్కారంచేసి వాళ్ళను మతి తేకుండానే కుర్చీలో కూర్చుంటాడు.)

య: నన్ను నేనే పరిచయం చేసుకోవలసి వచ్చినందుకు విచారిస్తున్నాను. నేను అన్ ఎంప్లాయిన్ ఎంప్లాయిమెంట్ సెక్రటరీని అనగా

యావదాంద్ర నిరుద్యోగి సమితి కార్యదర్శిని. ఇవేళ జరిగిన బహిరంగసభలో తమకు సన్మాన పత్రం సమర్పిద్దాం అనుకున్నాను. సభలో గల్లంతు జరిగిన కారణాలవల్ల సమర్పించ లేక పోయాను.

ఆ: (అనుమానంగా) ఆ అల్లరిలో నువ్వు కూడా పాల్గొన్నావా?

య: సభలో పాల్గొన్నాను కానీ గల్లంతులో పాల్గొలేదు. ఇక నేను అయిల్యమైన కాలాన్ని పుర్రపరిచక నేను చదివే సన్మాన పత్రాన్ని శ్రద్ధగా విసుడి. (తేబులోంచి పైక్లెప్టాయిల్ చేపరు తీసి చదవడం ప్రారంభిస్తాడు) ఆహ్లాదు మహాశయం!

తమ ఆగమన వార్త వినినానే మా పట్నం ఉద్రేకపూరితమైనది. మా కష్ట ముఖములను తమకు నువవి చేసుకొంటున్నా మారు అంతా మును కప్పించిన ఎలక్షన్లకు మా అభిమతన మును. మేము అనగా యూరూప్ర నిరుద్యోగం తమకు మనవి చేయునది నిగునగా:

మాకు చేయుటకు ఉద్దేశ్యములేక, తమకు తిడిలేక, ముంటున్న వ్యవస్థ, కాన్పు టకు నిగర్జులేక మేము కాలా యిబ్బంది పడుచున్నాము. ఈ పరిస్థితులే వారి కొంత కాలము నాగిన కుదల మే మందామగా నేను దొంగలగానో, నోడి గాంగ్లగానో, మీరు ప్రముఖ ప్రతికస్థులైన కమ్యూనిస్టులుగానో మారిపోయే ప్రయత్నము కలదని తమకు హెచ్చరించుచున్నాము.

ఆ: (మధ్యలో అంతరించి వినివోయి!) మీరు నన్ను హెచ్చరిస్తున్నారా? బాగానే వుండే కేడం!

య: తమకు సాంగం విని ఆహ్లాదు విమర్శించండి.

ఆ: వినడానికేంగాని ఆ బ్లా యి! నీ ముఖంలో ఉత్సాహం మాన్తావుంటే నాకు ముద్దెసుగు వస్తాం. ప్రస్తుతం మీకందరికీ ఉద్యోగాలు లేవనేకదా మీకోదవ. తక్షణం నిన్ను నా అనగరి సెక్రటరీగా చేసుకుంటున్నాను. మిగతా నీ స్నేహితుల విషయం ర్వరంలో ఆలోచిస్తాను. నీలాంటి యువకుడి కోసం నేను చాలాకాలంనుంచి వెతుకుతు

న్నాను. మేమంతా పెద్దవాళ్ళం ఏపోకూం. మాకు ఓర్పు ఎదనం రానురాను తక్కువై పోయినై. జాగ్రత్తగా ఆలోచించి కేసు రాకుండా న్యాయశాఖ నడపడాని నీలాంటి గురువుదొకడు కావాలి. నన్నీ ఉద్యోగానికై యిష్టపడతానా?

య: ఉత్సాహంతో, ఓ! తప్పకుండా!

ఆ: ఎలక్షన్ల దగ్గరకు వస్తున్నాం. మన ఉపన్యాసాలు ప్రజలు చింతే చాలు, వనరు వోల్టు చేస్తూనే ఉంటాయి. ను ఇంకా, కాని యిష్టమే విచ్చిన తర్వాత ప్రచార మేమిటంటే ప్రజలు మన ఉపన్యాసాలు వివరించా మనస్సు చూడగానే మననికా విరుగుదలక తున్నారు. ఈ అపామంరాని ఉపాసన ఎవరూ నువ్వు చెప్పగలవా!

య: చికిత్సగా, దానికి చెప్ప ఆలోచించి వలసిన ఆవిరింలేదంటే. ముం రాజ్యాన్ని నడుపుకోనా. ఈ సినిమా యుగాలో ప్రజలకు న్యాయాలంటే ఎక్కువ యిష్టం. ఎలక్షన్ల ప్రచారానికి తొలి దశలో ఎలాంటి ప్రశ్నకీర్తి ఉండవుంది. అందుకేనా నేను ఆహ్వానించా గంటే రాని వర్తకం. తెలుగు: “ఉపన్యాసా నంతాం అగ్ని నృత్యప్రదర్శన” అని పేర్లు పంచి పట్టి పేలకొట్టి నడం ప్తాను. ముం బల్లకట్టి ఉపన్యాసాలు యివ్వాలి. ప్రతి పక్షానాళ్ళకు కిరీటా తిక్కొచ్చి. ప్రజలు నిర్భయంగా మన ఉపన్యాసాలు వింటారు. ఆలర్ జరిగిన న్యాయప్రదర్శన వాతుంటే నే నయ్యో జనం అల్లరిచేసే వాళ్ళవంటాడా ఆలర్జివెద్య నిర్దుగు. ఈ ఎలక్షన్ సీరికి ఆర్యులని ముఖం విసిస్తుంది. కార్యదర్శి వ్యాఖ్యి “సెనానామ్! గొప్పలవో!” అని ప్రశంసిస్తారు.)

ఆ: నుంచి ఉపాయం చెప్పారోయ్! తరచాత శపటి మన ఎలక్షన్ల ప్రచారానికి కొత్త పద్ధతులు ఆలోచించాలి.

య: చిత్తం! ఆ కొత్త పద్ధతులు కూడా తర్వాత నేను చెప్తాను. ప్రస్తుతం మమ్మకు ఒకటి చెబుతాను. ఈ పూరి కవులచేత సినిమా పాటల ఎరసల్లో రాజకీయపు పాటలు రాయించాలి. పాటలు పాడి ప్రచారంచేసే దళాన్ని తయారుచెయ్యాలి.

(ఇంతలో బయట పెద్ద అల్లరి వినిపిస్తుంది.)
ఆ: (కార్యదర్శిలో) అజీమీన్ మాసిరా వోయ్!

(కార్యదర్శి బయటకు వెళ్ళి అయిదు నిమిషాల్లో తిరిగి వస్తాడు.)

కా: ఎన్. జీ. ఓలు తమర్న కలుసుకో దానికి వచ్చారు.

ఆ: ఎన్. జీ. ఓ. లంటే ఇప్పుడెన్ను ఏజంటు కావచ్చునా?

చిన్న చిన్న నువ్వులు.

ఆ: ఎందుకు వచ్చారు?

కా: వాళ్ళకు జీతాలు చాలదండేదట. చిరిగిన ఇళ్లలోకి వెళ్ళి ముఖాల్లో బద్దంపడి లేచినవాళ్ళలా వున్నారు. మీనో మాట్లాడా లంటున్నారు.

ఆ: (లోపలలో) పిల్లేదని చెప్పా! ఇదేమి ఎలక్షన్ల కమెడ్య కాను. ప్రస్తుతం మేం ఎలక్షన్ల గురించి ఆలోచిస్తున్నామని చెప్పా. ఎలక్షన్ల అనంతరం వాళ్ళవిషయం ఆలోచిస్తామని చెప్పా.

కా: నేను చెప్పిచూశానంటే. ఏమైనానో శీతాలు వెంచకూలేసే వైచేస్తామంటాన్నానంటి

ఆ: సమ్మే! ప్రతి కార్యదర్శికి ఇవో ఆల వాటు అయిపోయింది. కమెన్టాలు సమ్మే చేస్తా రని మనం ఎన్నడూ భయపడ నక్కరలేదు. మేంకో కాలికినంత మంది నిరుద్యోగులు వున్నారు. యంకా సిలోన్ నుంచి బచ్చానుంచి. పాన్తాన్ నుంచి కిరీమతి అవుతున్నారు. పిళ్ళు సమ్మేచేసిన తక్షణం వాళ్ళను ఉద్యోగాలలో నియమిస్తామని చెప్పా. కావలిస్తే సమ్మే చేసుకో మని చెప్పా. (యువకునివైపు చూస్తూ) ఏమంటావోయ్ నవ్వు! (వచ్చిన సిలో స్క్రూగుకు వచ్చినట్లు) ఓహో! నీ విషయం నేను మరిచి పోయాను. ఈ కమెన్టాలు సమ్మేచేసిన వెంటనే మీ నిరుద్యోగులందరికీ ఉద్యోగా లిప్పించగల నని హామీ ఇస్తున్నాను.

య: సంతోషం! కాని మావాళ్ళు ఛేక్ లెక్కగా పనిచేస్తారని నాకు నమ్మకంలేదు.

(కార్యదర్శి బయటకు వెళ్ళివచ్చి)

కా: వాళ్ళంతా చిక్క మొహంతో వచ్చి పోయారండీ. స్పెషల్ బ్రాంచి పోలీసు ఇన్స్

యెవడేనని వెంకట్రావు గ్రహించాడు. దిన
దినం తానెంత అంకరించునో అందంగా కని
పించడానికి ప్రయత్నిస్తున్నా తన కళ్ళలో
ప్రాప్తించిన భార్యని మోకాడగా తనకు
తెలియని వృద్ధాప్యం కనులకు కనిపించి వుం
టుంది. లేక ఆమె శీలం కలకాకామాట కవచమై
రాణించగలదేమో? అను ఉదయం తొలి గాయట!
వెంకట్రావు చూసిలో అనివారించాడు చివ్రలో
మ్రోగే గంటలొకన “తాత” అన్న ఆ శోకం
వినిపించసాగింది. నిద్ర పట్టక ఆ ఉదయం
దృశ్యమే కనులయెదుట సాక్షాత్కరించింది.
ఎన్నడూ తన ఎదుటిరాని కనుల మీదున్న
తీసికెళ్ళడానికివచ్చి, తనవిద బతి చేతి బాంబు
విసిరినట్లుగా తనను నాశనం చేసింది. ఏ కాగితం
వల్ల ఆమెకూ శోకించో ఆతని నువ్వను
తట్టక ఆలోచన పలుకడాల పోయింది. ఆలో
చన ప్రవాహం వంటిది! ఆ ప్రవాహం తృప్త
గిస్తూ చూస్తూ పట్టం ఎవరనం. కనుల భీతి
గలించి పుట్టించికి దెబ్బ తరువాత నాను ఆమె
సౌందర్యానికి మోహిస్తూ ఆమెను ప్రేమించి,
ఆమెకోసం వెంకట్రావు చేతు. కనిపించి ఆమె
స్నేహంకోసం ఏదో పని కల్పించుకుని వాళ్ళు
యింట్లోకి నాలుగు పంపించేశాడు! ప్రతి
మాసమూ ఒకటవ లేదీ రాగానే తానిన్న
నలసిన అద్దె తాలూకు డబ్బు తీసికెళ్ళి ఆమె
తండ్రిని నిలిచి యివ్వడం కట్టేసే అనిగంకేమీ
ప్రమేయం ఆ కుటుంబంలో పెట్టినానక పోన
డబ్బు తన లోకమాకి కేరళాలలో ప్రేమ పురు
షుల కున్న పోకర్లూ యీ రోజులో పోక
పోగా ఒకరినొకరు పట్టం చేసుకోడానికి కూడా
ప్రయత్నించరు. పురుషులు తమ కీర్తి మర్యా
దల్ని రెక్కచేయకుండా అగలలు, పతివ్రతలు
అని కీర్తి గడించిన స్త్రీల ప్రణయంకోసం
పాటుపడుతుండడం నర్త సామాన్య విషయం
ఈ రోజులో. అంతేకాని విశేషాలలోవరే స్త్రీ
లీదేశంలో స్వేచ్ఛతో పురుషుల్ని ప్రేమించడం
మానసికంగా కి తప్ప వేరువిధం గాదు. అందు
వల్ల సౌందర్యవతియగు కమల తనను వెంక
ట్రావు నిర్లక్ష్యంగా చూస్తున్నా డబ్బున్న
దేమానని వెంకట్రావుతో అనుమానం కూడా
కలిగింది! ప్రజలలో చాలామందివరే అతనికి

సాహసం తక్కువ. కీర్తి ప్రతిష్ఠలు భంగమవు
తాయే మోనన్న భయమెక్కువ.
ఆ ఉదయం కమల కుమార్తెకు తండ్రిపోసి
తల దువ్వి, సింపు నామతోడిసి, వాడర్చి,
చంకనెత్తుకుని వెంకట్రావు గదికికొట్టించి,
“ఇదిగో మీ మనమగలం!” అన్నది నూటిగా.
వెంకట్రావు “ఉహ సుందరీ! రా, నా, నా”
అని పిలిచాడు ఉదయ, కమలని పిలికిస్తూ.
“నివిద్ద వెంటకు నవలలేమీ నా ఉన్నా
యం...?” అన్నది కమల.
“అ, నా గాయతా గానం వుంది.
ఇప్పుంటారా?” అని లేచి అలమగ్నమండి ఆ
పుస్తకం పని దాని కమలచేతి కిచ్చాడు, ఆమె
శరీరం కొంటి కచ్చిరుచుచున్నా.
కమల ఆ పుస్తకాన్ని తీసుకొని ఇంట్లోకి
వెళ్ళిపోయింది. ఉన్న వెంకట్రావు దర్శనంవచ్చి,
ఒక కొమ్మల పుస్తకంవిద చేసికెళ్ళి “నానా!
నామ్మ” అన్నది. అంతే అందులో నామ్మలు
చూపిన మని ఆ అమ్మాయి ఉద్వేగం. వెంక
ట్రావు ఆ కిల్లికు కొమ్మలు మామిడి నుట్టులు
కుని, ఆ కొమ్మల్ని మంచి అరచిక పొంకో
అనందాన్ని గమనించనా గాదు.
ఇంకలో అరసి మిక్రడు పుట్టి నా పం
చిచ్చాడు.
“ఏం వెంకట్రావ్! ఏ అమ్మాయి ఎదురు
ని కూసురా?” అని ప్రశ్నించాడు.
పద్మనాభానికి వెంకట్రావు చిరకాలం జీవి
తం గూర్చి తెలికే అలా అడిగాడు.
“అ, నా పెంపుడు కూతురు,” అన్నాడు.
వెంకట్రావు.
“అంతే...?” అని సాగతీచాడు పద్మ
నాభం.
“అంతే ఏమీలేదు. నా పెంపుడు కూతురే”
అన్నాడు వెంకట్రావు.
“మరీ లిల్లను నువ్వే పెంచుకున్నావా? నిశం
చెప్పవోయే ప్రభూ!” అన్నాడు పద్మనాభం.
“ఈ అమ్మాయి ఈ యింటి యజమాని గారి
మనమరలం!” అన్నాడు వెంకట్రావు.
“అంతే కమల కూతురా? కమలకు భర్త
గలించాడుకదా?” అన్నాడు పద్మనాభం.
“అవును. ఆ విషయం తెలిసికూడా నన్ను

ప్రశ్నించడంలో నీ ఉద్దేశ్యమేమిటి?" అన్నాడు వెంకట్రావు గొంతు ఉక్రోశంగా.

"అం, ఏం లేదు. వాసుదేవరావు నీవున్నాడో తెలుసువా? ఇంటివా గుహ్యముకి భర్త గతించడంవల్ల వెంకట్రావు సమస్య పరిష్కారమైంది అన్నాడు."

"వాడు పగమనీయడు! నీవు వాడిమాటను నమ్మితే, నీవే నాటినుండి గావద్దకు గా సుఖం రాలేదు." అన్నాడు వెంకట్రావు.

పద్మనాభానికి కోపం వచ్చింది. వెళ్ళడానికి లేచి నిలబడి "ఉన్నమాటంతే ఎవడికైనా ఉక్రోశమే. నీ యింటికి రాకపోతే నాకు జాగదనా నీ ఉద్దేశ్యం? ఊళ్ళో నిన్ను గూర్చి ఏం చెప్పుకుంటున్నాడో నీకు చెప్పి కూడా తెలియనట్లుగా నటిస్తున్నావు. నీ వ్యవహారాన్ని తెలుపు" అని వీధిలోకి వెళ్ళాడు.

వెంకట్రావుకూడా వెంట వెళ్ళి "పద్మనాభం! నీ వింత పనిలో ఏమి కోశము. ఆ వాసుదేవరావు ఒక్కడే పనిలో ఉన్నాడు!" అన్నాడు.

పద్మనాభం "పటల్ మూ స్కాండ్లలో" అన్నాడు గోడ్డువీధి నిలబడి. వెంకట్రావు కూడా గోడ్డువీధికి వస్తాడననన్నాడు పద్మనాభం. తన ప్రతిష్టకు భంగపడేటంతగా కిడాక్ ప్లాటని వెంకట్రావు మనసుకు స్ఫూర్తిని వెంటకే రేఖపూయగా, గడిచి వెనుకైతన్నాడు. కాని పద్మనాభం వీధిలోనుంచి పిచ్చిపిచ్చి మాటకోసం మాట్లాడుతుండగా ఆ యింటి ముఠామని సుబ్బరామయ్య యింటికి వచ్చాడు. పద్మనాభం మాట్లాడిన మాటలు కొన్ని మాత్రం విని లోనికి వెళ్ళాడు. అతని దూరంనుంచి చూచాడు వెంకట్రావు వాక్కిలో నిలబడి పద్మనాభాన్ని ఏమో అనడం.

ఓ పదినికాపాలయిన పిమ్మట సుబ్బరామయ్య వెంకట్రావువద్దకు వచ్చాడు. తన మనుమరాలు ఉప వెంకట్రావువగ్గర కూర్చోని వుండం చూచాడు.

"ఏమండీ! ఎవరతను వీధిలో నిలబడి మీ మీద కారాలు మీరియాల సూరుతున్నాడు?" అని ప్రశ్నించాడు.

"వాడో ఆమాయకుడు. ప్రతి ఒకడూ నా నిద్దకువచ్చి యీ ఫాటో చూచి, అజ్ఞానంగా యీ ఫాటోలు బాంధవలేదనీ, నా కేసీ తెలియదనీ అనటం, నే నేమో ఆ నేనరి నాళ్ళకు కోపంరావటం, ఇది నిశ్చిత్యమైంది. తమ కర్మం కానివన్నీ బాంధవనివన్నీ రీత్య అభిప్రాయం. ఆనలు వీళ్ళని ఎవ దాహ్యనించాడు నావద్దకున్న ఫాటోలు చూడమనీ, వీటినిగూర్చి తమ అభిప్రాయమివ్వునీ? అంతకుమించి ఏమీ రేను." అన్నాడు వెంకట్రావు తెలివిగా. సుబ్బరామయ్య ఆ మాటలకు తృప్తిపడి మనుమరాలి సేతుకుని లోపలికి తీసుక వెళ్ళాడు.

వాసుదేవరావు తన కసి తీర్చుకోవడమునకు అవకాశం దొరికినట్లుగా సంతోషించాడు. పద్మనాభం చెప్పిన మాటలు విని, ఇక ఇరువురూ కలబుగలో వెంకట్రావువీధికి దేవుమున్ను సభ్యులందరికీ వెంకట్రావు గూర్చి ఆ వివరాలి కలిగిగా ప్రచారంచేయ వారంభించారు. అంతే కాదు, ఆతిన్ని సుబ్బరామయ్య ఇంట్లోనుంచి కాళీ చేయించడానికి వలసిన మార్గాలన్నీపించ వారంభించారు. అంగుకోసం ఇద్దరూ ఆ గ్రామంలో సుబ్బరామయ్య చుట్టంవద్దకు పోయారు.

"మీ సుబ్బరామయ్యకు మతిపోయినట్లుంది. వెళ్ళాన్ని నిడిచివెట్టినవాడి కిల్లు అడ్డకచ్చాడు. భర్త గతించిన కూతుర్ని పుట్టింటికి తీసుక వచ్చాడు. ఆ వెంకట్రావు ఆకిమల కూతుర్ని తన వెంపుకూతుగని యీ పద్మనాభంతో అన్నాడు! మీబంధువులేగా సుబ్బరామయ్యకి ఆ వెంకట్రావును ఆ ఇంట్లోనుంచి తరిమే యించాలండీ!" అన్నాడు వాసుదేవరావు.

ఇక పద్మనాభం తమ స్వయంగా చూచా నని కొన్నిసంగతులు కల్పించి మాట్లాడాడు. ఈ సంగతులు రెండుగోజల అసంతకం సుబ్బరామయ్య చెవినిపడ్డాయి. సుబ్బరామయ్యకు వెంకట్రావు చాలా మంచివాడని అభిప్రాయ ముంది! కాని యీ ప్రచారం విన్నతరవాత అతనికి మనసులో అంతోశం కలుగ నారంభించింది. ఆయన ఇంట్లో కమల చదువుతున్న

“నారాయణరావు” నవలను చూచాడు. దాని మీద వెంకట్రావు నేరుంది.

సుబ్బరామయ్య కూతురివద్దనున్న నవల తీసి కొని “కమలా! ఈ నవల నీవద్దకెలావచ్చింది?” అని ప్రశ్నించాడు. కమల సమాధానం చెప్ప దానికి ఇంకా రుచుపడింది.

“చదువుకోదానికి ఏమైనా పుస్తకం ఇమ్మన మని పనిమనిషిని పంపితే మన యింట్లో ఆర్డె కున్న వెంకట్రావుగారి నవల యిచ్చి పంపారు. ఈ నవల చాల బాగున్నది నాన్నగారూ!” అన్నది కమల.

“ఈ వెంకట్రావు చాలా మంచివాడను కున్నాను. ఇతని ప్రవర్తనగరించి నాకు చాలా రిపోర్టులు వచ్చినాయి. ఉప ప్రాధు కూతులూ అతని గదిలో కూర్చోటం నాకేమీ బాగా లేదు. నీవు నీకుతున్న దగ్గరఉంచుకుని ఆడించ లేవు? నీకంత బద్ధకమయితే యెట్లా? లోకులు పలుగాకులు! నాళ్ళు ప్రతివిషయం నీ శంకించి అపార్థాన్ని కల్పిస్తారు. ఈ వెంకట్రావుని యిల్లు కొట్టేచేయమని చెబుచామనుకుంటున్నాను.” అన్నాడు సుబ్బరామయ్య.

“అయినా చేశాడ? అయినా ఒకరి జోలీ జోక్యమా లేదు.” అన్నది వలకట్టుమ్మ భర్తతో. కాని సుబ్బరామయ్య తన అంగీకరణ తన భార్య గ్రహించలేదని తెలుసుకున్నాడు. వెంకట్రావు వద్దకు వెళ్ళి “వెంకట్రావుగారూ, మీ రయిదేళ్ళనుంచి మా ఇంట్లో ఆర్డెకుంటున్నారు. మనం ఇన్నాళ్ళూ చాలా స్నేహంగా వున్నాము. నూకు యిల్లు చాలటం లేదు. అందుచేత మీరు మాయంబు దూరయించి యిల్లు కొట్టేయవలసిందని కోరుతున్నాను. మా ఆమ్మాయి తాలూకు సామాను కొంత వుంది, అది పడెయ్యడానికి మీరున్న భాగం కొనాలి.” అన్నాడు సుబ్బరామయ్య.

“అలాగే! నెలఖరుకు కొట్టేస్తాను లెండి. ఈ లోపుగా మరో యిల్లు కుదుర్చుకుంటాను. కువూళ్ళో ఇంట్లు దొరకడం చాలా కష్టంగావుంది. అయినా, మీ రిబ్బంది పడుతున్నారని వివదానికి నాకు కష్టంగా వుంది. తప్పకుండా ఇంకో పదిరోజులకి కొట్టేస్తాను.” అన్నాడు వెంకట్రావు.

సుబ్బరామయ్య తుమారెవో గట్టిగా చెప్పాడు, ఉపని వెంకట్రావు వద్దకు పోనీయ వద్దని. కాని ఆ చిన్నపిల్ల బాగా అలవాటు పడింది. అలవాటు మార్పించడ మెవరికీ సాధ్యమాతుంది? కమల ఎన్నివిధాల ప్రయత్నించినా ఉప తల్లివద్ద వుండటంలేదు. ఇట్టే రోజులు తిరిగిపోయినాయి. వెంకట్రావు ఇంకోచోట ఇల్లు కుదుర్చుకుని, తన సామానంతా బండిలో వేసి తీసుక వెళ్తూంటే ఉప ఒకటే విడుపు ప్రారంభించింది. కమలకు కూడా మనసులో విచారం కలిగింది. సామానంతా బండిలో ఎక్కింది. ఒకసారి విడుస్తున్న ఉప గెత్తుకుని “మీ తాతయ్యను మరిచిపోకు! ఇంకో చాకలెట్లు.” అని ఒక చాకలెట్లు పాటం ఆమెచేతి కందించి ముక్కుకున్నాడు. ఆ మాటలు విని, ఆ చాకలెట్లు పాటం చూచిన కమల, వరలక్ష్మమ్మ “దానికెందుకు లెండి. చాకలెట్లు పెడితే జబ్బుచేస్తుందన్నారు డాక్టరు గారు.” అన్నారు. ఆ సమయంలో సుబ్బరామయ్య ఇంటివద్ద తేడు. వెంకట్రావు “ఫగవారేదు. చాకలెట్లు బిచ్చుచేసేవికాక. నా విరోధులు కొంతమంది నానిద విషప్రచారం ప్రారంభించినప్పుడు మీ యింట్లోనుంచి కొట్టేయించారు. ఇక్కడనుంచి పోనడమంటే నాకు చాలా విచారంగా వుంది. అందులో మీ ఉపని విడిచిపోవడానికి నాకు బాధగా వుంది. నా తాతపురు.” అన్నాడు గాఢచింతగా.

వెంకట్రావు సామాను బండిలో నడిచి పోతూంటే ఉప తల్లి చంకలో కూర్చోని “తాత, తాత!” అంటూ గుఱివించ సాగింది. కమల పిల్లని యింట్లోకి తీసుక వెళ్ళి చాకలెట్లు పాటమూడదీసి ఉపకు చాకలెట్లు పెట్టి సమదా యించడానికి ప్రయత్నించింది. కాని ఉప వెంకట్రావు వున్న ఇంట్లోకి పోయి, బావురు మంటూన్న యిల్లు చూచి గుఱివించ సాగింది. ఇలా ప్రతిదినం అలవాటు ప్రకారం ఉప అ యింట్లోకి పోవడం మొనరేదు.

వెంకట్రావు కొత్త అద్దెయింట్లో ప్రవేశించి పదిహేనుదినాలయింది. మొదటి రెండు రోజులు కమల, ఆమెతుమారై ఉప, జ్ఞప్తికి

చచ్చినప్పుడల్లా అతని గుండె బరువెక్కి బాధ పడేది. కాని ఎంతబాధనైనా గతానుభవాన్ని స్మరించుకొని అతను వేదనను భరించటాని కల వాటుపడిన వాడవటంవలన మనసు మార్పుకో టానికి తరుచు సినిమా చూడసాగాడు. సినిమా లలో చిన్నపిల్లలుకనిపిస్తే అతనికి ఉష జ్వష్టి వచ్చేది. ఆ పదిహేను రోజులలో పది సినిమా లకు వెళ్ళాడు. ఏ సినిమాకైనా కమల ఉషతో గూడా వస్తే ఒకసారి అయిదర్ని చూద్దామని కూడా అతనికి ఆలోచన కలిగింది. కాని అతను తను వదిలివచ్చిన యింటివైపుకు మరల పోలేదు. వెళ్ళాలనికోర్కె తలిగినా నిగ్రహించాడు.

ఒకటి రెండుసార్లు సుబ్బరామయ్య బజా ఊలో కనిపించాడు కాని అతనాయనను చూచి దూరంగా తొలిగిపోయాడు.

పదిహేను దినాల తరువాత ఒకనాడు సుబ్బరామయ్య కంకారుగా వెంకట్రావింటికి వచ్చి “ఏమండీ, వెంకట్రావుగారూ, మా ఉషకు చాలా జబ్బుచేసింది. మీకోసం దిగులు పెట్టుకుందని మా వాళ్ళంటున్నారు. తాత, తాతని కలవరించడం, నేనూ నాతనే కదా అని దగ్గరికిపోతే, నన్ను చూడక ఏడుస్తున్నది. మీకోకిసారి వచ్చి ఉషని చూచి పోవాలి. మీ పుత్రకం “నారాయణరావు” కూడా మా యిట్లోనే వుంది. అది తిసుకుండుకుగాని, ఒకసారి నావెంట రావాలి.” అన్నాడు.

వెంకట్రావొక నిమిషం ఆలోచించి “చిన్న పిల్ల! నేనూడా ఆ పిల్ల నన్ను గూర్చి దిగులు పెట్టుకుందేమో నని మనసులో భయ పడ్డాను. నిజంగా అలాగే జరిగింది. పదండి పోదాం!” అని చూక్కోగించి సుబ్బరామయ్య వెంట బయల్దేరాడు. ఉష చిక్కి పోయి మంచాన అంటుకొని వుంది. కమల కూడా కూతురి జబ్బువల్ల అంతానంతో చాలా నీరసంగా కనిపిస్తోంది. వెంకట్రావుని చూడగానే ఆమె మంచంలోనుంచి లేచి వెళ్ళి దూరంగా నిలబడింది. వెంకట్రావు మంచంలో కూర్చోని-“ఉషా సుందరీ! ఇటు చూడు. నేను వచ్చాను. నీకు చాకలెట్టు-బొమ్మలు తెచ్చాను” అన్నాడు ఆమె ఒంటిమీద చేయివేసి.

ఉష నీరసంగా కళ్లు విప్పి వెంకట్రావుని చూచి ఒక చిన్న చిరునవ్వు నవ్వింది. తన బుల్లి చేయితో అతని చూక్కా పట్టుకుంది. అతను ఉషని లేవదీసి ఎత్తుకుని “నా కోసం దిగులు పెట్టుకున్నావా, పిచ్చిపిల్లా! ఈ ప్రపంచంలో నే నందరికీ అయిష్టజ్ఞే కాని - నీ లొక్కరైతే నా మీద యిత ప్రేమ వుందా తల్లీ! నీకు జ్వరం నయమవుతుంది. నే రోజూ రెండుపూటలా వచ్చి నీవద్ద కూచుంటాను. నీవేం దిగులు పడకు. చూడు, మీ అమ్మ నీకోసం బెంగ పెట్టుకుని ఎలా అయిపోయిందో! ఏం కమలా? నీ ఆరోగ్యం కూడా సరిగా లేదల్లే వుంది!” అన్నాడు. ఎంతో కాలానికి అతను కమలతో ధైర్యంగా మాట్లాడ గలిగిండు.

“అవునండీ! నా పంచప్రాణాలు నా ఉషా సుందరి. దానిని మీదానినిగా చేసుకుని ఇల్లు కొట్టిచేసి పోయారు. మీరు వెళ్ళింది మొదలు అది ఎన్నిసార్లు మీ గదిలోకి వెళ్ళి మిమ్మల్ని వెలిండ్లో నేచెప్పలేను. రోజూవచ్చి కానీవు దానినాడించి మళ్ళీ నా కూతుర్ని బ్రతికించండి. మీ మేలు మేము మరచిపోము” అన్నది కమల కంటి కొలకులనుండి కన్నీరు కారుస్తూ.

“ఉష నా వెంపుడు కుమార్తె అని నే ననుకున్నాను. నిజం కూడా అంతే. దానికి నా నవ్వస్వం ఇచ్చేద్దామని నిశ్చయించు కున్నాను. నేనా పిల్లకు బి. యే. దాకా చదువుచెప్పించి తిగిన ఎరుజికిచ్చి పెళ్ళి చేద్దామని కలలు కన్నాను. కాని యీ సంఘం, యీలోకం ఎంతప్రారముయ్యోనో నాకు తెలుసు. నా నవ్వుల్లుపతి నగ్గం చేసుకునే వ్యక్తులే కన్పించడంలేదీ లోకంలో.” అన్నాడు వెంకట్రావు.

ఆనాటి నుంచి ఉష జబ్బు తగ్గవలకు వచ్చింది. ప్రతిదినం ఉదయ సాయంత్రాలు వెంకట్రావు ఉషని చూడడానికి వెస్తున్నాడు.

ఒకనాడు సుబ్బరామయ్య “వెంకట్రావు గారూ, మీరెంత మంచివారో నాకు తెలిసి కూడా ఇతరులు మిమ్మల్నిగూర్చి చెప్పిన విషయాలు విని, ఇతరులకోసం నేను మిమ్మల్ని ఇల్లు కొట్టిచేయమని చెప్పాను. నిజంగా మీరు వెళ్ళిపోవటం మనసులో నా కిష్టంలేదు. మీరు

ఫణు తారీఖనాటికి మళ్ళీ మీ భాగంలో ప్రవేశిస్తే నాకేమీ అభ్యంతరంలేదు. మీ ఉపాసకులందరి ఉద్దేశ్యంకూడా అదే. ఆపిల్కు నిజంగా తారగారు మీకేగాని నేనుకాను. ఆ విషయం దాని జబ్బులో రుజువైంది” అన్నాడు. వెంకట్రావు ఉప పక్కలో కూర్చుని, “ఉని! మీ తారగారు నన్ను వచ్చి మీ యింట్లో చేరమంటున్నాడు. నిశేయంగావు!” అని ప్రశ్నించాడు.

ఉప, “నా తారగారు!” అంది. ఆమెటలు విని నొలకొచ్చింది. కమల చెవి అందచూపులు విడిచారు.

“నా నీచితమే తా స్వప్నతుల్యమైంది. నాకు ఉపా సుందరిని చూచిన క్షణంనుంచి ధైర్యం ఉత్సాహం కలిగింది. నేను నా జీవితమే ఉన్న తొక్కడం భారపోయి నిద్రయించుకున్నాను. నేనీక్కడనుంచి వెళ్ళిపోయానన్నమాటేగాని ప్రతిక్షణం ఆమె ముద్దు పలుకులు ఆమె నవ్వుపువ్వులు, ఆమె చిన్నాచిమాపులూ,

చేష్టలు జ్ఞప్తికి వచ్చి, ఆమెకూ, నాకూ జన్మాంతర సంబంధమేదో వుందని అనోళ్ళనతో కుందుతూనే ఉన్నాను” అన్నాడు వెంకట్రావు.

వాసుదేవరావు, పద్మనాభం, తదితర ఆకారణ క్రమపు లాభ్యవ్యయం దేవిధంగా మళ్ళీ వెంకట్రావు తన స్వంతంగా అయిజేళ్ళనుంచీ వుంటున్న భాగంగా ప్రవేశించడమే కాక, ఉపా సుందరిని పెండ్లిళ్ళు చేసి నిరారంగంగా కాఫీ పోటీలు పెట్టగానూ, ఆమెని పోటీలనుంచి పంపించడమైతే, ఆమెలో నిద్ర, లృప్తినూ రుచిపుట్టించడానికి ఆమె సంఘం ముందు ధైర్యంకో నిలబడినాడు. పాతిన్నేహితులెవరైనా ఎదురై “ఎవరి ఆహ్వాని?” అని ప్రశ్నిస్తే, “నా పెంపుడు కూమారు, ఉపాసుందరి ఈమెదేరు. ఈమె భగవతి నాట్యం నేర్చుకుంటుంది. బి. యే, దాకా చిరువుకుంటుంది. నా ఆస్తి కంతకూ పాత్రుడారుగాని నా ఉపా సుందరే.” అని సమాధానం చెబుతాడు.

కుర్రవాడి ఏడుపు కారణం

బుల్లసు-డి.ప్రసాద్

బుల్లాడో కెప్పు కెప్పుమని కుర్రాడికంటే ఎక్కువ. ఎవరి తాలూకువాడో ఎవరికీ తెలియదు. పక్కపక్క రోదిస్తున్నాడు.

“నీకేం కావాలి బాబూ!” అని బుల్లడించి అడిగాడోకాయన.

“కెప్పు నాయనా, ఏడుస్తావెండుకు?”

“మీ నాన్న కావాలి కదూ?”

“మీ నాన్నెవరు?”

“మీ పల్లెక్కడుండి?” ఒక్కొక్కడే అడిగేస్తున్నారు, వాడిక్కొవల్సింది చూచెద్ద ఇచ్చి పదిపోయేటట్లు. కాని కుర్రాడు మాట్లాడకుండా వున్నాడు. ఉలకడు, పలకడు, కొండరు పిప్పరేమంటే చిళ్ళలు, కొండరు చాకలెట్లు, ముగ్గొండరు స్ట్రాంగు చిళ్ళలు ఎవరికి తోచింది వాళ్ళు తీసుకొచ్చి యిస్తు

న్నారు. అసెర్ని పుచ్చుకోలేని పాపం ఆ నిమిషం. అయినా మట్లా పుచ్చువాళ్ళు బలతంతాన కూకేవారు శేబులో ఒకాయన కుర్రాణ్ణిపురుని—“అక్కలా! ఈ కుర్రాడు మాట్లాడకుండా వున్నాడు. ఇతని తిండిగానీ, మోయితగ బంధువులుగాని ఇక్కడ వున్నట్లయితే తీసుకోమని ప్రార్థన” అని తన త్రాణకొద్దీ అరిచాడు. లాభం ఏకేపోయింది.

ఒకాయన నిమ్మలొస తీసుకొనమని నిర్బంధిస్తే తీస్తాడుకాదు. అంచేత ఆ మహాశయడు గొప్ప టక్కునేశాడు. కుర్రాడు ఏడుస్తామని నోరెత్తేసరికల్లా నోట్లో పడేశాడా తొన. కుర్రాడు ఏడుపు ఒక్క నిమిషం అపి ‘ఘా’ అని ఉమ్మగా, అది ఒకాయన వెలిపాదామని వెనుదిరిగేసరికి, అతని చొక్కాపైపడి అంటు

కుంది, అంతా నవ్వులు మొదలు. ఆ వ్యక్తికి అసలు కీలకం గ్రహించక మొదట రుసరుసలాడి, మళ్ళీ అందరితోపాటు తానూ ఒక్క నవ్వునవ్వి చల్లగా చకచకానడుమరుపోయాడు. “ఎవరండీ ఆ కుర్రాడు?”

“ఏమీ చెప్పకుండా వున్నాడు”

“మాట్లాడడం వచ్చా?”

“మహారాజా కొడుకులాగ! బలమలేకుండా పలుకులా మాట్లాడుతాడు”

“వార్య నాన్నె సరో మీకు తెలుసా?”

“తెలిస్తే భోగట్లా చెయ్యక మానేస్తామా?” అన్నాడు నా ప్రక్కయన, నేనడిగిన ప్రశ్నలన్నింటికీ సమాధానం చెప్తూ.

నలుగురితోపాటు నారాయణ అన్నట్లు నేనుకూడా అబ్బాయి నడిగాను “మీ నాన్నె ఎక్కడ బాబూ?” అని.

“క్రీష్ణశాస్త్రి.”

నేనడిగే రహీమని జవాబివ్వగా నేనూస్తున్న వార్తాచక్రం పోయారు. స్వల్పపద్ధారు. నేను వెలిపోవామనుకునేంతకి ఒక్కాయన నన్నాపి— “బాబూ! నువ్వెక్కడ న్ని మాట్లాడించు నాయనా! నువ్వెక్కడ అవుతేడ మట్టి వచ్చినట్లు న్నావ్. నువ్వెక్కడ న్ని చెప్పాడు” అని బ్రతి మాలాడు.

నేను వెంటనే కుర్రాణ్ణి సమీపించాను. అబ్బాయి కయ్యేస్తుంటాయి. నువ్వరు వెడల్పా టిది. కళ్ళు పెద్దవి. చిన్న ఎత్తు క్రాఫింగు. నిక్కర. అంతులో చూక్కా. కాలికి బుల్లి బూట్లు. మొత్తంపై సామంతుల కుర్రాడిలా అవుతున్నాడు.

“నువ్వెక్కడ చదువుతున్నావ్ బాబూ?” అన్నాను.

“నెండు.”

“కేవల ఇక భర్తాతేను!” అనుకున్నా.

“నువ్వెక్కడ నెందుగాచ్చావ్?”

చెప్పాడుకాదు.

“మీ నాన్నగారి కేవల క్రీష్ణశాస్త్రి కదా అన్నావ్? ఆయనే?”

“ఇలాగే నానో వచ్చి నన్నిక్కడొదిలి ఎక్కడికో పోయారు.”

కొంతసేపు మోచించాను. ఏ ఆలోచనా పాలుపోలేదు.

“ఇంతకీ మీ గుల్లెక్కడమ్మా?”

జేబులోలే ఒక చాక్లెట్ తీసి నోట్లో పెట్టుకుంటూ.

“అట్లా కిథిగా!” అన్నాడు చాక్లెట్ చప్పిస్తూ ప్రశ్నలో మునుపా.

అబ్బాయి నా నోట్లోకి తీసికు వెళ్ళాను. నా వెనకాళే కొంచెంబయ్యారు. ప్రతి యింటికీ వెళ్ళి అడిగాను. ఎవరూ మాకు తెలిదంటే తెలిపన్నారు.

“మీ గుల్లెక్కడ కావంటున్నావ్? ఇక్కడేనా?”

“కాదు, ఆ పక్క” అని ఆ ప్రక్కవీధి చూపెట్టాడు. మళ్ళీ ఆ పక్క వెళ్ళి ప్రతి యింటికీ అడిగాను. ఎవ్వరూ పొగతున్నారు.

ఇట్లా ఆ కుర్రాడ నాలుగైదు వీధులు తిప్పాడు. చివరికి పోలీసుస్టేషన్ కి తీసికెళ్ళి కథా సంగ్రహం చెప్పి నవ్వేశావును. పోలీసుని చూడ గానే కుర్రాడు రైంజిన్ లా విడుపు మొదలెట్టాడు. “ఇంకానేను బాబూ!” అని బుజ్జగించాను. ఫంకా ఆ విడుపు పోయి, హోరు తగ్గలేదు.

“ఏంకావో నాయనా? చెప్పమ్మా!” అన్నాను.

“మా అమ్మ కావాలి” అక్షరాలు ఒత్తి పలికాడు.

“మీ అమ్మ కావాలా? మీ అమ్మక్క దుంది? చెప్ప తీసుకొస్తాను.”

“చచ్చిపోయింది.”

తారావధం

‘పేరంటాలు’ సమీక్ష

పి. నరసింహమూరి

ప్రస్తుతం మన తెలుగు చిత్రసీమలో తయారవుతున్న చిత్రాలన్నీ ప్రజల నుండి ధన రాసులు కొల్లగొట్టుకోవటమే ప్రధానోద్దేశంగా కలిగి వున్నాయి. కాకిమజిలీ కథలు తీసుకుని, కొంత హాస్యాన్ని జోడించి, ప్రజల యాలు పలురీతులుగా నడుపుతూ, ఔచిత్య మనేది ఏమాత్రమూ యోచించకుండా, మధుర గానమంటూ కుప్పలుగా పాటలు చిత్రం నిండా గుప్పేసి, బావపద చిత్రాలని ప్రజల పెత్తనాద దింపేస్తున్నారు. నిర్మాతల నవమల విన పనిలేదు. అటువంటి చిత్రాలను ప్రజల అభ్యుదయంగా ఆనందిస్తున్నారు, అభినందిస్తున్నారు. దీన్ని కనిపెట్టి నిర్మాతలలో బావ పద చిత్రాలు నిర్మించారంటే ఆశ్చర్యమేముంది!

ఇటువంటి వాతావరణంలో “పేరంటాలు” వంటి చిత్రాలు చూడగా తలెత్తి పైకి రావాలంటే అపారమనే చెప్పాలి. అయినా సాహసంతో ఆ చిత్రాన్ని ప్రజలకు సమర్పించిన నిర్మాతలభినందించుము.

“పేరంటాలు” జరిగిన కథ. జరిగిన కథ కింక తప్పు లేన్నటమంటూ ఏమన్నది? ఈ కథలో నాగేంద్రుడి పాత్ర కార్యోచితంగా వుంది. మంగళగిరి జరిగిన కథ కావ్వలూ, అద్వితీయమయిన యితరహంసలూ వున్నది కాబట్టే, ఆ మెకటువంటి అపూర్వ స్నేహితుడు అభించాడు. ఆ పాత్రను మాత్తూన్నంత సేపూ

విశ్వనాథవారి “వేయిపదకలు” గుర్తుకొచ్చింది. కలియుగంలో కాలం గడిచినకాస్త, ధర్మం నశించి వేయిపదకల స్వామి బొక్కొక్క పదనే పడిపోయింది. ఆ నవలలో పసిరికకు కూడా యితర గతి పట్టింది. ప్రజలకు ధన కాంక్ష చూచి పాపలీల నడిపినకాస్త పసిరిక లావెక్కి మునుగుడై మరణించాడు. ఈ చిత్రంలో నాగేంద్రుణ్ణి చూచినప్పుడేనే ముప్పగకు వచ్చినయి.

కాని ప్రేక్షకుల్లో చాలామంది ఈ పాత్రను సరిగా గుర్తించలేక పోయినారు. “వాంఛుక చిత్రంలో పాము లేమిటి” అని కవి యొక్క పామరత్వాని కంటో విచారం వెలిబుచ్చారు! కుక్కల్ని, గుర్రాల్ని పెంచిగే అవి ఎంత విశ్వాసంగా నేన చేస్తయ్యా అందరికీ తెలుసు. పాశ్చాత్య దేశంలో కుక్కల్ని గాని, పిల్లల్ని గాని పెంచని కుటుంబాలు అరుదు. అలాగే పాములు పెంచారంటే ఎందుకు ఆశ్చర్యపడాలి? పాము విష జంతువు కాబట్టే జోటికొకరి కలాంటి పిచ్చి సరదా కలుగుతూ వుంటుంది. అయినా మంగళగిరి పెంపకం మౌమూలు మోదిరి పట్టితెచ్చి యింటిలో పాలుపోసి పెంచటం కాదే. అందరి మోదిరి ఆమెకూడా తుట్టలో పాలుపోసింది. నర్సంతో స్నేహం కలిగింది. పూవులనో మాట్లాడే భావుకులు, ప్రేమికులు వుంటారని విశ్వసించ

గలిగిన లోకం, మంగళగారి పాముతో చూట్టాడిందంటే అసంబద్ధమని ఎందుకంటున్నావో?

మరో సంగతి: పగ పట్టగలిగిన పాము ప్రేమించి అనుసరించిందంటే ఆశ్చర్యం దేనికి? త్రాచులు, తమ కపకారం తలపెట్టిన వారిని తప్ప అపకారం చెయ్యవన్నది సర్వజనవిదితమే. త్రాచుల్లో వుత్తమజాతి నాగేంద్రుడిది. ప్రేమించ కలదంటే వింత ఏమింది?

‘పేదంటాలు’ జరిగిన కథ కాక, కవి కల్పనే అయితే నాగేంద్రుడి పాత్రను సృష్టించి నందు కెంతైనా కవిని ఆధీనం చేయవలసి వుంటుంది.

వీరభద్రద్రయ్యకు పాము కరచినప్పుడు, పాములవాడొచ్చి కాటేసిన చోట మునుగాచి, నయమవుతుందని ఆశలేక నలభేషుడయిన నాగేంద్రుణ్ణి ప్రార్థించాడు. అట్టి నాట్యం చేసింది. ఈ దృశ్యంలో వ్యంగ్యాన్ని గుర్తించలేక ‘ఏమిటో’ సిద్ధి పారాలోక భావాలని విమర్శించారు. మంగళగల్గనే వీరభద్రద్రయ్య త్రికాడనీ, న్యూమి తిమ ప్రాంగణ వసించాడనీ నమ్మారు అట్టి పాములవాడూ యిద్దరూ, ఇలాంటి మూఢ నమ్మకాలను పోనీ ఎన్ని చూడటంలేదు! మరొకరికం ఎన్నో అపకారాలి గొలుపులు చేయించి, చచ్చి కైవేవ్యాలు పెట్టి ఎన్నో చూతనలు పడచాడనీ, ఆధురుకుని పోవటానికయినా ఒప్పుకుంటాడనీ, మునుల మాకుల జోలికేపోను. ఏదయినా జమ్మ తిరపతి వెంకటేశ్వరుడికి ముహూర్తం కట్టి నయమయితే ఆయన మహిమనీ, కాకపోతే మన కర్మ అని సంతృప్తిపడే వాడైతమంది లేరు. ఇలాంటి మూఢ నమ్మకాలవిన గొడ్డలిపెట్టుగా ఈ ఘట్టాన్ని చూపించిన దర్శకుడు ప్రశంస నీయుడు కాదు!

ఈ చిత్రంలో ప్రతి దృశ్యాన్ని భావయుతంగా, విదో ఒక ప్రయోజనాన్ని దృష్టిలో వుంచుకుని నిర్మించారు. రచ్చబండదగ్గర పంచాయితీ సభ లిందుకోక నిద్రకునం. వీటి నాటకంలో చిత్రాంగి సాగంధ్యుడికి తన వలపును తెలిపిన ఘట్టం ప్రత్యేకంగా ఏరి చూపించటం మరో వుదాహరణ.

సంభాషణలు క్లుప్తంగా నూ, పటత్వం

గానూ వున్నాయి. ఎక్కడా విసుగెత్తించే వుపన్యాసాలూ, ధర్మంమీద, సత్యంమీద యితీ హాసాలూ, నీతి మాత్రాలమీద ప్రసంగాలూ లేకపోవటం మొక ప్రత్యేకత. మచ్చుకి ‘మనసు చెడితే దానితోపాటు అన్నీ చెడ్డట్టుగానే వుంటాయి.’ ‘మనసేదీ ఆపకడప్పుడు పేదీ పెడుతూనే వుంటుంది దొరా. దాని నశతగా పట్టించుకోకూడదు’— సులభమయిన భాషలో కొండంతభావాలు చెప్పించటం కవియొక్క రచనాచాతుర్యాన్ని చాటుతుంది.

కుటుంబయ్య, తన మంగళగారిని ప్రేమిస్తున్నాడని లేదా అని నిర్ణయించుకునేటప్పుడు జరిగిన అంతస్సంఘర్షణ అద్భుతంగా చూపించారు. ఏమనస్తే తన తాత్రువేత్రయినా చూస్తే దృఢుణ్ణి తప్పకుండా అధీనం చేస్తాడు.

మంగళగారి, కుటుంబయ్యకూ ఎడబాటు కలిగినప్పుడు వారిద్దరి మనోభావాలను చిత్రించటంలో దర్శకులు నూతన పద్ధతి నవలంబించారు. విశ్వమంతా తమ హృదయమే అయి నిలపించారన్నట్లున్నది. కవి హృదయాన్ని తెలిమిన తర్జుమాచేశారు.

కాటకం వచ్చిన తరువాత మంగళగారిని అట్టి కొండ గుహకు తీసుకు వెళ్ళేవరకు జరిగిన కథ సరిగ్గా అర్థమవటంలేదు. ఇక్కడ చాలా లోపాలు కనుపిస్తున్నాయి.

సంగీతం జనాంజకంగా వుంది. సన్నివేశానికి తగినట్లుగా. భావోచితంగా పాటలూ, ఘటితులూ వున్నాయి. ఇది ఈ చిత్రాని కొక మెళుకు. పాటలు వ్రాసినవారూ, సంగీతం కూర్చినవారూ ఒకే కావటంవల్ల సేమ.

ఈ చిత్రంలో నృత్యాలన్నింటిలోకి అట్టి నాగేంద్రుణ్ణి ప్రార్థిస్తూ చేసిన నృత్యం అమాఘంగా వుంది. నృత్యాలను కథలో సరైనచోట్ల పవేశపెట్టారు. కావాలని వాటిని కథలో యిరికించినట్లుగా వుండకండా కథ జరగటానికి అవసరమనిపించేటట్లు ప్రవేశ పెట్టబడ్డాయి.

విషాద సన్నివేశాల్లో నేపథ్య సంగీతం కోలాహలంగా మోలంతా మారుమ్రోగేటట్లుగా పెట్టేశారు. ఇది గండరగోళం పుట్టించేటట్లున్నది కాని విషాదాన్ని కలిగించేటట్లు లేదు. ఎవరైనా ఏడ్చేటప్పుడు దీర్ఘ

కాలమాసన్నివేశాన్ని నిలుపుతూ, అసహ్యంగా పెద్ద గొంతుకతో విద్వేపించు విసుగెత్తించింది. చాలచోట్ల ఏడుపు తేచ్చిపెట్టుకున్నట్లుగా వుండిగాని సహజంగా లేదు.

హాస్యంకోసమని ఒకే పాత్రచేత నాలుగు అయిదుసార్లు ఒకే మాటలనిపించటం పరిపాటయింది. అదే ఈ చిత్రంలోనూ కనుపిస్తుంది. అటువంటిది కోరిన హాస్య రసాన్ని కలిగించలేకపోవటమేకాక పాత్రను చిత్రవధ చేస్తుంది.

వాతావరణం కల్పించటంలో దుస్తులు (పాత్రలు ధరించేవి) ప్రధాన పాత్ర నిర్వహిస్తాయి.

చిత్రంలో ఏ పాత్రను చూసినా కొండ జాతివారని అనిపించనేలేదు. చిత్రం చూస్తున్నంత సేపూ 'ఇది కొండజాతులో జరిగిన కథ' అని గుర్తించుకుంటే తప్ప కొన్నిచోట్ల ప్రేక్షకుడికి కథ సాఫీగా నడవలేదు. ఇది ప్రధానంగా దుస్తుల్లో లోపమే. ఇలాంటివే చిన్నచిన్న లోపాలున్నాయి.

ఏమయినా చిత్రం మొత్తంమీద చాల చక్కగా వున్నది. గోపించుగారు చిత్రనిర్మాణంలో తమ ప్రతిభను వెల్లడిచేశారు. అందుకు వారిని తప్పక అభినందించవలసిందే. వీలయినప్పుడల్లా చిత్రంలోని ప్రధాన భావాన్ని, ఆదర్శాన్ని ప్రేక్షకులకు గుర్తు చేస్తూ వచ్చారు.

నటీనటులవర్గమంతా ఆ గుర్తు నటనాకౌశల్యాన్ని చూపించారు. ఎన్నదగినవారు ముక్కోమల, లింగమూర్తి, నారాయణరావు.

చేసుకున్న రామపాదసారీ ప్రాజెక్టు నిర్మాణానికి పూనుకొని యెవ్వరూ అనుకోనంత స్వల్ప కాలంలో ప్రపంచంలో గణనకెక్కిన ప్రాజెక్టులను నిర్మించుకున్నాడు. దేశంలో మారుమూలల్ని కూడా గౌతమీ జలంతో తడిపి తనకేగాక యిరుగుపొరుగువారి దుర్భిక్షాన్ని కూడా నివారించాడు. పల్లెపల్లెకూ విద్యుచ్ఛక్తిని పంపి నాగరికతలో పరిచయం చేసేడు.

ఆంధ్రుడు అంతటిగో పూరుకొలేదు సాహిత్య, కళారంగాలమీదికి దృష్టిని ప్రసరించేడు. గోటి సాహితీపరులందరినీ చేరదీసి ఆదరించాడు. తనవారిలో కూడా ప్రపంచ సాహితీపరులతో తులనాగల సాహిత్య వేత్తలున్నారనీ, వారికి తగిన ప్రోత్సాహం, ప్రచారం లేకనే పేరు ప్రతిష్ఠలు లేకుండా పోతున్నాయనీ గ్రహించాడు.

అజంతా, యెల్లోరాలు తన పూర్వులు సృష్టించిన కళా ఖండాలేనని మరొకసారి ప్రకటించుకున్నాడు.

చరిత్ర అగాధాల్లో మరుగుపడిపోయిన

దివాస్యపుం

"జాతాశి"

ఒక రోజు మధ్యాహ్నం, శుష్టుగా భోజనం చేసి, ఆంధ్రుడు నిద్రపోయేడు. ఆ నిద్రలో కలగన్నాడు.

విశాల ఆంధ్ర రాష్ట్రం నిర్మితమైంది. ఎన్నో సంవత్సరాలనుండి తన కలలు కంటున్న స్వరాష్ట్రం సమగ్ర స్వరూపంలో రూపొందడం చూసి ఆంధ్రుడు సంతోషంతో వుప్పొంగి పోయేడు. తన ప్రత్యేక వ్యక్తిత్వాన్ని తిరిగి సంపాదించుకున్నవని విగ్రహిస్తేడు. తన కూడా భారత రాజ్యాంగంలో భాగస్వామి నైనానని ఢిల్లీ రాజ విఘ్నో రొమ్ము విరుచుకు తిరిగాడు. విశాల ఆంధ్ర రాష్ట్ర నిర్మాణం తనకేగాక, భారతీయ అంతర్జాతీయ ఆధున గూనికీ రోడ్డుతుకుందనీ, తన రాష్ట్ర నిర్మాణంలో సంకుచిత జాతీయ శిల్పానికి ప్రేరేపణ వుందనీ సకలంగా ప్రకటనలు చేసేడు.

రాష్ట్ర నిర్మాణం కొగానే, దేశాన్ని సస్య క్యామలం చేశాననీ, దారిద్ర్యాన్ని, దుర్భిక్షాన్ని నిట్కూరించాననీ ఆంధ్రుడు భానుకున్నాడు. యెన్నో యేళ్ళ క్రిందట తన ప్లానులు తయారు

చేసుకున్న రామపాదసారీ ప్రాజెక్టు నిర్మాణానికి పూనుకొని యెవ్వరూ అనుకోనంత స్వల్ప కాలంలో ప్రపంచంలో గణనకెక్కిన ప్రాజెక్టులను నిర్మించుకున్నాడు. దేశంలో మారుమూలల్ని కూడా గౌతమీ జలంతో తడిపి తనకేగాక యిరుగుపొరుగువారి దుర్భిక్షాన్ని కూడా నివారించాడు. పల్లెపల్లెకూ విద్యుచ్ఛక్తిని పంపి నాగరికతలో పరిచయం చేసేడు.

ఆంధ్రుడు అంతటిగో పూరుకొలేదు సాహిత్య, కళారంగాలమీదికి దృష్టిని ప్రసరించేడు. గోటి సాహితీపరులందరినీ చేరదీసి ఆదరించాడు. తనవారిలో కూడా ప్రపంచ సాహితీపరులతో తులనాగల సాహిత్య వేత్తలున్నారనీ, వారికి తగిన ప్రోత్సాహం, ప్రచారం లేకనే పేరు ప్రతిష్ఠలు లేకుండా పోతున్నాయనీ గ్రహించాడు.

అజంతా, యెల్లోరాలు తన పూర్వులు సృష్టించిన కళా ఖండాలేనని మరొకసారి ప్రకటించుకున్నాడు.

చరిత్ర అగాధాల్లో మరుగుపడిపోయిన

తన పూర్వ చరిత్రాంశాల్ని పైకిపెట్టి బూజు దులిపించి తనకుకూడా మహాజ్వల చరిత్ర వుందని నిరూపించుకుని సంతృప్తి పడ్డాడు.

నాటకరంగంలోని తన కళాకాయలందరినీ ఒక సమాజం క్రిందకు తెచ్చి కట్టుబాటుతో నడపడటం ప్రారంభించాడు. “ఆంధ్ర కేషనల్ థియేటర్” నిర్మించుకొని తన కళా విపాసత్వానికి తానే మురిసిపోయేడు.

“వికాలాంధ్ర” అని ఒక దినపత్రికను తమ స్వయంగా, స్వంతగా ప్రకటిస్తున్నాడు. దాన్ని ఆశస్య, అసామాన్య ప్రచారంగల ఆంధ్ర దినపత్రికగా చేసుకున్నాడు.

ఇప్పుడు ఆంధ్రుడి గర్వాని కంతులేకుండా వుంది. తన ఆంధ్రత్వాన్ని పూర్తిగా జీర్ణించుకున్నానని, తన వ్యక్తిత్వాన్ని పుష్కలంగా నిలబెట్టుకున్నానని ఆంధ్రుడి గర్వం.

ఇంతలో మధ్యాహ్నం మూడుగంటలైంది. ఆ టైముకి ఆంధ్రుడికి కాఫీ తాగడం అలవాటు. అంచేత విధిగా మెలకువవచ్చింది. తన కలని తలచుకుని యేదో అనిర్వచనీయమైన అనందాన్ని పొందేడు. కాని కలలోని విశేషాలు అప్పుడే మర్చిపోయేడు. కొన్ని విషయాలు మాత్రం మనకమనకగా జ్ఞప్తికి వస్తున్నాయి.

ఆంధ్రుడు వెంటనే కాఫీ దేవాలయానికి పరిగెత్తేడు. కాఫీ తాగుతూ తన కలగురించి ఆలోచించాడు. లేచిన వెంటనే కొంచెం మస

కగా జ్ఞప్తివున్న విషయాలకూడా కాఫీ తాగితర్వాత కలిగిపోయేవి.

“ఏమైనా, కాఫీ తాగితే అవసరమదరుల కాఫీయే తాగాలి” అన్నాడు ఆంధ్రుడు ప్రక్కన కూర్చున్న ఆపరిచిత వ్యక్తితో. చటుక్కున యెందుకలా అన్నాడో అర్థంకాక ఆ వ్యక్తి తెల్లబోయేడు.

ఆంధ్రుడు కాఫీ హోటల్నుండి బయటికి వచ్చి దినపత్రిక నొకటి కొనాలనుకున్నాడు. ఇంతలో, రోడ్డుమీద నిలబడే పత్రిక చదువుకుంటున్న వ్యక్తి ఆంధ్రుడి కంటబడ్డాడు. ఇక తను వేరే పత్రిక కొనడం అనవసరం అనిపించింది ఆంధ్రుడికి. ఆ వ్యక్తి దగ్గరికి వెళ్లి ఆయన చదువుకుంటున్న పేపరులొక్కొక్కాడు. (అక్షరాలా లొక్కొక్కాడు) పాపం, ఆ వ్యక్తి తెల్లబోయి చూస్తున్నాడు, ఆంధ్రుడు పేజీలు తిరగచేస్తూంటే.

ఆ దిన పత్రికలో ఒక వార్త కనబడింది ఆంధ్రుడికి — “రామపాద సాగర్ ప్రాజెక్ట్ నిర్మాణానికి యింతలో ఆ ఏ కాళం లేదని ప్లానింగ్ కమిషన్ వారి నిర్ణయం.”

ఆ వార్త పూర్తిగా చదవడానికి కూడా ఆంధ్రుడికి మనస్కురించలేదు. పేపరు ఇచ్చేసి ముంగుకు సాగిపోయేడు బజారులోకి. కాఫీ హోటల్ రేడియోలో నుండి ప్రబోధగీతం వినబడుతుంది ఆంధ్రుడు — “చావలేదు, చావలేదు ఆంధ్రుల మహాజ్వల చరిత్ర.”

రేఖ

ప్రభుత్వోద్యోగుల పిల్లల చదువు

జూన్ 29వ రేడి “వెలుగు స్వతంత్ర” సంచికలో శ్రీ “చంద్ర” వ్రాసిన “సగం చచ్చిన పిల్లలు” అనే కథానికలో స్వల్ప జీవితంతో పిల్లల స్కూలు జీతాలు కట్టడంలో గల కష్టాలను వ్రాశారు. ఈ గోళంలో ఇద్దరు పైమ్మూలు విద్యార్థులకు చదువు చెప్పించవలెనన్న అధమం నెలకు 15 రూపాయలు అవుతున్నది. నెలకు 150 రూ.లకు తక్కువ జీతం తెచ్చుకొంటున్న నాన్ గజెటెడ్ ఉద్యోగులు తమ పిల్లలకు చదువు చెప్పించవలెనన్న అది

తలకుమించిన కార్యమవుతున్నది. ఆసలు వారి జీతంలో మూడవవంతు ఇంటి అద్దెకు సరిపోతున్నది. కొంతమంది ఉద్యోగులు తమ పిల్లలందరూ ఒకే పర్యాయం చదువు చెప్పించలేక కొంతమంది పిల్లలను బడికి పంపలేక పోతున్నారు. కనుక మన ప్రభుత్వం నాన్ గజెటెడ్ ఉద్యోగస్తుల పిల్లలకు పైమ్మూలు చదువువరకు ఉచితంగా చదువు చెప్పించాలా బాగుండును.

వెలువలి కృష్ణమూర్తి

ఉద్యోగ పర్వంలో కల్యాణి

“శర్మ”

ప్రసాదరావు మొదట్లో ఎంపాయిమెంటు ఎక్సంజి నుంచి అద్దరు రాగానే వుద్యోగం దొరికింది గదా అని సంతోషించాడు. సిగరెట్టు బీడీలకయినా దమ్మిడీ సంపాదన వచ్చే మార్గం శేక పోరంబోకలే తిరిగే కన్న నాలుగు జీతంరాళ్ళు స్వశక్తితో సంపాదించి నలుగురిలో యోగ్యుడనిపించుకోటం నిజంగా మహాభాగ్యమే అనుకున్నాడు. తనకు వుద్యోగం ఎప్పుడెప్పుడు వస్తుందా అని తపిస్తూ తపస్సుచేస్తూ వుట్టింట్లో మగ్గుతున్న తన ఆర్థానికి తెచ్చి నిశ్చయంగా చీకా చింతా లేకుండా నుఖంగా జీవయాత్ర చెయ్యొచ్చు అని ఆశపడ్డాడు. తల్లిదండ్రుల నుంచి చిన్నమాట పడకుండా యిక విముక్తి కలిగింది కదా అని అనుకున్నాడు.

కాని తీరా వెళ్ళి వుద్యోగంలో జాయిన్ అయ్యేసరికి, ఆశలు, అపోహలు, కలలు ఒత్తి భ్రమలూ భ్రాంతి అయినాయి. ఇంత బేవార్లు వుద్యోగం యింకోటి వుండబోదని ఆభిప్రాయపడ్డాడు. తీరా కలవరించి పలవరించి పరిశించి యీ నరకంలో పడ్డామేమిరా బాబూ అని చింతించాడు. కాని మొత్తమ్మీద తనకు తగ్గ వుద్యోగం కొడనే నిశ్చయం కలిగింది. ప్రసాదరావు ఆ గ్రామ రెవిన్యూ ఆఫీసులో క్లర్కు. అసలు ఆ ఆఫీసే చిన్నది కావటంచేత యిద్దరు ముగ్గురు జవాబా కంటే ఎక్కువ వుండదు. ఒక టైపిస్టు, ఇద్దరు క్లర్కులు, ఒక హెడ్డు క్లర్కు— యిదే ఆఫీసు బలగం అంతా. అన్నట్టు ఒక జవాన్.

ఇప్పుడు గోల అంతా ఆ హెడ్డు క్లర్కు గారితోనే వచ్చింది. చావు అంతా ఆయనతోనే వుంది. ఆయన పేరు జనార్దనరావు. జనార్దనరావు పేరుమాట ఎట్లావున్నా ఆయన ముటుకు ఆఫీసులో వాళ్ళని మర్దనచేసి విడిచి

పెడుతున్నాడు. అదేంపాపమో కాని ఆయన ప్రకృతి అందరిమల్లెనే వుండదు. వాలకం, వైఖరి కూడా అల్లాగే వుంటుంది. జనార్దనరావు ఒత్తి అనుమానపు మనిషి అని ఆ జానపదులు చెప్పేమాట. ముమ్మాటికీ అంతేకూడ. ఆయన చేసేపనులు అన్నీ పరిహాసాస్పదంగానే వుంటాయి. మళ్ళీ ఎవరు తన్ను చూసి నవ్వి పోతాగో అని న్యూనత. ఇది ఎట్లా కుదురుతుంది? ఆయన పో చేస్తూనే వుంటాడు. వాళ్ళంనా నవ్వుతూనే వుంటాను.

జనార్దనరావు ఎంత అనుమానపు మనిషి అంటే రెండురెళ్ళు నాలుగేనా అని సంశయించే రెళ్ళలో మనిషి. జీవితాన్ని కొన్ని వైపరీత్య వికృత సమస్యలు పట్టుకోనేకూడదు. పట్టుకుంటే యాజ్ఞావిమూ సెడించి గుండెల్ని పింజేస్తాయి. మనశ్శాంతి సంతుష్టులను కరువు చేస్తాయి. ఇగవైనాలుగు గంటలూ అడుక్కుదూరి సమస్యలతో మనస్సును హైరాన పెట్టుకుంటారు. చివరకు పాపం ఆ మానవ మాత్రుల.

ఆ గ్రామంలో రేచిమ్య పనులు చాలా తక్కువ. ఎంత ఎక్కువ వచ్చినా గోజాకి పది పదిహేను కాగితాల కంటే ఎక్కువ రావు. ఒక కాగితం చూడడానికి కనీసం రెండు గంటలు పడుతుంది. “ప్రసాదరావుగారూ! ఇక్కడ రెళ్ళు సరిపోయిందో లేదో చూడండి యింకోసారి. ఎండుకయినా మంచిది” ఇదే వాడు ప్రతి కాగితానికీ. “అబ్బే అక్కర లేదండి” అంటే “అహహ! ఎండుకయినా మంచిది, తర్వాత పస్తా యిస్తే ప్రయోజనం వుండదు. చూడండి.” ఎదురు మేకులు యిట్లా వుంటాయి. పోనీ చూసి ఒక పావుగంట అగి యిస్తే కాగితంవంక ఎగాదిగా ఒక అరగంట చూసి, “నరహరిరావుగారూ! మన ప్రసాదం

గారు ఇక్కడ ఏదో లెక్కవేకాదు. మీరు గూడా ఒకసారి చూడండి" అని యివ్వటం, ఆయనచూసి యివ్వంగానే "మళ్ళీ చూశారా" అని అడుగుతాడు. చివరికి అక్కడికి తిరిగి అయిన తర్వాత "నరసింహారావుగారూ! ఈ కాగితం చూడండి" అని అయనకు చూపిస్తాడు. ఆయన అయిన తర్వాత మళ్ళీ ఒక అరగంట వేస్తు. చివరకు ఆ కాగితంమీద సంతకం పడే సరికి అక్కడ పనిమీద వచ్చిన పెద్దమనిషికి, ఆఫీసు క్లర్కునూ ప్రాణాలు మచ్చమీస్తాయి. ఈ విధంగా గవన్న మెంటు రూల్సు ప్రకారం అయిదు గంటలకు ముగియవలసిన ఆఫీసు పనులూ దాకా నడుస్తుంది.

జనార్దనరావు గుమాస్తాలను వేపుకుతినటం యింతా అంతా గాదు. పోరపాటున నిజంగా తప్పుపని చేస్తే యిహ ప్రాణాలు తిరుక్కు తినటమే. చివరికి ఆ గుమాస్తాకు విసుగెత్తి నెలవు పెడతాడు. అప్పుడు విషయం కొంచెం పాతపడుతుంది. ప్రతి కాగితం ప్రతి గుమాస్తాకు తిరగవలసిందే. చిన్నపిల్లవాడిని అడిగి వట్టు "ఏమంటే ప్రసాదం గారూ పదహారు మూళ్లు వలెనై ఎనిమిదేగా" అని అడుగుతాడు. ఎవరయినా నెలవు పెడితే యీకకు యీక పీకకు పీకగా ఆరాలు తీసి మచ్చమీపిగాని నెలవు కాంక్షన్ చెయ్యడు. ప్రసాద రావు వుండే గది జనార్దనరావు ఇంటికి సమీపంలో వుంది. అందువల్ల ఆఫీసునుంచి వస్తూ పోతున్నా, వేకే పనులమీద గ్రామం లోకి వెళ్ళవలసి వచ్చినా వాళ్ళయింటి ముందు నించి వెళ్ళటంకర్దు. ప్రసాదరావు యింకా భార్యని కాపగానికి తీసికొనిరాలా. ప్రసాద రావు ప్రకృతి చాల వింత అని గ్రామంవాళ్ళ అంటారు. ఎవరితోనూ అనవసరంగా వూసు కొని మాట్లాడడు. ఒక వేళ ఖర్చుజాలక మాట్లాడవలసి వచ్చినా ముఖ్యంగా మాడు ముక్కల్లో ముక్త సరిగా ముగించి తప్పుకు వెళ్ళేమనిషి.

జనార్దనరావు యింట్లోలేని సమయంలో ప్రసాదరావుని హఠాత్తుగా దోపివెడుతూంటే అసింది కల్యాణి. "ఏమండీ మీ భార్య కాప రానికి రాలేదా? అసలు పెళ్ళి బందా" అనడి

గింది. ప్రసాదరావు "అయిందండీ! ఇంకా కాప రానికి రాలేదు." అని తల వంచుకొని వెళ్ళి పోతున్నాడు. ఒక్క మాటండీ! మావారు ఆఫీసులో సరిగా వుంటారా? వెర్రిమొర్రిచేష్టలు చేస్తారా? అని తిరుగ ప్రశ్న వేసింది. "ఎవ్వే! అటువంటివి లేవండీ! త్వరగా వెళ్ళాలి. వెళ్ళి వస్తా!" అని ఒదిలించుకొని వెళ్ళాడు. సరిగ్గా ఆ సమయానికి జనార్దనరావు ములుపు తిరిగి రావటం జరిగింది. ములుపు తిరుగుతూన్నప్పుడు ప్రసాదరావు కళ్ళూ జనార్దనరావు కళ్ళూ కలిశాయి. వాకిట్లో! రాగానే గిలకవలె నుంచున్న భార్యమూసి నోట్లో చుట్ట అవతల పాలేసి "లోపలికి పో!" అని కసిరాడు. "మీకంతా అనుమానమేనండీ" అని గలగల గాజలతో లోపలికి గిరుక్కుమని వెళ్ళింది.

జనార్దనరావుకు అనుమాన పికాచం బాగా నరనరంలో పట్టుకుంది. సరిగ్గా వాకిట్లో సాగ సుగా అలంకరించుగాని మిరాతివలె నుంచోటం ములుపు తిరగంగానే ప్రసాదరావు ఎవరవటం ఆ శంకకు దోహదం యిచ్చి అనుమానానికి స్థానం కల్పించాయి. ఇంట్లోకి వచ్చి "నీకు వాకిళ్ళలో ఎంపని? మొగవాళ్ళు తిరిగే తావు గదా! అసలే కాస్తీ పోజులు దొంగమాపులుకు పెట్టింది వేరు. ఆడదానివి కదా, జ్ఞానం వుండ క్కరలా" అని యుమాయించి ఛదామథా అక్కసు కక్కాడు. "ఊరుకోండి ఎవరన్నా వింటే నవ్విపోతారు మన తెలివిలేటలకి" అని నోరే మూసింది. ఆ రాత్రెల్లా జనార్దనరావు అనుమానపు వికృత ఆలోచనల మంటల్లో కాలిపోయినాడు. మనస్సులో అప్రమతి భావాలు విజృంభించినాయి. గుండెల్లో కణకణ లాడే నిప్పులు పోసినట్లయింది.

మర్నాడు భోజనంపెడుతే "ప్రసాదరావు గారు బాగా పని చేస్తారంటే ఆఫీసులో?" అని జనార్దనాన్ని కల్యాణి అడిగింది. నీతో లోపల అనుమానం ధృవపడింది. "వాడు ఎట్లా చస్తే యేం చెప్పా? ఈసారి వాడి మాట ఎత్తాలి చెప్పుతా" అని తోకతోక్కిన నాగువలె అరిచాడు. "చాలైంది ఎవరన్నా వింటే నవ్వి పోతారు" అని తాళంవేసింది నోటికి.

ఆ రోజున ప్రసాదరావు నెలవు పెట్టాడు.

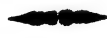
తలకాయ నొప్పిగావుందని. అఫీసుకు వచ్చిన తర్వాత జనార్దనరావు తెలుసోని పూజోని పిలిచి “ఒకేయ్ ఆయనని అర్జంటుగా పిలుచు కొని రారా” అని కాగితం వ్రాసి పంపాడు. లోపల మనస్సు కల్యాణికి ప్రసాదరావుకు సంబంధం కల్పించి నానా హంగామా చేసి వాత మారుస్తోంది. నిన్న సాయంకాలంవరకు రాయల్లే విరోగం నొప్పి ఎరుగని మనిషికి తెల్లారేప్పటికి తలకాయనొప్పి ముంచుకురావటం దొంగవేషం అనిపించింది. ఏదో లేవతీసుకు పోవటానికి గోతులు త్రవ్వకున్నాడు అని మనస్సు చెపు తున్నట్లుంది. ఈలోగా పూజన్ వచ్చి “నిజం గానే తల నొప్పిగా వుండి తిండి పడుకోన్నాడు” అన్నాడు. “సరే రే” అని మనస్సులో అనుకున్నాడు.

మధ్యాహ్నం ఆవుతూంది. ఎండ నిప్పులు చెరుగుతున్నట్లు వుంది. అఫీసులో వాళ్ళని పని చేస్తూవుండమని చెప్పి పూజనని తీసికొని గబగబ యింటిదోవ పట్టాడు. ఇంటికొచ్చి కొంపతో బూటుకొత్తతో తలుపుతన్నాడు. కొని జవాబు రాలా. దబదబ బాదాడు. కొని మాటాపలుకూ లేదు. ‘దీనిదుంపతెగ! టక్కరిజేంపడస్తాందో’ అని తలుపు బద్దలు ఆవుతుందా అన్నట్లు కొట్టాడు. లోపల ఏదో కొంపముంచే పని జరుగుతోందని మనస్సు చేసే ఘోష చెవుల్లో గింగురు మంటోంది. పోరు ఎక్కువయింది. “ఒకే పలుగు పట్రా” అని బంట్లోతును పిలి పించాడు. ఈ చప్పుడుకు, పిడగుల మోతకు చుట్టుప్రక్కలవాళ్లు చేరారు. ముఖంలో కళ మారింది, రూపు మారింది. మొహం చెమటలు కారుతోంది. బంట్లోతు పలుగు తెచ్చాడు. లోకళ్లు తెచ్చాడు, తలుపులు పగులగొట్టాడు. అంతా గాలించారు. మనిషిబాడ లేదు. జనార్దనరావుకు సిగ్గు, భయం, సంశయం ముప్పిరి గొన్నాయి. ఈ తథా “లేవతీసుకుపోయాడు” అని మనస్సు ఘోషిస్తోంది. అనుమానం వుధృత మయింది. “ఎక్కడి పోయినట్టు యీ మనిషి”

అని పంచాంగం విప్పాడు. ప్రతివాళ్ళు ఎక్కడికి పోయిందంటే ఎక్కడికి పోయింది అనే వాళ్లేగాని ఆర్చేవాళ్లు తీర్చేవాళ్లులేరు. జనార్దన రావు పెరటి తలుపు తీసివుండటం చూశాడు. వీళ్లు యిద్దరూ రంగం ఎక్కడో పెట్టారు అనే సంశయం ఎక్కువయింది. కల్యాణి వచ్చి వీధి తలుపులు తీసివుండటం చూసి గాభరాపడింది. వాకిట్లో చుట్టుప్రక్కలవాళ్ళు ఎక్కడికి వెళ్లా వమ్మో అంటే ఎక్కడికి వెళ్ళావూ అని ప్రశ్నించు తున్నాడు. జనార్దనరావు ఆకారం చూసి “అమ్మయ్యో” అంది. “ఎక్కడికి వెళ్ళావో చెప్పు! చంపేస్తా వాడి దగ్గర కేనా, వెల్లివచ్చింది? ఆరాడీ దగ్గరకేనా?” అని చేతిలో గునపం ఎత్తాడు. “అయ్యో లేదండీ. చిన్న ముపుకారి భార్య కలుకుపంపిస్తే వెళ్ళానండీ” అని గోల. చావుచెబ్బ తప్పింది చెంపలు ఘెడీలుఘెడీలు మన్నాయి కల్యాణికి. ఆ కొంపలో రాద్రకోషంలో నిజానిబాలు తెలుసుకొనే పరిణానం పోయింది. కల్యాణి తన్నులు లింది.

ఆ గ్రామం అంతా కలిపితే ఆరుమైళ్ళ పొడుగు ఏవైపునా లేదు. సాయంకాలాని కల్లా వూరంతా గుప్పమంది. ప్రసాదరావుకు యిదేమీ తెలియదు. వచ్చిన తర్వాత అంతా తెలిసింది. “ఇంత అనుమాన పితాచమా” అను కున్నాడు. ఆ గ్రామంలో వుండటం ఆభిమా నానికి ఆత్మగౌరవానికి భంగం మాత్రమే కాక ఎపుడో చెప్పవచ్చులు తినలసివస్తుందని తల చాడు. “ఉద్యోగం లేకపోతే పీడాపోయింది యీ దుక్కుమాలిన పిడలు ఎవడు పడతాడు. బ్రతికుంటే వుద్యోగం చేసుకోలేకపోతామా” అని కల్లర్లు పాస్తుకి రాజీనామా యిచ్చాడు. “పొద్దు గుమాస్తా ఒత్తి అనుమానపు మనిషి అని తనకూ తన భార్యకూ రంకులు కట్టాడనీ” రాజీనామా లేఖలో వ్రాశాడు.

కొన్నాళ్ళ తర్వాత నిజంగానే కల్యాణి ఎవరో తీసుకుని లేచిపోయింది.

భూమికి ఆకర్షణశక్తి అనే గుణం ఉన్నవాళ్లు విమాన ప్రయాణం మానుకోవడం మంచిదనే భయస్తులు కూడా లేకపోలేదు మనలో!

“తెల్ల దుంపలు”

జి. ఆచ్యుతరామయ్య

మూర్తి లైబ్రరీలో కూర్చుని పేపరు చదువుతున్నాడు. దేశంలో ప్రబలంగావున్న నిరుద్యోగ సమస్యను గురించి వ్రాయబడిన సంపాదకీయం అతన్ని ఆకర్షించింది. తీక్షణంగా చదువుతున్నాడు. “గంట” అయింది. ప్రక్కనే వున్న ముకరి “బెల్లు అయింది, రారా” అనే సరికి మూర్తి యీ లోకంలో పడ్డాడు. ఇద్దరూ బయటదేరి క్లాసురూము చేరుకున్నారు.

లెక్చరరు చెప్పుకుపోతున్నాడు. అరగంట అయేక ఆగి “టే ౩ డ వున్” అన్నాడు. మిగతా కాలమంతా కలెక్టరాఫీసు గుమాస్తాలా చేతులు నొప్పి వుట్టేటట్లు వ్రాసేడు నోట్సు. రోజూ అంతే. మొదటి అరగంట ఉపన్యాసం, మిగతా అరగంట నోట్సు. ఆ కాలేజీకి అది ప్రత్యేకత. ఎంత వ్రాసినా నోట్సు తరగటం లేదు. రోజురోజుకూ వృద్ధి చెంద్రుడిలా పెరిగి పోతున్నది. అప్పుడప్పుడు ఎందుకీ వ్రాతంతా అనుకునేవాడు మూర్తి. సంపాదకీయం కళ్ళ ముందు ప్రత్యక్షమయ్యేది. తానుకూడ యీ చదువు తరువాత ఆ నిరుద్యోగ కాఖలోనే చేరాలా అనుకునేవాడు. ఏమో; పరీక్షలు సమీపిస్తున్నాయి. భయంగా వుంది. అయినా తప్పుడు. క్లాసులో నోట్సులో పేజీలు నింపి యింటిదగ్గర ఎద్దులా పనిచేయాలి. పరీక్షలో పేపర్లు నింపాలి. ఎన్నిక ప్లాలుపడ్డా ప్యాసవాలి. అదే గమ్యస్థానం. కాని ఆ గమ్యస్థానం చేరే లోపున ఎన్నో అడ్డంకులు ఎదుర్కొంటాయి. వాటికి తట్టుకుంటూ విజయస్వజ మెత్తాలి. అది మానవ విధి. అయినా కొంతమంది విఫలు లవు తూంటారు. అలా అని ముందుగా మనం మానకూడదు. అలాగే మూర్తికూడ పని చేస్తున్నాడు, మూడు పూటలయి తిండి లేక పోయినా.

సాయంత్రం మూడున్నర అయింది. ప్రక్కవాడు ఎంత తొందరగా బెల్లు అవుతుందా అని చూస్తున్నాడు. మధ్యలో మూర్తిలో అన్నా

దోసారి, “ఎంతకూ బెల్లు ఆవడేరా?” అని. ఎందుకీ వాడు అలా తొందరపడుతున్నాడు? తన్ను బాధిస్తున్నట్టే వాడిని కూడ ఆకలి బాధిస్తూండేమా? మరి తను వాడిలాగ బెల్లుకు తొందరపడటం లేదే!

ప్రక్కనున్న వాడి తండ్రి పెద్ద గవర్నమెంటు ఉద్యోగి. ఏదొక్కడే కొడుకట. అతణ్ణెక్కడో వుంటూ ఏళ్లి యిక్కడ హాస్టల్లో వుంచి, వీడు ఎప్పుడు ఎంత కావాలన్నా తాను దొంగ లంచాల ద్వారా గణించిన సామ్యును పంపి “చదువు” చెప్పిస్తున్నాడు. వీడికి రెండు పూటూ హాస్టలు టిఫిను చాలదు. హోటలుకు పోతాడు, రోజుకు రెండు కాఫ్ టెస్ సిగరెట్టు పెట్టెలు, వారానికి ఒక సిగీమా. ఎలా లేదన్నా హాస్టలు టిల్లు కాకుండా పైగా డెబ్బయి రూపాయలు రమారమి అవుతుంది. మరి తానో, ఉదయం 9 గంటలకు రాత్రి 8 గంటలకు, భోజనం, అంతే. ఈ మధ్యను మరేం వుండదు. తనతండ్రి రాబడంతా ఆ స్నేహితుడు పైగా పెట్టే ఖర్చుంత వుంటుంది. మరి టిఫిను ఎక్కణ్ణించి వస్తుంది.

కాలం మనకోసం ఆగదు. మామూయ్యాడై అయింది. మూర్తికి లేక్కలేనన్ని ఆలోచనలు. బెల్లయిన వెంటనే యింటికి పోవాలి. కాలేజీలో కూర్చుందామన్నా వీలుండదు. తలుపులు వేసేస్తారు. క్లాసులో వున్నంతసేపూ ఎలాగో లాగ ఆకలిక తట్టుకోవచ్చు. ఇంటిదగ్గర ఆకలితో వుండటం కన్న మరో నరకముండదు. అయినా యింటికిపోవాలి. ఆకలితో పోరాదాలి. ఆకలి త్రొక్కాలి!

మూర్తి మొదట వద్దన్నాడు కాలేజీ చదువు, యింటి పరిస్థితులుచూసి. “ఉన్న ఒక్క పిల్లడైనా కాలేజీ ముఖము చూడకుండా చదువు ముగించటమా, వీలేదు” అని మూర్తిని ప్రశ్నపెట్టేడు అతని తండ్రి. అవసరం వస్తే తిండైనా మౌనామను

కున్నారు తల్లి తండ్రులు. నానా తంటాలుపడి
టర్నఫీ కట్టేస్తున్నాడు అయిన. కాని తిండి
గురించి అంతబాధ పట్టలేదు. ఉన్న
వాడు తింటున్నాడు, లేనివాడు ఏకాదశి.
ఇప్పుడు మూర్తి యింట్లో మూడు పూటలైపస్తు.
ఆ రాత్రితో రెండు నోజులూ పూర్తవుతాయి.
తెచ్చిన కేవలబియ్యం అయిదునోజులే వస్తాయి.
హిందూదేశపు జనాభా కేవలం లెక్కల్నుబట్టి
50 కోట్లు వున్నా, మూర్తి యింట్లో ముగ్గురే.
తల్లి ఎంతో మొరపెట్టింది, అనమం మనో
మనిషి వున్నట్లు చీటిపుట్టించమని. వీలేవన్నా
దానన. బ్లాటర్ మార్కెట్టులో కొనలేదు.

గడిమూరం తన పని చేసుకు పోతూంది.
నాలుగయింది. ప్రక్కవాడు చాల తొందర
పడుతున్నాడు. తెల్లయింది. మూర్తి గుండెల్లో
రాయపడింది. అందరూ క్లాసు రూముల్లోంచి
బయట పడ్డారు. నోడ్డుముఖం పట్టేరు. మూడు
పూటల్నుండి తిండి లేచే మోకళ్ళు తిరుగు
తున్నాయి. పక్కగా పోతున్న ముఖిని
పిల్చేడు, వాడి ఆధారంగా పోదామనుకుని.
ఏదో అర్థంబు పని వుంచంటూ వాడు
పోయాడు.

శర్మ పోతూ మూర్తిని కలుసుకుని రెండడు
గులు జోరుగా చేసి ముందుగా పోతున్న
అమ్మాయిల దగ్గరగా వెళ్ళి వాళ్ళపై వర్ణవలు
మొదలెట్టాడు. మూర్తికి ఆ వీరసంలో వెగ

టుగా దోచినయి. శర్మ వాళ్ళనూ, ఖరీదయిన
చీరల్నూ, వాళ్ళ ఫేషన్లనూ వర్ణమూలే మూర్తికి
ఎందుకంత అడంబరిం అనే ధోరణిలో
పోసాగేయి ఆలోచనలు. ఇల్లు వచ్చేసింది.

తల్లి యింట్లో ఒకమూల కూచుంది. ఆశా
టికి కోసూ మంట ప్రయత్నంలో వుండేది.
కొప్పు కడుక్కుని మూర్తి వీధిలో చాప వేసు
కూర్చున్నాడు. అలాగే ఏకటి పడింది.
“నాయనా, లేపు బియ్యం యిచ్చేటప్పుడు విరు
చుకోమని కేసు బియ్యం అప్పుగా కొట్టు వాడి
వ్వడా?” తల్లి అంది. మూర్తి మాట్లాడలేదు.

అరిగంట గడిచింది. తండ్రి వచ్చేడు. భుజం
మీద వేసుకున్న చిన్న మూట విప్పి భార్య
ముందు పోనేడు. “ఎలాగ...” భార్య మాట
పూర్తి చెయ్యకుండానే “ఒకరూపాయి అప్పు
దొరికింది, తెచ్చేను” అన్నాడు. ఆమెలేచింది.
పొయ్యి రాజేసింది. మనో అరిగంటలో
చిన్న దీపపుబుడ్డి దగ్గర రాసుకుంటున్న
మూర్తిని పిలిచింది. ముగ్గురూ కూర్చున్నారు.
మెత్తగా ఉడక పెట్టిన ఆ తెల్ల గుంపలకు
కొంచెంగా చింతకాయ పచ్చడి రాసుకుంటూ
తిన్నారు. ఆ రాత్రి గడిచింది. మర్నాడుద
మాన్నే కోమటి కొటువర్గంకు పోయి పద్దు
బుక్కులో రాసి ఆవారం బియ్యం మూర్తి
తెచ్చేడు. ఎన్నాళ్ళు? ఏనుగుజాటు. తరువాత
కుసురులే మిగతా రెండునోజులూ తెలగుంపలు!

సు మ పి

ఎన్నటికో పరిణమాత్తి

ఈ గాధ మహాసుఖుప్తి

ఎన్నటికొనో లయము

ఈ కూనన్య నికాలయము

ఎంతవరకు మోస్తుంది?

ఈ తమో జటాభాగం

నవకాలపు నన్నశిరం

భువిదాకివ భగ్నకరం

ఎంతవరకు ప్రాగ్భామిని

గొంతుకలో మూర్తగుతుంది

ఈయరురారుణశిరం

ఎప్పుడుమియు నిప్పుగణం

ఎన్నాళ్ళని కూర్చువాటి

ఏడుస్తుంది “జాటజాట”

ఎన్నాళ్ళెముకల కొరికి

వినిపిస్తుంది “కిటకిట”

చీల్చిచేయు నెంతవరకు

చీకిన కర్ణపుటంచుల

చీటి లోయల మ్రోగే

ఘూక కపోరపు కూరలు

ఎన్నటికో పరిణమాత్తి

ఈ గాధ మహా సుఖుప్తి

ఎన్నటికొనో లయము

ఈ కూనన్య నికాలయము

—సి. నారాయణరెడ్డి

విలువలేని అనుభవాలు

యస్. ఆర్. నంది

చెంగు చెంగున గెంతుకొంటూ పరుగు పరుగున యింటికి వచ్చాను. వచ్చి రాగానే ఒల్లమీద పుస్తకాలు విసిరేసి, అమ్మ యివ్వబోయే కాఫీని గూడ తీసుకోకండా మైదానం వేపు పరుగు తీశాను.

కుక్కి మంచంలో కూచుని చుట్ట కాల్పు కొంటున్నాడు తాతయ్య. నన్ను చూడగానే నవ్వుతూ చెతులు చాచాడు. ఒక్క దూకులో తాతయ్య ఒళ్ళో వారిపోయాను.

నా తోరాన్నంతనీ వేయి నోళ్ళతో ముద్దులాడాడు.

“ఇంతవరకూ ఎక్కడున్నావు బాబూ?” అనడిగాడు, నా ముఖాన్ని రెండుచేతులతో తన ముఖం దగ్గర తీసుకొంటూ.

“లంకవిడ ఆడుకొంటున్నాను తాతయ్యా. రామా, దంగమా, న్యాయం, ఎన్నో నేనా కలసి దొంగటాడాం నేను ఒక్కసారి దొంగవేశాను. అస్తమానం సత్యంగాడే ఆవుటయేవాడు. చిరికి ఉడుక్కు పోయి మా ఆట పెట్టాడు కాదు. వేమందాం వాడియట్టాచేరి ఉడికించాం.” “ఎలా? అందులేని ఆనందంకో గుక్క తిన్నకోకండా చెప్పేస్తున్నాను. అన్నం తిని యిక్కడి పగుకత్తుకొని వెచ్చేచాకూ ఒరిగిన వన్నీ చెప్పి తృప్తిగా ఒక చిరునవ్వు నవ్వాను.

తాతయ్య నన్ను ముద్దుపెట్టుకొంటూ పక్కన కూచోబెట్టుకొన్నాడు.

నా సలకార్యాలని వర్ణించలేక నేనే అలసి పోయాను. వ్యాసకాష్ట నవ్వుడించిన తర్వాత తాతయ్యగో అన్నాను: “కథ చెప్పవు తాతయ్యా?”

“ఏం కథ? గోనా కథలంటావు. నా కొచ్చిన కథలన్నీ చెప్పేకాను. ఇంకేం మిగిలాయని నీకు చెప్పడానికి?

“గోనా అలానే అంటుంటావ్, ఏదో మర్చి కొత్తకథ చెబుతూనే వుంటావ్ ...

అలానే ఈవార గూడా ఓ కథ చెప్పు తాతయ్యా.”

తాతయ్య నానించి తప్పించుకో లేక పోయాడు.

“నలే. కథేవంటి? గోనా చెబుతున్నదే వెధవది. ఈవార ‘యత’ చెబుతాను వింటావా?”

ఈ ‘యత’ అనేమాట నాకు కొత్తగా వినిపించింది.

“యతే చెప్పు తాతయ్యా.”

ఆరిపోయిన చుట్ట దీసి పక్కనపెట్టి మెల్లగా నుంచుమీద మేను వాల్చాడు. నన్ను గూడా తన పక్కన పడుకోబెట్టుకొన్నాడు. కథలు వినడానికి తాతయ్య పక్కలో, కోడిపిల్లలు తల్లి రెక్కలకింద ఇమిడేటట్టు, నేను పడుకోవడం పరిపాశే. తాతయ్య గూడా తన కుడిచేతిని, నా తలమీదుగా భుజాలమీద జొరపాటులు పాడిస్తాడు. ఈవార గూడా అంతే!

యత ప్రారంభించాడు.

“అనగా అనగా ఓ వూళ్ళో ఓ అమ్మ, నాన్నా వున్నారు.”

“ఏ వూళ్ళో తాతయ్యా?”

“ఒక వూరు. ఏదో ఒక వూరు. పేరెందుకులే... ఆ అమ్మ నాన్నకి నీ కొడుకు. ఆ కొడుక్కి వాళ్ళేవో పేరు పెట్టారులే. పేరు లేకుండా ఏయో వుండదు కదా బాబూ! ఆ అబ్బాయి గోన గోజుకీ యంతా, అంతా పెద్దవాడవుతున్నాడు. ‘మృ’ ‘త్ర’ ‘న్న’ అనే మాటలు గూడా నేర్చుకొంటున్నాడు. బంగరడం దగ్గరనున్న, తిప్పటడుగులు వేస్తూ, పరుగెత్తడం ఎవరూ నేర్చుకొన్నాడు... కాదు. తిరుగుతున్న కాలం ఆ అబ్బాయికి వాటన్నిటినీ నేర్పించింది!

“అబ్బాయికి విడల్పు వచ్చాయి. అయిదేళ్లు వెచ్చేయంటే ఏం చేస్తారు?

“అటలాడుకొంటాడు.”

“కాదు. అక్షరాభ్యాసం చేయిస్తారు.”

“అఁ. అవునవును. పలకలు, బలపాలు పంచిపెడతారు.”

“హఁ. అదే! అంటే బడికి వెళ్లి మంచి మంచి పాఠాలు చదువుకొని గొప్పగొప్ప విషయాలు నేర్చుకోవడమన్న మాట!”

“ఆ అచ్చాయి రోజూ బడికి వెళుతూంటే అమ్మ నాన్నలు ఎంతో మురిసిపోయేవారు. ఎంతో ముద్దుగా, కోరిందల్లా నెరవేరుస్తూ పెంచుతున్నారు. అమ్మ నాన్నా నీకు రోజూ అన్నంపెట్టి, ముస్తాబుచేసి బడికి పంపించడం లేదా? అలాగే నన్నమాట.”

“మరి ఆ అచ్చాయి రోజూ ఆడుకొనేవాడా?”

“అఁ. మంచిమంచి ఆటలు ఆడుకొనేవాడు. కోతి కొమ్మచ్చి, దొంగాట, ఎండానీడా ఆటలన్నమాట. అలాగే ఆడుతూ పాడుతూ చదువుకొంటూ ఆ అచ్చాయి యంతా అంతా పెద్దవాడవుతున్నాడు. బడిలోగూడ మంచిమంచి పాఠాలు నేర్చుకొంటూ, పరీక్షల్లో ఘస్టుగా పాడవుతూ మార్కులందరిచేతా ఫేవ్ అనిపించుకొంటున్నాడు.”

“అంతలో ఆ కుర్రాడికి యుక్తవయస్సు వచ్చిందట.”

“అఁ...?” ఈ నోరుతిరగని మాట కర్ణం తెరీతను.

“అంటే పెద్దవాడయ్యాడన్న మాట. బరో అన్ని పరీక్షలూ పాసయి యింటి కొచ్చేశాడు.”

“ఎందుకు?”

“ఇక చదువు పూర్తయిపోయింది.”

“మరిక చదువుకొనవలసిందేదా?”

“ఉహూ. అంతటితో ఆ చదువు ఆఖరు. ఐతే యిప్పుడతను ఉద్యోగంకోసం ఊరంతా తిరిగాడట. అప్పుడు పసులాట్టే శ్రమలేకండానే దొరికేవి. అందువల్ల సాయంకాలానికి ఓపని దొరికిందట.”

“ఏంపని తాతయ్యా?”

“ఏదో ఒకపని, పొట్టకోసం.”

పొట్టకోసం పని. ఈ ‘లింక్’ ఏదో అప్పుడు నాకు తెరీకపోయినా అలస్యాన్ని భరించలేక దూకొట్టాను.

“ఏలే ఆతను అలాగలా పని చేస్తూచేస్తూ కొంత డబ్బు కూడబెట్టాడట. ఒక రోజున అతని అమ్మ నాన్న అతని దగ్గరికొచ్చి ‘బాబూ, యిక నీకు యుక్తవయస్సువచ్చింది, పెళ్ళిచేసుకొని ఒక యింటివాడవు కావాలి’ అన్నారు. అతను సిగ్గుతో ‘సరే’ అన్నాడట.”

“పెళ్ళి అయిపోయింది. పెళ్ళాం యింటి వచ్చింది.”

నాకెందుకో చాల సంతోషమయింది. ఆ ప్రయత్నంగా, కారణం తెలీకండానే చప్పట్లు కొట్టి నవ్వాను. నా నవ్వులోని గూఢార్థాన్ని తాతయ్య గ్రహించగలిగాడో లేదో గాని, ఆ చిన్న వయసులో ఆ ‘ఉర్రేకం’ నా కలా ఎంగుకు కడిగిందో అగం కాలేను.

“అతనికి పెళ్ళి, పెళ్ళి అయిపోయింది. పెళ్ళాం అతనితో కాపరం చెయ్యడానికి వచ్చింది. ప్రార్థుట పని చేసేవాడు. ఎందుకు?”

“హఁ...” అలస్యాన్ని భరించలేక మూలిగాను.

“అలా మరిచిపోలే ఏలా? పని చేయడం పొట్టకోసం.”

“అఁ అఁ పొట్టకోసం...”

“మరి ఇంట్లో పెళ్ళాం ఎంచక్కా అన్నం వండి, వండింది వడ్డించి, వడ్డించింది అతను తిన్నాడో లేదో సరిగా చూసి, సరిగా చూసిన తర్వాత ఓర్వనెత్తి పాలేసి, తను తర్వాత తినేది.”

“అప్పుడు సత్యవతి గూడా నాకు లక్కపిడ తల్లో బువ్వ అలా పెడుతుంది తాతయ్యా.”

“నేన్నాడు రాన్నే పెళ్ళాడుకుచ్చుగానిలే.”

ఆ మాట? తాతయ్య ఛాతీమీద నీటి తగల్పిచ్చాను. తాతయ్య నవ్వి తిరిగి ప్రారంభించాడు.

“ఇలాగలాగ, అలాగలాగ రోజులు, రోజుల మీద వారాలు, వారాలమీద నెలలు, నెలల మీద ఏడాదులు పడచిపోతున్నాయి. అతనికి ఒకరోజున మంచి కొడుకు పుట్టాడట, కొడుకు పుడిలే ఎంత సంబరపడ్డాడతను? బహు! మితాయిలే కాదు, జితబీర కాదు, కోవాలే కాదు- అన్నీ పంచిపెట్టాడట.”

“ఎందుకు?”

“సరదా. కొడుకు పుట్టాడుకదూ! ఆ కొడుకంటే అతనికంటే ప్రేమ. అతనికి కాను. అతని పెళ్ళానికి గూడా ఎంతో ప్రేమ! యిద్దరూ ఆ కొడుకువీడ ఈగనయినా వాలకండా ఎంతో ప్రేమగా చూసుకొంటున్నారు. ఆ పిల్లాడు అలా అలా పెరుగుతూ రెండేళ్ళ వాడయ్యేసరికి, వాడికి మరోతమ్ముడు పుట్టాడట.”

“మరి వాళ్ళకి కేర్లు లేవు తాతయ్యా?”

“ఎందుకులేవు. ఉన్నాయి. అవన్నీ చెబితే నువ్వు మరచిపోతావ్. రెండోవాడు ఇంతా అంతా పెద్దవాడయ్యేసరికి ఒక చెల్లెలు పుట్టిందట.”

“మరి మొదట పిల్లాడిని ఎగ్లో వేశారా?”

“అఁ. వేశారే...”

“అడుకొంటున్నాడా?”

“మహారాజులా. ఆ యిద్దరూ ఆడుకోవడమే గాకండా, ఈ చెల్లెలు గూడా క్రమేపి పెద్దలై, వాళ్ళతో సమానంగా దొంగటలాడేదట. ఇంతలో మరోచెల్లెలు పుట్టింది.”

“ఈసారి చిన్నోచెల్లెలు పుట్టిందన్నమాట!”

“అఁ. ఈ చెల్లెలు గూడా ఇంతో అంతో పెద్దదయ్యేసరికి, మరొక చెల్లెలు పుట్టిందట...”

“మొత్తం ఎంత మంది? ఒకటి, రెండు, మూడు, నువ్వు చెల్లెళ్ళన్నమాట!”

“అఁ ఇంతలో హాపం పెద్దన్నయ్యకి జబ్బు చేసిందట. అసలు-అంటే ఎవరు? ఈ పిల్లల నాన్నన్న మాట-అతను పెద్ద కొడుకుని ఓ దాక్టరు చికిత్సకి పీసుకెళ్ళాడట. ఆ దాక్టరు గూడ పిల్లాడికి మందులు, ఇంజక్షన్లు ఇచ్చాడు. రెండు నెలల తర్వాత పెద్దకొడుకు జబ్బునించి లేచుకొన్నాడు. కాని సన్నగా ఉఫ్ అంటే ఎరిపోయేటట్లు ఆ హారగ్యాడట. వాడికి మంచి బలమైన టూనిక్సులు, మందులు తిని పించేసరికి, పంచేస్తూ కూడచెట్టిన దుబ్బంతా పూర్తయిపోయింది.

“ఇలాగే కాలం జరుగుతుండేసరికి, మళ్ళా ఓ పిల్ల పుట్టింది. యింట్లో అంతా యింతింత చిన్న పిల్లలు, కార్లావోళ్ళ పడేవాళ్లు. బొంగి మొలల్లో హారంతా తింగేవారు. అలసిపోయిన తర్వాత ఇంటికి తిరిగొచ్చి, తల్లి వేసిన ముద్ద తిని మళ్ళా పీసులంట పడేవారట.”

“మరి చదువుకోయా?”

“అఁ ఎందుకు చదువుకోరు? చదువుగాంటారు. కాని వాళ్ళ అమ్మ నాన్నకి శ్రద్ధ ఏదీ? నాన్న పగలంతా పని చేస్తూంటే, అమ్మ వంటింట్లో ఆన్నాలు పెండుకూంటే, వాళ్ళ కోసం శ్రద్ధ తీసుకొనేవాళ్ళెవరు?”

“ప్రయివేటు మాస్టరు లేమా?”

“ఆ వూళ్ళో కౌవలసింత మంది వున్నారే కాని వాళ్ళింటికి రారు.”

“ఏం?”

“వాళ్ళ నాన్న దగ్గర ఆ ప్రయివేటు మాస్టర్ కిచ్చేంత డబ్బులేదు.”

“ఎందుకు లేదు?”

“చేసే ఉద్యోగం చిన్నది కదా?”

“అయితే మాత్రం ఎక్కువ డబ్బు ఎందుకు దొరకదు.”

“దొరకదు. అంతే. ఎందుకు దొరకదో నువ్వు పెద్దవాడవయిన తర్వాత తెలుసుకో.”

“నేను పెద్దవాడవయిన తర్వాత ఉద్యోగం చేస్తానేమిటి? అడుకొంటూ చదువుకొంటాను గాని.”

సరే ఏదో చేస్తువుగాని మొదట నేను చెప్పేది విను. అలాగ అతను పనిచేస్తున్నా సరైన జీతం దొరక్క కష్టాలు పడుతుండే సరికి, మళ్ళా భార్యకి పురుడొచ్చింది. మళ్ళా ఆడ పిల్ల. ఇక అతనికి విసుకెత్తిపోయింది. పురుడున్న పిల్లకి పాల డబ్బాలు తెచ్చేందుకు గూడ డబ్బు లేదు. తల్లిపాలు లేక పిల్లలు చాకలి బానలాంటి కడుపులతో, వీపురు పుల్లలాంటి కాళ్ళు చేతులతో వూగంతా తిరుగుతుండేవారు.

“ఒకసోజున అతనికి జ్వరంవచ్చింది. అంటే మందులివ్వాలి. మందులిస్తే మనిసి బాగుపడతాడన్నమాట.”

అప్పట్లోనాకు మనుషులకి జ్వరాలు ఎందుకొస్తాయో అసం కాలేదు. అంత కంటే అగ్గం కాని పెద్ద సమస్య: జ్వరం వస్తే మందులెందుకు వేస్తాను అని! కాని తాతయ్య చెప్పే కథ మంచి సరదాగా వుండటంవల్ల మధ్య ప్రశ్న వేయలేదు.

“అతను మంచం పట్టాడు. పట్టిన పదిరోజుల్లోనే ఎముకలగుడు అయిపోయాడు. ఇంట్లో పెళ్లాం ఏం చేస్తుంది? అడవి! ఇరవై నాలుగు గంటలూ అతని దగ్గర కూచోని నేనీ చేస్తుంటేదీ. కానీ ఆ జబ్బు యింకా ఎక్కువ అవడంతో, యిక లాభంలేదని ఉన్న ఆ ఒక్క కొంపనీ తాకట్లు పెట్టి కొంతదబ్బు వచ్చింది.

“ఆ దబ్బుకి అతను జాగ్రత్తపడనుకో. కానీ, అయింకామీద అప్పునిర్వహించి ఎంతో శ్రమ పడవలసి వచ్చింది. అందుకు తోడు అడవిపిల్లలు పెద్దవాళ్ళయి ఇంట్లో వున్నారు. వాళ్ళకి పెళ్లిళ్లు చేయ్యాలి. ఎగవాళ్ళంటే ఫరవాలేదు. అడవిపిల్లల కలాక్కాసుగా...”

తాతయ్య చెబుతున్న కథ మంచి సవంతంగా వుండటంవల్ల కాబోలు స్వాగతం వాసికా మాగ్గాన్ని వొటిలి పోటి మాగ్గాన్ని పట్టింది. పెద్దవలు, కొంతుక, స్వంతంతులు గారి రాడిడికి ఎండి, మాటలు మూగవోవూయి. “కొట్టటం లేదు.

“..పిల్లలకి పెళ్లిళ్లు చేశాడు. అప్పటికి చాల అప్పు చేశాడు. ఎకపిల్లల గూడ పెళ్లిళ్లు చేసుకొని ఎక రోజు వారు విడిచివారు.

“అప్పటికి యింకా ముగ్గురు అడవిపిల్లలు ఒక్క మాపిల్లగ వీగిలారు. అందులో భార్యకి జబ్బు చేసింది అడవికి మంగళాక్షింపలేక అతను కళ్ళు పోశాడు. అమె కళ్ళు మూసింది-మంగళాక్షి అని చేతిగా పెడతూ.

“పిల్లలని తన పోషిస్తున్నాడు. కాలం పూరుకొంటు దా? పిల్లలని పెద్ద వాళ్ళని చేసింది వాళ్ళకి గూడ పెళ్లిళ్ళు చేశాడు.

“కానీ చివర కలింక నాడకు ఒక్కడు మాత్రం వీగిలాడు. వాడిని అతను బాగా చదివించి, కుండలంతో తన్ని పడిచి పోయిన పెద్ద నాడకల్లా గాకండా, గొప్పవాడిగా చేశాడనుకొన్నాడు. అప్పటికే అతనికి నడియన్ను దాటిపోయింది. ఆ పిల్లాడికోసం కష్టపడి పని చేస్తున్నాడు. అలాగ చేస్తూనే అప్పులూ బాకీలూ తీర్చేస్తాడు.

“పిల్లాడు అలాగలా ఎదిగి పెద్దవాడయి పెద్ద చదువులు చదివి వెంటనే ఉద్యోగంకూడ సంపాదించుకొన్నాడు. అప్పటికే అతనికి

అరవైయేళ్లు నిండడంతో ఇక వాంకి కష్టపడలేక కొడుకు ఇంట్లో కుక్క మఃచంలో కూలబడ్డాడు.

“తనకి తానే ఆ కొడుకు పెళ్లి చేసుకొన్నాడు-తండ్రి అవసరం లేకండా. ఆ తండ్రి కష్టంమీద ఏకొడుకు పెరిగి పెద్దవాడయ్యాడో, ఆ కొడుకే ఈవేళ ఆ తండ్రిచేత ఒక పెసా అయినా ఖర్చు పెట్టించుకోకండా, స్వతంత్రంగా తను పడించిన దబ్బుతో పెళ్లి చేసుకొని ఒక యింటివాడయ్యాడు. అలాంటి కొడుకు యింకో, అతను యిప్పుడు గుతుకుతున్నాడు.”

తాతయ్య ఆగాడిక్కడ.

“ఇంకా అతను వున్నాడా తాతయ్యా?”

“అయింకా వున్నాడు.

“నాకు మాపించవూ?” అన్నాను ఆత్రుతగా.

తాతయ్య నవ్వాడి. “అతనికేమి పుంటాడో కనుక నా...”

“..మో!”

“పెళ్ళేక్కుంటా ముగ్గుంటావ్?”

“..మో!”

“ఎక పెళ్ళి వున్నావ్?”

“అంతా విన్నానీ కా..”

“అంతా విన్నానీ అని అతని మున్నెండు పుంపులన్నీ...”

వాలలేవు అలాగే నాన. తన తనకు. గుచ్చెళ్ళు పుచ్చెళ్ళు పుచ్చెళ్ళు అయినా మున్నెండు అంకెలన్నీ పుచ్చెళ్ళు. అలాగే అంతా విన్నానీ అని అతని మున్నెండు పుంపులన్నీ...”

“ఎంతో ముగ్గుంటా తాతయ్యా?” అన్నాను మెల్లగా.

“ఇంతేనా కనుకనే అతని పయస్విప్తుడు గె-తై-వి-దు” తాతయ్య రాగాలు తీశాడు.

“అ..” అన్నాను అశ్చర్యంగా.

“ఏం! వింతగా వుందా? మరి వింతగా వుండమా. అయితేనే అప్పుడప్పుడు అశ్చర్య

పోతుంటాడు. “హరి, నాకు డబ్బెవరేడు ఎలా వచ్చాయి!” అని,

“అవును తాతయ్యా ఎలా వచ్చాయి?”

“ఎలా వచ్చాయి కాదు బాబు, ఎందుకొచ్చాయి? అను. ఎందుకంటే, అతని స్వేచ్ఛా తీవ్రతం గురించిగాని, మనిషి గురించిగాని పాప కాళంగా కూచింది ఏటి గూడ్లాం, అంత రార్థం ఏటి అని అలోచించుకోలేదు. ఒక వేళ ఆ ఆలోచన కష్ట సమయాల్లో కలిగినా, ఆ కాథలు అతని మనస్సుని, శరీరాన్ని శుభ్రం కంపలతో కొట్టి, లేపి, పరుకొల్పింది. అందు వల్ల అతను తన్ను గురించి, తన స్థితిగతులని గురించి, తన చుట్టూవున్న వాటిని గురించి తెలుసుకొని, తననుగుణంగా నడిచేందుకు తన హిం చుక్కలేదు.

“కాని యిప్పుడు నుక్క మంచం

కూచింది, సావనాళంగా గుండెనిద చెయ్యి వేసుకొని అలోచించుకొంటుంటాడు. “నే నెం దుకు బ్రట్లాను, ఏం చేశాను, ఏం చేస్తూ వెళ్ళి పోతున్నాను” అని! కాని చదవిన కాలం అతన్ని వెక్కిరిస్తూ, అతని కళ్ళనుంచి తిరుగు తూంటే, చేతగాక ఒక కన్నీటి బొట్టుని, డెబ్బై ఐదేళ్ళ అయభవంతో, విడుస్తుంటాడు. అతని పళ్ళన్నీ లోకంజోవున్న రుచు అన్ని టిసి చవిచూసి, రాలిపోయాయి. అవి మళ్ళా ‘పాల పళ్లు’గా లేసి అతని బోసి నోటిలో రావు. వస్తే...?”

తాతయ్య అనిపాయాడు.

“వస్తే...?” అని నేను ప్రశ్నించుకో తేడ ప్పడు; ఇప్పుడు ప్రశ్నించుంటున్నాను ఏదో ఆశతో కాలం పలువని తెలిసికోగలను కూడా అ!

అభిప్రాయవేదిక

ఆంధ్ర రాజకీయాలు

“ఉ మే క్ ”

ఆంధ్ర రాజకీయాలు ప్రస్తుతం సావనం లాగా పట్టుకొంటున్నది దొంగత్వం. అంతా అయోమయం, గందరగోళం కాస్తా ఉన్నది. ఎంతగా బుర్రలు బ్రహ్మచేసుకున్నా ఇదమర్థమని అంతుపట్టక ప్రజలు హతేమవుతున్నారు. ఆంధ్ర ప్రజాపార్టీ ఏర్పాటలకు ప్రకాశం గారి వ్యాఖ్యానాలకు సమన్వయం కుదరక జనాతన చికాకు కలుగుతున్నది. అనుగుణం నే హంస పాదా? అన్న నిరుత్సాహం నుండి తేప్పిల్లి దానికి కొన్నాళ్ళు పుటుకుంది. ఇది ఇలా ఉండగా దునదృష్టినాత్తు సంఘవించిన పుత్ర వియోగాన్ని త్రొక్కిరించుకొని రెలవని రెలం త్రుగా సుదీపగడ్డిగాను తమ రాష్ట్ర)కాంగ్రెసు అన్యక్షపదవికి రాజీనామా యిచ్చారు. దీనితో ప్రాచీన కడబట్టి వారి పార్టీ వారింతా రాజీ నామాను ఉపసంహరించుకోమని విజ్ఞప్తులు చేస్తున్నారు. రాష్ట్ర) కాంగ్రెసు సంఘాని!

పంపించవలసిన రాజీనామాను కాంగ్రెసు అధ్యక్షునికి పంపటంవల్ల ఆసలది సక్రమమైన రాజీ నామా కాదని కళావారు తమ మిత్రులకు కొంత గుండెబ్బరం చేశారాదు. బెంగళూరు ఎ. ఐ. సి. సి. సమావేశం ఫలితంగా రాకల పరిణామాలును ఒట్టి రాజీనామాను గురించిన పూర్తివివరాలను సడికట్ట వచ్చునని కొందరు అనుకుంటున్న హుటలకు ఎంత ప్రాధాన్యం ఉన్నదీ కొన్నాళ్ళకుకాని తెలియదు. ఇంతకీ ఈ రాజీనామా సంగతి ఏమి కాబోతున్నది? బెంగళూరు సమావేశ పర్యవసానం ఏమవుతుంది? ఎవరిని కదిలించినా ఇకే త్రళ్లు. ఎక్కడ చూచినా ఇవే చర్చలు. అన్నీ ప్రస్తావనకాలే తప్ప ఒక్కటి ప్రస్థాటంగా కనపడటం లేదు. ఈ సుదిగ్ధ పరిస్థితులు చివరకు ఏ కొలి క్క చేశదీ ఎలా చెప్పవం? అందునా నేటి ఆంధ్ర రాజకీయాల స్థితి అరటిపండు నోలు

మీద కొలువేసినట్లున్నది.

* * *

ప్రజలను చిందరవందర చేసే ప్రకటనలు చేయటానికి నాయకులు వెరవనప్పుడు “అము టెడ్డులు ‘చేరి’ పోరాడుచుండ, నడుమనున్న లేగలకొళ్ళు నలుగునట్ట”వుతుంది సామాన్యుల సంగతి. మున్న జరిగిన ఆంధ్ర ప్రజాపార్టీ సమావేశాన్ని గురించి నిజానిజాల పొంతన లేని నానారకాలైన ప్రకటనలు వెలువడడం వల్ల ఆఫీసు కార్యదర్శి ఒక అధికార ప్రకటన చేయమని విచ్చింది. చానిమీద అసలు ఆఫీసు లేదు, ఆఫీసు కార్యదర్శి లేడని ప్రకాశంగారు బాంబుమంటి ప్రకటన ఒకటి చేశారు. ఈమాట వల్ల తమ ప్రకటనలోని ఇతరఅంశాలను కూడా శంకించమని ప్రజలను వారే ప్రేరేపించినట్లయింది. ఒక ఆఫీసు కార్యదర్శి అధ్యక్షుని క్రింద విజయవాడలో పార్టీ ఆఫీసు మొదటి నుండే నడుస్తూనే ఉన్నదన్న నగ్నసత్యాన్ని అంత సునాయాసంగా ఖండించటం వల్ల నాయకులెంతకైనా సాహసులేనని ప్రజలు నివ్వెరపోవలసి వస్తున్నది. వెనక ఒకసారి మద్రాసు ఆసెంబ్లీ కాంగ్రెసుపార్టీ అంటూ ఏమీ లేనేలేదని ప్రకటించారు. ఆంధ్ర ప్రజా పార్టీ అంతర్ధానమై పోయిందని ఇప్పుడంటున్నారు. ఏదైనాసరే వారుఉన్నదంటే ఉన్నట్లు లేదంటే లేనట్లు అన్న ధోరణి ఎంతమందికి నచ్చగలదు? పాట్నాలో అఖిలభారత ప్రజా పార్టీ ఏర్పడిన మరుక్షణంలోనే ఆంధ్ర ప్రజా పార్టీ అందులో లీనమై అదృశ్యమైపోయిందని ఆ తరువాత ఆంధ్రలో తాము, ఢిల్లీలో కృప లానీ తప్పు మరెవ్వరూ తేరని ప్రకాశంగారు చెప్పటం చూస్తే ఏమనిపిస్తుంది? పాట్నాకంటే ముందే నడుస్తున్న ఆంధ్ర ప్రజాపార్టీని రద్దు చేయాలన్నా, లేక కృపలానీ పార్టీతో కలిపి చేయాలన్నా పార్టీ ఆ విధంగా నిర్ణయం చేయాలి. ఏదీ లేకుండా నేను చెబుతున్నాను కనుక అంతేనంటే విశేషమండవదా?

ఆంధ్రప్రజాపార్టీని అఖిలభారత ప్రజా పార్టీలో అంతర్భాగంగాచేసి, ఒక అడ్డపాక కమిటీని నియమించటానికై ప్రకాశంగారు ప్రజాపార్టీ అభిమానుల సమావేశాన్ని పిలి

చారు. మొదటిరోజున ఆంధ్రపార్టీ కాన్ఫిరెన్స్ భవనం మాత్రమే ప్రకాశంగారి అధ్యక్షతన సమావేశమయ్యారు. సమావేశం ప్రారంభం లోనే శ్రీ వి. వి. రమణగారి ప్రశ్నకు సమాధానంగా పాట్నాసభ విజంటుగా కాక ఆంధ్రపార్టీ నాయకుని హోదాలోనే తా నా సభకు అధ్యక్షత వహిస్తున్నట్లు ప్రకాశంగారు వివరించారు. ఆ సమావేశంలో ఆంధ్రపార్టీ స్వతంత్ర ప్రతిపత్తితో అఖిలభారత ప్రజా పార్టీకి అనుబంధం కావాలన్న ఏకగ్రీవ నిర్ణయం జరిగింది. మిగిల్చు పుస్తకంలో “తీర్మానం ఏక గ్రీవంగా ఆమోదించబడ్డది. నేను ఓటు చేయ లేను” అని ప్రకాశంగారు స్వహస్తంతో వ్రాశారు. పాట్నాసభ మరుక్షణంలోనే ఆంధ్ర పార్టీ మాయమైపోతే ఆ పార్టీ నాయకుని హోదాలో ఈ సమావేశాన్ని ఎందుకు నిర్వహించినట్లు? మిగిల్చు పుస్తకంలో ఏమి వ్రాసి నట్లు? దీనినిబట్టి ఆంధ్ర ప్రజాపార్టీ యథా తథంగా నిలబడి ఉన్నదని ప్రకాశంగారు అంగీకరించినట్లు తేలడంకదా? తరువాత అడ్డ పాక కమిటీని నియమించాలని ప్రకాశంగారు ప్రతిపాదించినప్పుడు, క్రొత్త కమిటీని నేయవలసిన పనిలేదని నిర్ణయించి అంతకుముందున్న కాన్ఫిరెన్స్ జనరల్ బాడీగా మార్చి, అందులో నుండి ఒక కార్యవర్గాన్ని ఎన్నుకున్నారు. ఆ కార్యవర్గంలో ప్రకాశంగారు, వారి అనుచరులుకూడా ఉన్నారు. తీర్మానంమీద ప్రకాశంగారు తాము ఓటు చేయలేదని వ్రాశారే తప్ప వ్యతిరేకిస్తున్నట్లు పేర్కొనలేదు. అధ్యక్షుడు వోటు చేయవలసిన అవసరమేమిటి? ఉన్నా తమ అంతరంగికులుకూడా ఆమోదించిన నిర్ణయాలను ప్రకాశంగారు మన్నించాలి లేదా?

* * *

నాయకుడైన వ్యక్తి అధిక సంఖ్యాకులచేత తన అభిప్రాయాలను ఒప్పించవలెనా ఒప్పించాలి. లేదా తానే మెజారిటీనిబట్టి సర్దుకుపోవాలి. రెండూ కాకుండా నియంతృత్వ ధోరణి చలాయించటం ఈ రోజులలో నీలవ్వుతుందా? రంగా ప్రకాశంగారల మధ్య పార్టీ నాయకత్వాన్ని గురించే అభిప్రాయభేదాలు

వచ్చినవని రంగాగారు ప్రకాశంగారి వెనుక గోతులు త్రవ్వారని కొందరు ప్రచారం పాగిస్తున్నారు. ఆంధ్ర ప్రజాపార్టీలో మొదటి నుండి ప్రకాశంగారికంటే రంగాగారికే హెచ్చుబలం ఉన్నదన్న సత్యాన్ని ఎవరూ కాదనలేరు కదా. ఆయనప్పుడు నిజంగానే రంగాగారు ప్రకాశంగారికి అపచారం తలపెడిలే మొదట్లోనే ప్రకాశంగారిని నాయకునిగా చేయవలసిన అవసరమేమున్నది? పైగా తాను ఉపనాయకుడుగా ఉండటానికి అంగీకరించవలసిన పనేమున్నది. ప్రకాశంగారి పెద్దతనాన్ని మన్నించి సంఖ్యాబలాన్ని మనసులో పెట్టుకోకుండా వారే నాయకుడన్నాడు. సభ్యుల అభిప్రాయం ప్రకారం పోతూంటే ప్రకాశంగారికి పార్టీకి కూడా ప్రతిష్ఠ దక్కేది. అలాకాకుండా నాయకుని హోదాలో క్రమపద్ధతులను సమీక్షించుకుంటూ వ్యవహరించటానికి ఉపక్రమించటంవల్ల క్రొత్తగా ఏర్పాటు చేసిన కార్యవర్గంలో నాయకుడు, అధ్యక్షుడు మొదలైన అగ్రాసనం లేకుండా చేయవలసి వచ్చింది. మొన్నటి తీర్మానాలనుబట్టి రంగాగారికి పార్టీలో ఉన్న బలం రుజువువుతున్నా కూడా ఇప్పటికీ రంగాగారు పార్టీ నాయకుడనని పోలేకంటేదు. ప్రకాశంగారి ధోరణి వల్ల, మనస్సు కష్టపెట్టుకుంటూనే, నాయకుడనే ప్రత్యేక హోదాను తొలగించవలసి వచ్చింది. సోషలిస్టు పార్టీనలే కార్యవర్గం ఆ మోదంగో కార్యదర్శులే వ్యవహరించాలన్న ఏర్పాటు మొదట్లోనే ఎందుకు చేయలేదో ఇప్పుడెందుకు చేయవలసి వచ్చిందో తెలుసుకుంటే ప్రకాశంగారు తమకూ పార్టీకి బాధ కలిగించే పరిస్థితులు కల్పించినందుకు విచారపడవలసి వస్తుంది.

. . .

ఈ నిర్ణయాలతో సమావేశం ముగిసినట్లే భావించాలి. కాని మరునాడు మల్లీ ఆడ్ హక్ కమిటీ ని చూసుకుంటారు మరొక సమావేశాన్ని పిలిచారు ప్రకాశంగారు. ఆ సమావేశంలో ఆడ్ హక్ కమిటీ నియామకమేమీ జరగలేదు. పైగా ఆంధ్ర ప్రజాపార్టీ ఆమోదించిన తీర్మానాల దృష్ట్యా ఆడ్ హక్ కమిటీని నియ

మించ వలసిన అవసరం ఉంటుందేమో కృపలానీతో చర్చించమని ప్రకాశం గారిని ఆడిశించారు. ఆ మాటైనా ఎందుకు అనవలసి వచ్చిందంటే ప్రకాశంగారు తనకేదో చిన్నతనం జరిగినట్లు నొచ్చుకోవటం వల్లనే. పాట్నాలో తాను మాట ఇచ్చినప్పుడనీ, ఈ సమావేశాన్ని అందుకే పిలిచాననీ ఆ విధంగానైనా తీర్మానించక పోలే తనకు తలవంపులుగా ఉంటుందనీ ప్రకాశంగారు బాధ పడటంచేత ఆ రూపంలో ఒక తీర్మానం ఆమోదించారు. దీనికే తన అభిప్రాయాలను సభ్యులు అంగీకరించి అభిలభారత పార్టీతో కలిసి పోవటానికి నిర్ణయించారనీ, కృపలానీతో చర్చించి ఆడ్ హక్ కమిటీని ఏర్పాటు చేయటానికి తనకు అధికారం ఇచ్చారనీ ప్రకాశంగారు వ్యాఖ్యానిస్తున్నారు. బేషరతుగా కృపలానీ పార్టీతో చేరమనీ, ఆయన అనుమతితోను దయాదాక్షిణ్యాలతోను పనిలేదనీ ఆంధ్ర పార్టీ నిర్ణయిస్తే ఈ విధంగా వ్యాఖ్యానించటం స్వీయ సంతృప్తికే తప్ప దేనికి? పార్టీ నిర్ణయాల దృష్ట్యా మరొక కమిటీ అవసరం ఉంటుందా అని కృపలానీతో చర్చించమంటే, అక్కరలేదని నిర్ణయించినట్లు చెప్పి తన బెట్టును కాపాడు కోవటానికి ప్రకాశంగారికి అవకాశం కలుగజేయటానికే ఆ నిర్ణయం. కృపలానీకి విజంగానే తన పార్టీని పెంపొందించుకోవాలన్న ఆరాటమే ఉంటే వాస్తవిక పరిస్థితులను బలాబాలలను గమనించి తదనుగుణమైన విధంగా ప్రకాశం గారిని నడిపించటం అవసరం. అలా కాకుండా కృపలానీ ఆమోదముద్ర లభించేవరకు ఆంధ్ర పార్టీ కార్యవర్గం సమావేశం కాకుండా ప్రకాశంగారు శాసించినంత మాత్రాన కార్యక్రమం ఆగదు.

కృపలానీ పార్టీ ప్రణాళికలో భావప్రయుక్త రాష్ట్ర విభజనను గురించి ప్రస్తావనే లేదు. ఆంధ్ర పార్టీకి స్థానిక అవసరాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని కేంద్ర పార్టీ ప్రణాళికలో అవసరమైన మార్పులు చేసుకొనే అధికారం ఉండక పోలే ఎలా? ఆంధ్ర పార్టీ మారు మాటాడకుండా కృపలానీ పార్టీతో చేరిపోవాలనే వారికి ఆంధ్ర రాష్ట్ర సమన్వయ పనిలేదా? తమ అనుచరులంతా అంగీకరించిన నిర్ణయాలకు

భిన్నంగా వ్యవహరించాన్న వృథా క్రమ ప్రకాశం గారికి దేనికి? మద్రాసులో తమ ఇంట్లో అఫీసు పెట్టి అభిల భారత ప్రజాపార్టీ చేరుతో ఆంధ్ర ప్రజాపార్టీని ఎదిరించాలన్న సంకల్పం ఎంతైనా కలగొనానుతుంది? ఆంధ్రలో డెమోక్రాటిక్ ఫ్రంటుకు తాము క్లౌజ్ ప్రారంభించి నప్పటి అనుభవంతో నైజా ఇలాంటి ప్రయత్నాన్ని విరమించుకోవటం వారికే మంచిది కాదా? ప్రజలకు తాత్కాలికంగా తిందరమందర పరచటానికి తప్ప ఆ ఎత్తు దేనికి ఉపయోగపడుతుంది? క్రజలకు పీడించుతున్న దుష్ట శక్తులను ఎదుర్కోవటానికి ఇప్పటికైనా ప్రకాశం గారు తమ శూన్యతల ఏకగ్రీవ నిర్ణయాన్ని అనుసరించాలి.

ప్రకాశం గారిని సక్రమ మంతానో పెట్టటానికి బదులు వారి క్రేమోబిలానుల వలె నడించే నడింపల్లి నరసింహారావు, బ్రాహ్మణింగరాజుగారు పెడనాటులు పట్టించటానికి పూనుకోవటం, వారే తన మిత్రులని ప్రకాశం గారు భావించటం లోచనీయం. దాక్కురు చలపతిరావుగారి ఘోటి ప్రకాశం గారికి డేను దాయకమో లేక వీరు చెవులలోకి సాధిస్తున్న జలాభకరమో త్వరలోనే తెలుస్తుంది. మొదటి రోజు సమావేశం అనంతరం “ఇంత పాడున ప్రకటన ఒకటి చేసి తెచ్చావుగా లాభం” అని ప్రకాశం గారు నడింపల్లి వారిని మందలించారు. కాని ఏమి లాభం? పార్టీలో అభిప్రాయ భేదా లేవడంతో కర్ణాటకలు చేయవలసిందిగా బహిరంగంగా అల్లరి చేసుకోవటంవల్ల తమ అసమాన మేధాశక్తిని ప్రదర్శిస్తున్నామని వీరు భ్రమిస్తున్నారు. ప్రకాశం గారు కేంద్ర ప్రజా పార్టీ, కార్యవర్గ సభ్యులయ్యారని ఈర్ష్యతో రంగం గారు వ్యతిరేకిస్తున్నారు. రంగం గారు కాంగ్రెసు కార్యవర్గ సభ్యుడుగా ఉండగావారా సభ్యత్వాన్ని ఎదురుకోవాలని శంకూరులో నడింపల్లివారి ఇంట్లో ప్రకాశం గారి సమక్షాన జరిగిన ఒక సమావేశంలో రీన్యాసం చేసి పత్రికలకిచ్చినప్పుడో? ప్రకాశం గారికి కేంద్ర ప్రజా పార్టీ, కార్యవర్గంలో సభ్యత్వం వచ్చినందుకు రంగం గారు వాపోవటం కాదు అసలు సంగతి;

ఆంధ్ర పార్టీ నాయకుడుగా ఉంటున్న ప్రకాశం గారు పార్టీలో నిమిత్తం లేకుండానే అందుకోగలిగింది, నేను ఒప్పుకొని వచ్చాను కనుక మీరూ ఒప్పుకోవాలని గొడవ చేసుటంవల్ల, స్వతంత్రించి చేసిన పని? ఇతరులు బాధ్యులు కావనవరం లేదని చెప్పవలసి వచ్చింది.

ప్రకాశం గారు పాట్నా సభ కార్యవర్గ సభ్యత్వాన్ని స్వీకరించినపుడు రంగం గారు అప్పటికప్పుడే ఎందుకు అభ్యంతరం చెప్పలేదని ఒక ప్రశ్న బయలుదేరింది. రంగం గారిని సంప్రదించకుండా స్వీకరించటం ప్రకాశం గారి తప్పే లేక అక్కడే మీరు ఒప్పుకోకూడదని ప్రకాశం గారిని వత్తిడి చేయకపోవటం రంగం గారి తప్పే? ఇప్పుడే ఇన్ని అంటున్నవారు, ఆ పద్ధతిలో రంగం గారు తనకు రాలేదా? ప్రకాశం గారికి కూడా వద్దని సాగడికారని అనేవారు కారా? ప్రకాశం గారు అంగీకరించటంలో ఆంధ్ర పార్టీ, పాలిటిక్ విరుద్ధమేమీ లేదట. ఆంధ్ర పార్టీ ఒక అభిప్రాయానికి రాకనుండే అతిర్పు ఎలా చెప్పినట్లు? ఇప్పటికైనా అది విరుద్ధమేమని తేలింజికా.

పాట్నా సభకు ముందు అభిల భారత ప్రతిపక్షం ఒకటి ఏర్పడాలని చెప్పిన రంగం గారు ఇతడు ఎద్దంటున్నారని మరొక విమర్శ సాగిస్తున్నారు. ఇప్పుడైనా అభిల భారత పార్టీ అక్కరలేదని రంగం గారు అనటంలేదే. ఆ నియమావిధి వల్లగా ఫలానా విధంగా ఉంటే మంచిదని ఆయన అభిప్రాయం. కాంగ్రెసు ఆశయాలకే కాకుండా, క్రొత్త క్రమాలకు కూడా టూకాపి ఆయ్యే పద్ధతిలో మరొక పార్టీ పెట్టటంలో అర్థమేమిటి? ఆ విధంగా క్రజలకు క్రొత్త నాయకత్వం ఏమి లభించినట్లు? కృప లాని పార్టీ ప్రజానిక, నిబంధనలు, కాంగ్రెసుకు దిటోగా ఉండటంవల్లనే ఆంధ్ర ప్రజా పార్టీ ఈ నిర్ణయానికి రాలనివచ్చింది. అభిల భారత పార్టీ కావాలన్నారు కనుక అది ఎలాంటిదైనా సరే చేరమని చెప్పడమా? పెండ్లి కావాలన్నావు కనుక పిల్ల ఎలాంటిదైనా సరే ఒప్పుకోమంటే ఎలా?

తెలుగు స్వతంత్ర

సా. చందా	రూ.	12-0-0
అర్థ సా. చందా	రూ.	6-0-0

విడి ప్రతి నాల్గణాలు

అర్థ సంవత్సరముకంటె తక్కువ కాలమునకు చందా అంగీకరించబడదు.

ప్రకటన రేట్లు

పూర్తి పేజీ	రూ.	80-0-0
అగ పేజీ	రూ.	45-0-0
పాపు పేజీ	రూ.	25-0-0

కవరు పేజీల రేట్లు ప్రత్యేకము

కంట్రాక్టు రేట్లు

సా.కు 24 లేక అంతకు మించిన పర్యాయములు ప్రకటించువారికి

కంట్రాక్టుల రేట్లు అనుసరిస్తవి.

పూర్తి పేజీ	... రేపకు	...	రూ.	60-0-0
అగ పేజీ	రూ.	35-0-0
పాపు పేజీ	రూ.	20-0-0

మీదా నిబంధనలు వ్రాయండి :

తెలుగు స్వతంత్ర

1601 లాండ్స్ రోడ్డు రామవేట ముద్రాన్-14.

శిందేళ్లక్రిందా, నీవు వచ్చేగరి యెందుకపోయి
 తల్లిలా వున్నానా. - నీలానే చాక ఇల్లాడవచ్చి. నన్ను
 చూచి అయ్యా అని విచారించి. ఫలానిమందు
 వచ్చుకోవచ్చుది. సరే. - యెన్ని త్రాగలేదుగనుక! -
 వాటిలో యిదొకటి అని తెప్పించాను. ఒకే సీసాతో
 గులం అగువడింది వదినా! ఆ మాయజబ్బు
 యెక్కడికిపోయిందో! నాకు యెప్పటి ఆరోగ్యమూ
 వచ్చింది. మా కోరికలా పరిచాయి.

స్త్రీల ఋతుదోషనివారణకు
 ఆరోగ్య రక్షణకు, సంతాన సఫలతకు

లాద్ర

కేసరికుటీరం లిమిటెడ్, రాయపేట, మద్రాస్

